

Memòria científica de la intervenció al Mas el Bac de Roda

Imma Mestres i Santacreu

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX

Resum	2
1. Marc Històric	3-31
1.1. Dades històriques. El Mas el Bac de Roda dins la història	
1.2. El s.XVII	
1.3. L'arquitectura rural a Catalunya	
1.4.L'edifici: possible evolució arquitectònica	
2. Geografia	32-34
2.1. Marc geogràfic	
2.2.El marc natural i el territori de Masies	
2.3.Descripció del lloc i situació exacta	
3. Resum del Projecte d'intervenció arqueològica i metodologia de treball emprada	35-36
3.1.Antecedents i motivació	
3.2.Projecte d'intervenció	
3.3.Equip de treball	
4.Resultat dels sondeigs practicats	37
5. Conclusions	38-41
6. Bibliografia	42
7. Planimetria	43
8.Annexes	44-63
8.1.Llistat de les unitats estratigràfiques	
8.2.Fotografia	
9.Projecte arquitectònic de reforma del Bac de Roda. Arquitecte Josep Alemany.	

RESUM

En aquesta memòria científica es presenta per una banda els resultats del sondeigs arqueològics practicats a l'àrea on es té previst d'edificar el garatge. Aquests han estat totalment negatiu pel que fa a la documentació de nivells arqueològics. Tos els estrats documentats són contemporanis i aquests cobreixen als geològics. La roca marga eocènica apareix a poca profunditat. Aquests resultats permeten la construcció del garatge sense afectar a cap possible nivell arqueològic atesa la seva no existència en aquesta àrea. El projecte que es presenta de construcció del garatge és el d'una estructura semisoterrada per tal de no desvirtuar les vistes sobre el mas i per tant s'integra totalment en l'enton ja que aquest apareixerà a nivell del sòl actual.

També presentem una memòria històrica en la qual s'han recollit totes les dades conegudes del Mas el Bac de Roda, sobre el personatge emblemàtic del Bac de Roda en el context del s. XVII.

S'ha procedit també a una aproximació a l'arquitectura rural de Catalunya, la seva possible evolució a partir dels darrers estudis en els quals l'arqueologia té un paper primordial.

Un dels altres apartats s'ha ocupat de la descripció acurada de l'actual mas (paraments, alçats, obertures, cobertes). S'ha procedit també a l'anàlisi de la planta actual i a possibles interpretacions sobre l'evolució de la masia des d'època medieval a l'actualitat.

Les interpretacions s'han realitzat a partir de les característiques arquitectòniques del mas, de les parets conservades més velles i d'un document pictòric i d'un dibuix. S'ha confrontat aquesta hipòtesis amb la interpretació que de forma reiterada s'ha anat donant fins ara del mas modern organitzat a partir d'un possible pati a partir de les suposades obres que en el s.XVII (1623/1627) esdevingueren.

Hem treballat a nivell d'hipòtesis, atès que la reforma contemporània, probablement de l'arquitecte Sr.Camil Pallàs dels anys 80, desvirtuaria l'original traçat del mas, donant lloc a una estructura organitzada en forma d'U, al voltant d'un pati, heretat, probablement, de l'esfondrament del mas en el s.XVIII, que convertiria un espai edificat originàriament, en un pati obert on passa a obrir-se el primer cos del mas i els edificis annexos. És molt probable que en els anys 80, en reconstruir les estructures murals s'obrissin grans finestrals d'arcs rebaixats que han convertit un edifici originàriament caracteritzat per la seva solidesa i poques obertures, com és habitual en els masos clàssics, en un complex arquitectònic amb moltes obertures i llum, exceptuant les façanes est i nord que conserven, possiblement, l'estructura originària d'època moderna.

1. MARC HISTÒRIC:

1.1. DADES HISTÒRIQUES, EL MAS EL BAC DINS LA HISTÒRIA

EDAT MITJANA

A les Masies de Roda ¹ des de la baixa edat mitjana, es documenten una trentena de masies disperses arreu del terme municipal. A la zona de la Guàrdia i del Bac n'hi havia dotze, a Bonamic, set, a la banda est del Ter, vuit, i, quatre, a ponent del riu. Hi ha documents de cabreus i llevadors, on apareixen noms de masos com el Bac, Basses, Bosc, Fontserè, Monjo, Salou, Sangles o Torrent, entre d'altres. A mitjan s.XIV es comptabilitzen als censos 42 masos resseguint el curs del Ter. Des d'inicis del s.XIV i fins a la pesta del 1348, es produeix una etapa d'expansió. Alguns dels masos han arribat fins als nostres dies com el Bac o Bach esmentat en els textos des de finals del s.XIII dins la demarcació de Sant Miquel de la Guàrdia, sufragània tradicional de Sant Pere de Roda de Ter.

A la Catalunya Vella, masos i masies es convertiren en el model d'organització del territori. I es caracteritzen per l'associació entre l'edifici i les terres que l'envolten. Els masos vertebraven el territori, a les àrees de poblament rural i dispers. El mas neix com a unitat familiar d'explotació agrària que significà una nova concepció tant de l'administració de la propietat com en la distribució de la terra (domini útil-domini directe, senyors-pagesos de mas-masovers).

A Masies de Roda, l'origen del poblament dispers de les masies medievals se situaria a la Baixa Edat mitjana, quan sembla que hi havia un petit nucli habitat al voltant de l'església de Sant Miquel de la Guàrdia. El primitiu nucli estava format per l'església, un cementiri, una placeta i tres o quatre cases ocupades. L'església de la Guàrdia feia els serveis religiosos i de culte a les masies de l'entorn a canvi de pagaments censals. Al terme de les Masies hi havia tres edificis religiosos més que atendien el territori (l'església de Sant Pere de Roda de l'Esquerda, el monestir de Sant Pere de Casserres, i l'ermita de Santa Magdalena de Conangle, a inicis del s.XIX, amb el naixement de les colònies tèxtils, s'afegiren la capella de Sant Pere de Salou i l'ermita de Sant Salvador).

La dinàmica de creixement econòmic i proliferació de masos, quedà estroncada arran de les pestes de mitjan s.XIV i les successives revingudes que es perllongaren fins a inicis del s.XVI. Cal afegir a les epidèmies, les lluites remences que propiciaren el davallament de molts masos que cal afegir a la crisi econòmica dels s.XIV i XV que propicià la concentració de la propietat de la terra en mans de pocs masos. El sistema d'herència centrat en la figura de l'hereu, també ho afavorí. Aquest procés acumulatiu ens mans de poc s'incrementà amb les terres procedents dels masos rònecs (abandonats) per les pestes i endeutaments dels hereus. Sí molts masos al terme de Masies de Roda varen desaparèixer i foren abandonats, altres a augmentaren el seu patrimoni i aquest és el cas del Bac de Roda. Segons Imma Ollich ² El Mas el

¹ ROVIRA I MONTELLS, J.M; 2005

² OLLICH, I ET AL.; 1995

Bac, situat a les terres baixes i fèrtils d'un meandre del Ter, al cantó de ponent, va englobar a finals del s.XIV els masos i les terres del Mas Alsiu, del Mas Callis, del Mas Curt, del Mas Oliver, del Mas Pebre i del Mas Prat, situades a la mateixa zona. Així les terres que en el s.XIII es repartien 6 o 7 masos, a començaments del s. XV formaven part d'una sola propietat.

La masia del Bac va superar la despoblació que seguí a la Pesta negra i els seus hereus Ramon i Guillem Bac varen augmentar el patrimoni inicial entre els anys 1345 i 1388.

Els cultius del terme de Masies de Roda de Ter durant l'Edat Mitjana, sembla ser que la base de la producció agrària era dual, basada en els cereals (ordi i diferents varietats del blat, civada, sègol i la vinya). Els documents citen les feixes plantades de vinya a la zona del Bac i del Guàrdia. Si bé la majoria de cites fan referència a feixes plantades amb arbres (generalment fruiters) en el camí que anava del Pont de Roda a l'església de la Guàrdia. Quan als recursos hídrics, cal assenyalar que a la baixa Edat Mitjana, augmentà considerablement el nombre de molins (fariners i drapers) i fargues situades a la vora del Ter. Les fonts escrites citen molins a Beçora o Besunya, possiblement fariners, emplaçats a la parròquia de la Guàrdia, que aprofitaven l'aigua d'un torrent que passava a tocar del Mas el Bac i que desembocava al Ter. En relació a les vies de comunicació, a més de les vies importants que unien centre de poblament (*Strata Francisca*, que enllaçava Vic amb Olot, passant per les Masies, la *via Strada Mercadera*, que unia Roda amb Manlleu i l' *Strata Eclesiàstica* que anava des del Pont de Roda fins a l'església de Sant Pere de l' Esquerda. La primitiva xarxa viària es completava amb camins que unien l'església de Santa Maria, al cap del Pont de Roda amb els diversos masos de la zona, i es perllongava fins al Mas el Bac a Roda entre altres. Aquestes camins eren també camins ramaders que portaven els ramats cap el Collsacabra.

EDAT MODERNA

Des de la pesta negra (1348) i fins a mitjan segle XVI, és probable que el nombre de masos ubicats al terme de les Masies es reduís dràsticament. De mitjan s. XVI no es disposa de dades, però a finals del s.XVI hi ha una llista que cita com a noms de masos importants a : Pujolar, Bac, Torrent, Fontanelles, Conill, Mas, Pla, Fontserè, Bosch, Ponsich, Bonamic, Basses, Sangles o Puig. En aquest llistat hi ha absències d'anteriors masos que semblen desaparèixer. La llista és a l'entorn de vint masos a finals del s.XVI que indicaria la desaparició de la meitat des de la Baixa Edat Mitjana. En canvi han aparegut noms nous. L'aparició i desaparició de masos és constant en aquests segles i s'ha de relacionar amb la fragilitat econòmica de les cases de pagès en situació de subsistència. És probable que a mitjans del s.XVI encara n' hi haguessin menys atès que a finals de segle s'inicia ja un període de recuperació econòmica . A partir del s.XVI i durant dos segles i mig els masos es mantenen més o menys estables si bé alguns desapareixen a favor de la concentració de terres en mans d'altres. Apareixerien també en el decurs d'aquests segles de l'Edat Moderna, nous masos.

Durant d'Edat Moderna es produeix la plenitud dels masos, els pagesos tendeixen a convertir-se en rendistes, mitjançant els contractes de masoveria i la pràctica dels establiments i subestabliments de petites parcel·les propietat del mas primitiu. Això portà a l'aparició de petits masos al voltant de l'antic mas. Aquesta tendència afegida al manteniment del sistema de l'hereu i diversificaren l'estructura social del camp català i incrementaren les diferències econòmiques i jurídiques de la classe pagesa, apareixent senyors, mitjana i petita noblesa, pagesos de mas, petits masovers, serfs...

Aquesta evolució social es manifesta a nivell arquitectònic en els masos que de dos cossos passen a tres crugies amb planta baixa, pis principal i golfes. Moment d'ampliacions (s. XVI-XVIII). Molts dels masos de Masies pateixen ampliacions i reformes ens aquests segles. El mas del Bac va patir una reedificació el 1623 i el 1627 per Esperança Bac i pel seu fill Onofre, que va haver de vendre i endeutar algunes terres de la seva propietat. L'edifici resultant que aprofitava antics murs medievals era un edifici d'un sol cos, amb teulada a doble vessant emparat per un mur ample que deixava davant seu un pati entorn del qual es construïren les quadres i el femer. Mes endavant hi afegiren un porxo per assecar el blat de moro. Les habitacions eren al pis principal i als baixos s'hi ubicaven les quadres.

Durant l'Edat Moderna el paisatge hidrogràfic de Masies es mantingueren els molins fariners i drapers situats a les vores del Ter, i començaren a parèixer els primers paperers. Les masies augmentaren al llarg del segle i a inicis del s.XVII se'n comptabilitzen 32, gairebé les mateixes que a mitjan s.XVI, cosa que indica estabilitat. En el cartoral de Roda s'esmenta la relació de cases de pagès que hi havia al terme entre el 1639-1651, i evidentment el Bac hi és present. En el llistat han aparegut nous masos i desapareguts d'altres, és probable que algunes cases no s'anomenin, atès que més tard tornen a aparèixer. Al llarg del segle XVII i XVIII alguns masos s'endeuten i s'arruïnen, ja fos per males collites, guerres, pestes i epidèmies i fins i tot per qüestions militars o polítiques com és el cas del Bac.

Durant l'edat moderna es conreava sègol, blat, i en menys mesura vinya. En els darrers temps s'havia introduït el blat de moro (a finals del s. XVIII se'n collia uns 30.000li). Les terres eren conreades per masovers, arrendataris i parcers, i s'utilitzaven els sistemes i tècniques tradicionals, arada de fusta, guaret i adobs animals. De les collites s'havia d'abonar el cadastre a l'estat, el delme, la primícia i altres drets a la parròquia, als administradors de la Pietat i a alguns particulars. Les Masies de la Guàrdia pagaven el Delme al rector de Roda i diversos censos anuals en diner i espècies. El blat es lliurava per la mare de Déu d'Agost i el diner per Tots Sants. La precària economia familiar es completava amb algun animal, el cabrum, els bòvids, ovelles i moltons, i els porcs³.

El Bac és un mas que s'endeutà per conflictes militars. Francesc Macià i Ambert, conegut com a Bac de Roda, petit noble de la pagesia benestant de

³ OLLICH, I; 1995

Roda i hereu, per via matrimonial, del Mas el Bac. La seva militància política austriacista el portà a lluitar contra els exèrcits borbònics, fet que li costa la vida i el seu patrimoni. El seu fill Francesc Macià, que també lluità contra els filipistes i la seva dona Rosalia van haver d'exiliar-se a Àustria. Mentrestant, el Bac endeutat era administrat provisionalment pel rector de Roda, Josep Camps i per l'església la Pietat de Vic. El 1738 es féu el procés de desembargament, que per sentència de 10 de novembre va permetre al negociant i paraire Pau Perramón, principal creditor, comprar-lo per la suma de 818 lliures⁴. També sabem que la nissaga Bac s'emparentà al llarg dels anys amb els Macià i els Sanglas.

MOLÍ DE FONTANELLES. CASAL PAPERER EL 1775.(RODA DE TER)

Després dels fets històrics que portaren a l'execució de Francesc Macià, la tradició o la llegenda cita que les filles de Francesc Macià, després de la mort del seu pare van fer emparedar les finestres que donaven vers la ciutat de Vic, per tal de no veure el lloc on fou penjat el seu pare, gran patriota català i osonenc.

És possible que no només paredessin les parets que miraven cap a Vic, sinó que patís un incendi i destrucció més general amb una reducció de l'espai dedicat a l'habitatge i l'articulació del mas a l'entorn d'un pati nascut de la destrucció del cos central del mas.

EDAT CONTEMPORÀNIA

A inicis del s.XIX (1803-1805), es produí una circumstància que marcà la trajectòria dels masos de la zona. A separació dels termes municipals de Sant Pere de Roda i les Masies. L'aparició de la indústria en competència amb l'agricultura tradicional desencadenaren un seguit de problemes de convivència entre pagesos i vilatans. La complexa relació entre indústria i agricultura afavoririen aquest tipus de separacions administratives. Les peculiaritats històriques, físiques i poblacionals originaren dues entitats diferenciades: el nucli urbà de Sant Pere de Roda i les masies de l'entorn. Mentre que la vila, ja des d'inicis del s.XVI es començà a desenvolupar una incipient indústria manufacturera de la mà del gremi dels paraires i teixidors de la llana que arribà a la seva màxima plenitud en els segles XVII i XVIII. Entre el 1826-1845 es produirà de forma generalitzada en el país el procés d'industrialització. La indústria cotonera pren terreny per sobre de la llana i sorgeixen els primers

⁴ OCAÑA, M; RAMISA; 1995

edificis-fàbrica situats al llarg del curs del Ter. Tant Roda com Masies participen amb fàbriques i mà d'obra en aquest procés. A Masies de Roda s'instal·len fàbriques importants a la zona. Masos i masies continuen però essent el model predominant en l'organització del territori. Poc després de la separació dels municipis (1803-1805), el flamant municipi de Masies tenia sota la seva jurisdicció les cases que s'anoten en el llistat de la Concòrdia⁵ en el qual s'hi anota el Mas el Bac de Ramon Sabatés. Hi falten alguns masos tradicionals i el llistat és d'una trentena de cases. Continuava l'aparició i desaparició de masos provocada per les conjuntures econòmiques i polítiques o el mateix atzar. Es produeixen moltes vendes i canvis dels propietaris. Sorgeixen també noves masies i es produeix, estudiant els topònims, una mescla de masies, masoveries i paratges. Podem afirmar que a les darreries del s. XVIII es produeix a la comarca d'Osona un creixement de les superfícies de les terres de conreu i s'inicia una especialització comarcal. Es produeix una conjuntura de prosperitat econòmica. A les primeries del s. XIX ocorrerien canvis que marcaran profundament i socialment el camp català. Antics pagesos de mas que havien acumulat un nombre de masos i terres i havien reformat les seves cases pairals seguint les modes optaren per cursar carreres militars com a forma d'ascens social d'aquesta mena de noblesa. Aquests hisendats rurals immersos també dins les crisis del camp per la inestabilitat per culpa de guerres, la continuada crisi agrària de finals del segle, opten per abandonar les masies i anar a viure a nuclis urbans importants i fins hi tot alguns es vénen els masos als masovers. Desconeixem la història en aquest anys del mas el Bac. Sembla que quan fou comprat el 1738 per un pare important de Roda, aquest mai hi va anar a viure, ja que tenia casa al poble de Roda, fet que porta a considerar que fou ocupat per masovers i reduït el seu espai no patís grans transformacions fins al s.XX.

L'urbanisme de Masies pateix una gran evolució, els antics molins prop del Ter es veuen substituïts per les fàbriques i les colònies industrials.

A partir de la segona meitat del s. XVIII i sobretot inicis del s. XIX, moltes masies senyorials afegiren galeries a l'edifici (Fontanelles, El Pujolar, El Pla, El Vicenç, entre d'altres). La darrera història de Masies de Roda⁶ contempla que les galeries del Bac de Roda també daten d'aquest moment.

Desconeixem el moment exacte que la masia és reformada i pren la imatge actual. L'edifici consta actualment d'un cos principal en forma d'U, amb diversos cossos adossats a les cares nord, sud i oest, i amb un pati central obert a la façana sud. Aquesta masia va ser reformada als anys vuitanta per a destinar-la a ús de restaurant i en aquell moment sembla que la masia pren l'aspecte actual si bé desconeixem en quin estat estava aleshores. Una fotografia del anys 30 indicaria que la masia era molt simple, fruit d'un enderrocament en data incerta, s'organitzaria amb un mas, pati i annexes tancats per un mur on es practica l'accés. Hauríem de considerar per tant a partir de la fotografia que les galeries d'arcs són fruit de la reforma del s.XX portada a terme per Camil Pallàs amb la pretensió de revalorar el mas per la seva relació amb un personatge històric prou rellevant com el Bac de Roda i

⁵ GURT; 1984

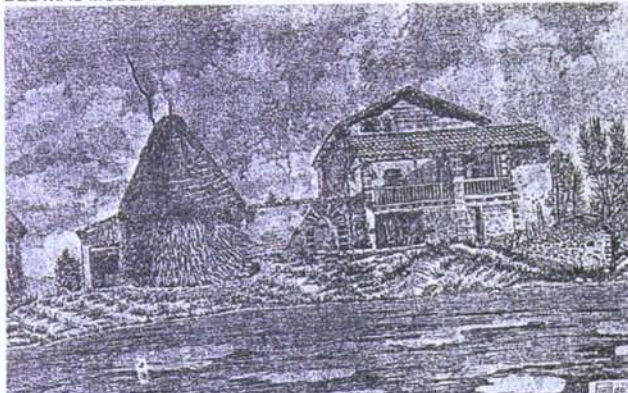
⁶ ROVIRA, J.M; 2005

Que fou, probablement, la seva pròpia història la que portaria a una davallada del mas, que malgrat la seva continuïtat va veure el seu espai reduït i va tenir una evolució econòmica i arquitectònica menys afavorida que altres masos de Masies (Sangles, El Mas, Fontanelles, El Pla...)

L'arquitecte d'aquestes reformes fou Camil Pallàs , arquitecte de la Diputació, osonenc fill de Sant Julià i molt vinculat a Masies de Roda. Fou l'arquitecte també del cementiri Municipal

PINTURA DEL S. XIX DEL BAC ON S'ENTREVEU LA FORMA ORIGINAL DEL MAS MODERN

DIBUIX CONTEMPORANI DEL MAS EL BAC DE RODA

VISITA DEL FUTUR PRESIDENT MACIÀ (1931-33) AL BAC DE RODA

VISITA DE MACIÀ AL BAC DE RODA. EN EL PORXO S'HI VEU UNA TORRE (1919)

Aquestes imatges corresponen a la inauguració de la placa commemorativa a Francesc Macià i Ambert, el Bac de Roda. Les imatges mostren el Bac ple de gent. La placa hi ha escrit - *aquesta casa visqué en Francesch Massià y Ambert, Bach de Roda, martyr de les llibertats de Catalunya.* - A primer terme s'hi veuen dos personatges il·lustres, el canonge Collet i Francesc Macià i Llussà, president de la Generalitat entre 1931-1933. En la placa no hi ha data, fet sorprenent. A partir de l'anàlisi de la fotografia i atès que els personatges són molt joves, semblava adient una data entre 1915 i 1920. Atès que el Bac de Roda fou penjat a la Rambla Davallades el 2 de novembre de 1913 era probable que la celebració fos a l'entorn de l'any 1913. cercant a la premsa del temps la inauguració havia de ser l'any 1914. Probablement l'esclat de la 1ª guerra mundial endarrerí la celebració i aquesta no fou possible fins el 19 d'octubre de 1919, per aquest motiu no es posaria data a la placa ja que la intenció de la celebració era fer-ho a l'entorn de l'any 1914⁷

FOTOGRAFIA DEL BAC DE RODA DE 1930

No es tenen notícies del mas el Bac de Roda durant l'etapa de la segona república, ni la guerra civil (1936-39), ni la llarga postguerra i etapa de la dictadura.

⁷ ROVIRA, J.M; 2005

FOTOGRAFIA DEL MAS EL BAC DE RODA CONTEMPORÀNIA (MITJANS 90), QUAN FUNCIONAVA COM A RESTAURANT

FOTOGRAFIA ACTUAL (2006) DEL MAS EL BAC DE RODA, CONVERTIT DE NOU EN UN HABITATGE FAMILIAR I SEU D'UNA IMPORTANT COL·LECCIÓ DE VIDRE I MOBILIARI PROPIETAT D' ÀNGEL MASMITJÀ.

El 20 de novembre de 1975 moria el general Franco i s'iniciava el camí cap a la transició democràtica (referèndum el 1976) i s'inicien mobilitzacions populars a favor del restabliment de la Generalitat i de l' Estatut . L'11 de setembre de 1977 , un grup d'esquerreres de Roda amb el suport de l' Ajuntament de Masies, va retre homenatge a Francesc Macià i Ambert, el Bac de Roda. L'acte va consistir en la reposició d'una làpida que recordava la personalitat del *més noble cavaller de la Plana* al mas Bac de la mateixa localitat. Per l'octubre es canviaren les plaques dels carrers en català i s'instal·là un pessebre vivent al mas el Bac per reivindicar la figura del Bac de Roda. Qualsevol celebració envers el Bac necessità durant alguns anys encara de l'autorització del govern civil.

1.2. EL SEGLE XVII:

Els conflictes del s.XVII culminaren a Europa en la Guerra de Successió , iniciada l'any 1702 amb el desacord envers el nomenament de Felip V el Borbó com a hereu del tron de la Corona espanyola enfront l'austriacista Carles. A Catalunya i especialment a la Plana de Vic –els vigatans- el candidat austríac tenia molts partidaris. El 1705 varen enviar dos plenipotenciaris a Gènova per pactar amb els aliats, en discrepància amb la resta d'Espanya que obeeix a Felip V. Arran del pacte de Gènova, l'arxiduc Carles desembarca a Barcelona.

Entre les vuit signatures dels vigatans hi havia la de Francesc Macià i Ambert, petit noble de la pagesia propietària de Roda.

Sobre Francesc Macià i Ambert sabem que va néixer a Roda de Ter el 28 de maig de 1658. Fou l'hereu d'una fillada de vuit germans que tingué el matrimoni format per Onofre Macià i Escolàstica Ambert. Es va casar molt jove, amb 16 anys, amb Mariana Bac, el 21 d'agost de 1672 i passà a viure al mas del Bac. Mariana morí l'any 1699 sense veure la tràgica mort del seu marit i va tenir set fills, tres noies i quatre nois.

El pare de Francesc Macià era un modest traginer que havia progressat i comprat el Mas Colom. Com molts joves de la pagesia benestant de l'època ingressà en la carrera militar. Juntament amb el seu company de Roda, Josep Mas s'estrenà en les guerres contra França de finals del s.XVII. El 1684 s'enrolà com a voluntari per participar en la guerra entre Espanya i França pel domini dels Països Baixos que havia provocat l'envaïment de Catalunya . Arribà a Capità de fusellers. Té un temperament idealista i agosarat, i des del 1700 s'uneix a les conspiracions polítiques dels vigatans contra el nou rei Felip V.

Quan esclatà la guerra contra Felip V milità sempre i heroicament en el partit austriacista dins la facció coneguda amb el nom dels vigatans, per ser d'Osona els principals components.

Un cop signat el pacte de Gènova, a l'estiu de 1705 comencen a arribar els delegats de l'arxiduc Carles, i els vigatans exigeixen obediència als pobles de la Plana. En Bac de Roda coopera en l'organització de milícies de voluntaris i en la lluita contra les forces del virrei filipista Velasco que avancen des de Granollers . Pel setembre els vigatans aporten 1500 homes per l'assalt de Barcelona de les tropes aliades, i en Bac es distingeix en l'atac contra el castell de Montjuïc. Aquí es troba curiosament amb Guillem Ramon de Montcada, Marquès d'Aytona, senyor jurisdiccional de Roda que lluita al costat del bàndol borbònic. Durant el setge, en Bac busca reforços a les milícies de Girona i consolidat Carles a Barcelona, Bac de Roda continua la seva activitat militar al principat, i en dues ocasions contribueix a deturar les expedicions franceses que s'internen pels Pirineus i per l'Empordà. La segona expedició arribà ben a prop de la Plana de Vic.

A partir del 1711 l'evolució de la guerra i les negociacions diplomàtiques desinflen la causa de l'arxiduc a Catalunya. Carles abandona Barcelona i les tropes de Felip V penetren a Catalunya el 1713. Bac de Roda realitzà grans esforços per reclutar homes i oferir resistència, però obté poc ressò. El Bloqueig de Barcelona pels filipistes portà a concentrar-se a la Plana de Vic, on ve a perseguir-los el general Bracamonte. Lluità aferrissadament juntament als seus companys Carles Regàs i Mas de Roda contra les tropes borbòniques fins el 1713 quan el general Bracamonte conquerí el Berguedà, la Plana de Vic i bona part del Vallès, aïllant així una bona part dels combatents del nucli de Barcelona, on continuà la resistència fins el 1714. En Bac de Roda restà a la Plana de Vic i s'amaga a masos com Torrents i Colom fins que fou detingut per denúncia del botifler Riera de Valfogona, antic company seu. Fou dut presoner a Vic, on Bracamonte el penjà sense judici el 2 de novembre de 1713 a les Forques de les Davallades, prop del lloc on una làpida recorda el fet. Mes endavant el traïdor, el 16 d'abril del 1716, morí en una lluita amb miquelets catalans de les Guilleries i els seu cos fou desenterrat i penjat pel coronel Ermengol Amill de les Forces addictes a la Generalitat.

La tradició o la llegenda cita que les filles de Francesc Macià, després de la mort del seu pare van fer emparedar les finestres del seu mas que donaven vers la ciutat de Vic, per tal de no veure el lloc on fou penjat el seu pare, gran patriota català i osonenc.

La figuera del Bac de Roda es va fer popular `pel seu comportament conseqüent, pel seu valor innegable i pel seu tràgic final. Es va compondre un romançó per recordar-lo i a la Renaixença els literats el revaloritzen: Milà i Fontanals recull el romançó, Pelagi Briz li dedicà un drama, i el poeta rodenc Josep Baucells diversos poemes.

Els fill varen continuar la carrera militar i el segon que també es deia Francesc emigrà a Viena on va arribar a coronel. Va ser en Francesc i la seva esposa Rosalia els que des d'Àustria s'ocuparen del Mas el Bac, que es trobava embargat i ple de deutes, i era administrat provisionalment pel rector de Roda, Josep Camps i per l'església la Pietat de Vic. L'any 1738 es féu el procés de desembargament, que per sentència de 10 de novembre va permetre al negociant i paraire Pau Parramon, principal creditor, comprar-lo per la suma de 818 lliures. Per recuperar-lo, Rosalia continuaria una lluita jurídica sense futur. El desenllaç del plet sobre el Mas el Bac era el símbol del canvi d'època. El s. XVIII neix pròpiament el poble modern de Roda, amb les masies duplicà la població del segle anterior i passa amb escreix del mil habitants, dels quals cada vegada més es dediquen a filar i teixir la llana i el cotó. Els qui controlen aquesta manufactura són els paraires, comerciants que subministren la llana a vilatans i pagesos perquè la treballin i vénen després el producte, sovint ells mateixos són també teixidors i filadors. Un dels més importants a finals del s.XVIII és Eudald Parramon, l'amo del Bac, altres són Josep Mas Baucells, Antoni Baucells, Joan Roma, Gil Roma, Pere Màrtir Ballach, Pere Rosanas, i sobretot els Moret (Segimon, Jaume, Josep) que començaran una dinastia industrial.

El treball tèxtil està preparant a molts indrets de Catalunya la Revolució Industrial. L'any 1734 es detecten a Roda una desena de petits fabricants a Roda, que el 1789 són ja 30. La meitat de famílies al poble treballen per a ells. Es tracta d'un treball parcial i la majoria de rodencs es dediquen a les tasques agrícoles. Els paraires rodencs comercialitzen la baieta, que venen a Catalunya, la resta de l'Espanya i fins hi tot a les colònies d'Amèrica.

L'afany constructor arriba a les esglésies del terme que es renoven. S'estrena la nova parroquial, es renoven l'església del Pont, la de Sant Miquel de la Guàrdia.

La majoria de pagesos eren arrendataris i parcers amb els sistemes tradicionals: arada de fusta, guaret i adobs animals. El bestiar era escàs, ovelles, moltons i porcs. La producció del sègol era la més important, després el blat, els cereals i els llegums. També s'havia introduït el blat de moro provinent d'Amèrica. Els pagesos pagaven el cadastre i el Delme. La majoria de caps de família pagaven també censos anuals a la parròquia en diners o espècie. Precisament un dels principals propietaris contribuents del poble era Eudald Parramón amo del Mas el Bac. Altres s'havien arruïnat i havien alienat la casa com Pau Sangles, que havia entregat el seu mas i molí el 1734 als administradors de la Pietat del Vic. També el Mas el Colom havia canviat de mans diverses vegades des de principis de segle , el 1748 Josep Rexach l'havia venut per 4000 lliures i el 1789 Adjutori Vilaró el va comprar per 14000. El 1717 els hereus Fontanelles havien entregat el seu molí al Bisbat de Vic a canvi d'un censal de cent lliures anuals. L'any 1789 es coneix una mala collita que va provocar arreu de Catalunya greus problemes de subsistència. També a Roda on el preu del blat es va disparar i el batlle prohibí que el blat sortís de Roda.

Roda pertanyia a la jurisdicció feudal del Comtat d'Osona, però el 1722 el Duc de Medinaceli se'n va fer senyor per mitjà d'un casament amb Teresa de Montcada, però això no significà grans canvis per Roda. Els batlles seguïen nomenats per a la Cúria del Comtat d'Osona per un període de dos anys, la majoria entre propietaris de la terra i paraires.

Es coneixen molts aldarulls protagonitzats pels rodencs afeccionats a les tavernes, joc i balls . Els plets eren corrents i els rodencs formaven una comunitat viva amb paraires, pagesos, teixidors, bracers i moliners. Tampoc l'església podia disciplinar tots els rodencs de costums tumultuoses i llunys de les estrictes normes morals.

El 1794 en plena Guerra Gran contra França , representants del poble i dels llauradors eren incapaços de posar-se d'acord pe pagar el Sometent del municipi que s'havia enviat a lluitar a l'Empordà.

L'ajuntament de Sant Pere de Roda va demanar la separació l'any 1803, es nomenà una comissió que va elaborar un Concordat on es delimitaven els dos municipis: el de Roda i el de Masies, i es pactaven alguns serveis comuns com l'abastiment de queviures i l'escola. El Consell de Castella va aprovar la separació el 15 de juliol de 1805.

**CAN QUEL, CASA ,
PROBABLEMENT, NATALÍCIA
DE FRANCESC MACIÀ**

**EL BAC DE RODA
PENJAT SENSE JUDICI
EL 2 DE NOVEMBRE
DE 1713 A LES FORQUES
DE LES DAVALLADES,
MONUMENT COMMEMORATIU
A LA RAMBLA DAVALLADES DE VIC**

1.3. ARQUITECTURA RURAL A CATALUNYA:

Davant la proposta de realització d'una memòria històrica que recollís les dades que tenim sobre la història del mas, els personatges històrics lligats a la mateixa història i l'anàlisi arquitectònica de transformació d'un edifici documentat en els textos des del s.XIII, ens hem aproximat en el món de l'arquitectura rural del nostre país. Per altra banda tipus d'arquitectura poc valorada i estudiada fins ara. En els darrers temps la pràctica de l'arqueologia en jaciments d'aquest tipus ha permès iniciar estudis reals a partir de les troballes i interpretació de les dades arqueològiques.

Seguint a Eduard Riu i Barrera⁸ al costat de l'arquitectura medieval urbana que en gran part ha perviscut, la rural no presenta tal gran grau de conservació. Generalitzant tenim dos tipus de construccions rurals, -masos aïllats pagesos, i - castells i monestirs.

El cas que ens ocupa , el mas El Bac de Roda, correspondria al primer grup-.

Els primers masos medievals eren senzills, lluny de formalitzacions estilístiques i fets amb materials propers al lloc. Adaptació al medi, recursos i requeriments de les tasques agrícoles. En definitiva edificis molt heterogenis poc regulars tipològicament, els quals coneixem bàsicament per l'arqueologia.

Erròniament el que moltes vegades s'ha dit superficialment, els masos no són hereus de les cases de pagès o complexos agrícoles romans, al menys pel què fa al tipus arquitectònic. Els nostres masos , els que han perviscut fins als nostres dies són hereus del model de mas medieval i no romà. Aquest mas medieval antic es desenvoluparà en època gòtica . La gènesi o origen és anterior si bé en aquest moment s'ampliarà o embellirà. Per exemple no va haver-hi una arquitectura castellera gòtica de nova planta, només tenim algunes fortaleses de nova planta. Aquests castells s'estanquen en època gòtica i a partir del segle XVII apareixeran aïllats i en ruïnes. L'autoritat senyorial i baixa noblesa va donar lloc a un nou tipus d'establiment, -les cases fortes, on s'alternava el caràcter de fortalesa a favor d'accentuar-ne el caràcter aristocràtic i d'acord al model gòtic urbà de casa amb pati, però ara isolada i emparentada amb els castells antics del s.XIII. Aquest tipus de casalici es va bastir fins els segles XVII i XVIII però d'acord amb els llenguatges ornamentals i molts han perviscut convertits en cases de pagès. Entre l'arquitectura rural de caràcter eminentment senyorial cal incloure també els molins hidràulics, molt importants en època gòtica, de caràcter monumental i fortificats, ampliat i reformats fins als nostres dies.

El Bac de Roda és l'exemple d'un mas lligat probablement i només a les tasques agrícoles si bé les reformes, probablement contemporànies, li han conferit un cert caràcter senyorial que una mica més enllà de la clàssica masia , ens pot recordar una casa forta ateses les dimensions, organització al voltant d'un pati que ha acabat articulant diferents cossos que malgrat el seu origen en construccions annexes i lligades a les tasques agrícoles configuren avui una

⁸ RIU I BARRERA, E ; 2003

arquitectura més complexa de planta en U al voltant d'un pati i amb una torre avui desapareguda.

Seguint de nou a Eduard Riu ⁹ el mas és el segell i empremta en el territori de la mateixa feudalització del segle XI-XII. A la Catalunya Vella i en el camp català, la masia isolada o mas esdevé la forma de tinença camperola. Des d'aleshores el territori es caracteritza per un intens poblament dispers, alhora els masos són residències i centres del treball agrícola. Tenim un buit de coneixement de l'evolució arquitectònica del mas. La manca d'excavacions a masos antics i estudis dels espais agrícoles anteriors als segles XV i XVI que és quan s'adopta el tipus clàssic de masia molt generalitzat i que ha perviscut fins ara. Edifici de tres crugies paral·leles presidida per una sala elevada de cos central que no és herència gòtica ni de la romanitat. L'arqueologia ens mostra les grans diferències entre les vil·les romanes i els masos medievals. Si bé la manca de monumentalitat i les reduïdes dimensions de les vil·les romanes catalanes han portat a la idea d'assimilació de continuïtat des del món romà, només alterada per l'episodi feudal. Entre el mas feudal tardà i les vil·les romanes no hi ha cap relació. Les vil·les s'extingiren entre els segles V-VI després d'un llarg procés de dissolució d'unes estructures d'explotació de la terra basades en l'ordre social romà basat de fet en model d'explotació esclavista. Les vil·les reflexen un sistema d'explotació i domini de la terra. Establiment on hi havia fonamentalment dues parts, una de rústica (residència dels servents, equipaments agrícoles) i una altra d'urbana (residència els senyors). Complexos compostos, la suma de diferents elements articulats a partir d'un pati o espais porticats, amb peristils i corredors. Espais nobles a la planta baixa amb instal·lacions o magatzems

El primitiu mas medieval no va succeir a la vil·la romana, sinó que en el llarg període des de la fi de l'imperi romà fins al s.X es crearen nous assentaments o vil·les diferents i desconegudes, per ara, arqueològicament. Assentaments rurals que colonitzaren noves terres. Els documents referents al món carolingi citen assentaments i agrupaments de poblament coneguts com a vil·les. El poblament en aquests segles s'agrupa en unitats anomenades vil·les. Justament de la seva dissolució, en el procés de feudalització, en sortiren els primers masos entre els segles X-XI. La casa de pagès clàssica des del s.X fins al s.XV (crisi del feudalisme) no va tenir una tipologia arquitectònica fixa, ja que es considerà una construcció de poca entitat i sense regularitat, mòdul. Sempre foren però construccions o obres senzilles i de dimensions reduïdes, adaptades al medi i recursos, poques peces de primària especialització funcional, podia ser vertical o horitzontal. Els mas primitiu més que configurar-se per la suma de crugies és resultat de la suma o annexió de cossos sense massa regularitat. La seva arquitectura ha quedat amagada o assimilada i només l'excavació arqueològica ens permet recuperar estructures originàries. La majoria de masos antics, dels segles X, XI no van perdurar per la seva poca capacitat arquitectònica de perduració i desapareixen entre els segles XV -XVI i només alguns amb prou capacitat i per exemple els masos torre que són ja un indicador d'estratificació de la societat dins la classe pageses perduraren. Pel

⁹RIU I BARRERA, E ; 2003

contrari els masos sorgits entre el s.XV i XVI, fruit o producte de la crisi feudal perduraren, alguns fins als nostres dies. Canvi morfològic de les cases que ha d'anar parell a la transformació profunda de l'espai rural. Per exemple cal recordar els masos rònecs i abandonats que indiquen aquests canvi en l'ocupació del territori. L'arquitectura rural que sorgeix en el s.XV-XVI, malgrat la seva arrel ens els segles precedents va esdevenir profundament renovadora , una mica més homogènia i va perdurar. És una arquitectura autònoma i lluny dels models senyorials (cases fortes i a castells dels s.XV-XVII) constituïts al voltant d'un pati on en disposició vertical s'articulen quatre crugies. Enlloc d'això el mas clàssic , les crugies s'ajuntaren paral·lelament i deixaren la centralitat a la sala principal representativa de la planta noble . Aquesta peça primordial desprèn un cert arcaisme perquè recorda les cases urbanes romàniques i gòtiques de crugia única La diferència però és que aquesta sala es situa de forma perpendicular a la façana principal i suma a banda i banda crugies menors que produïren un frontispici ben diferents del rectangular de les cases urbanes romàniques i gòtiques. El mas clàssic era coronat per un frontó triangular dels dos vessants de la teulada, generats pel carener transversal a la planta de l'edifici . Esdevé així un model tipològic innovador i propi de les regions dels Països Catalans. Aquests nous masos empraren el llenguatge formal elements ornamentals molt gòtics (tardans) com els portals d'arcs adovellats, finestres coronelles de creu on creuades d'influx septentrional, d'arcs conopials i flamígers lobulats, motllures i obra escultòrica. Abans del s.XIV és difícil la presència ornamental, en canvi en els masos del s.XV-XVI apareixen obres d'artesans especialitzats i és típic l'esclat de l'epigrafia que data les construccions. Expressió d'una pagesia que havia passat de la subordinació, a partir dels canvis socials, a sentir-se protagonista i agent o subjecte històric. L'arquitectura n'és una manifestació.

Seguint a l'arqueòleg Josep M. Vila i Carabasa ¹⁰ realitza una tipologia dels masos com són: -el mas horitzontal (cronologia de s.X-XIII fonamentalment, malgrat la perduració d'alguns fins a la baixa edat mitjana)_ per excel·lència el mas alt-medieval caracteritzat per ser un edifici associat a un hàbitat rural,. dispers i en zones de muntanya. Són construccions d'una sola planta amb un mínim de dues peces rectangulars fetes amb parets de pedra seca i normalment adossades a una balma, o al pendent de la muntanya, a vegades retallat i emprat com a paret posterior de la casa, cada estança té una porta independent, ja que una és pel bestiar i l'altra per els persones. Coberta a una sola vessant feta amb lloses de pedra, terra i brancatge amb un embigat de fusta.. Un altre tipus és -el mas torre (cronologia de s.XII-XIII). Construccions exemptes de planta rectangular, o quadrada, ben construïda i amb murs de gruix gran, relligats amb un bon morter de sorra i calç, cosa que permetia aixecar dos i tres pisos. Normalment cobertes d'una sola vessant fetes amb enllosat sostingut per un embigat de fusta. Alguns presenten elements arquitectònics propis d'edificis senyorials. Clara diferenciació dels espais. A la planta baixa s'hi troben les quadres i corts pel bestiar i a la planta superior la residència. El dormitori principal i una sala cuina -menjador, precedent de la sala principal de la masia clàssica o moderna. Als pisos superior les

¹⁰ VILA I CARABASA, J.M; 2003

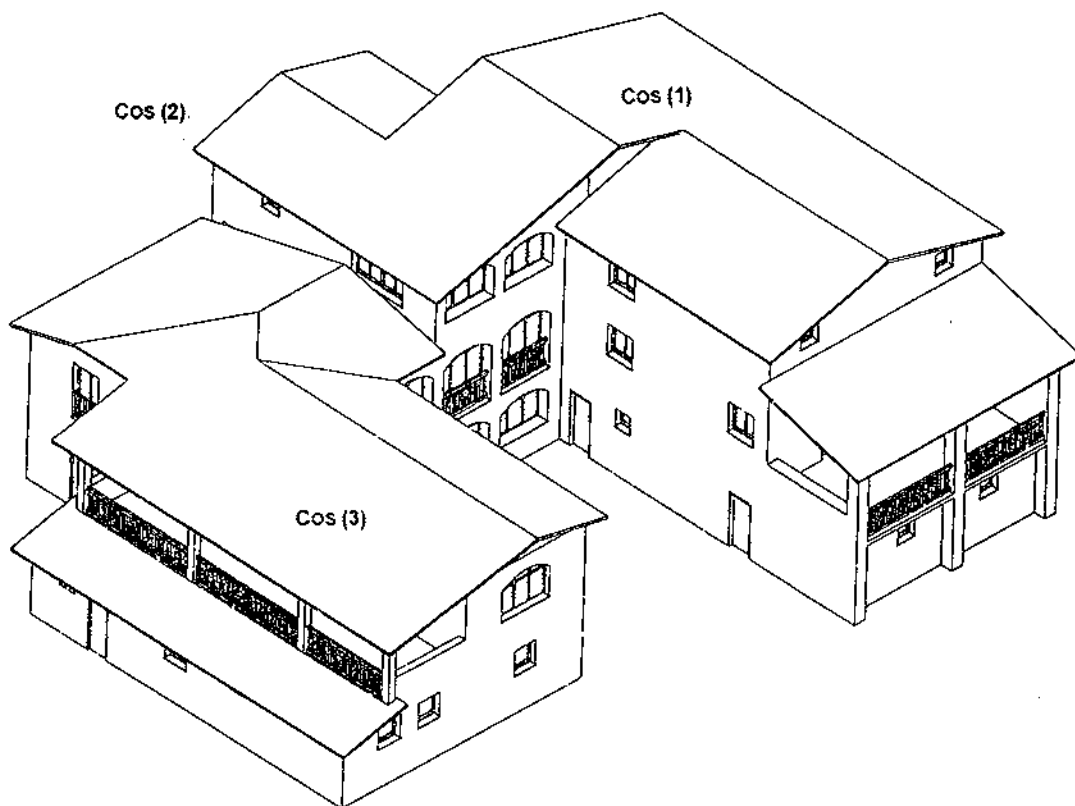
habitacions, el graner i la pallissa. La denominació de mas torre procedeix de l'existència d'elements defensius com les espitlleres. Són construccions que requereixen l'existència d'artesans especialitzats en la construcció. És probable que els residents corresponguin a els batlles senyorials que han concentrat en els seves mans prou terres arran de la caiguda demogràfica provocada per els pestes del s. XIV. Un altre tipus de mas és -el mas de dos cossos-(cronologia no anterior al s.XIV). Construcció exempta de planta rectangular o quadrada, relativament petita (4-5m de costat) normalment dividida en dos estances . Mínim de dos pisos superiors. Distribució similar al mas torre. Coberta a doble vessant. A l'exterior del mas altres edificacions menors o tanques delimitaven coberts o recintes dedicats al bestiar. Alguns autors consideren per la similitud amb el mas torre una evolució del mateix i en el cas del mas de dos cossos el precedent baix medieval immediat al mas clàssic modern de tres cossos. El darrer tipus seria - el mas associat a torre- Tipus documentat a partir de l'arqueologia a l'entorn d'algunes torres de guaita , residència d'algun cavaller, que a la baixa edat mitjana evolucionen cap a masos que arriben en alguns casos fins a l'actualitat

Seguint a Jeroni Moner ¹¹ aprofundirem en l'origen de la masia clàssica, que se situa en el 1500 a Catalunya i que es deu bàsicament a la pròpia evolució autònoma de la masia i no a corrents d'ordre i simetria que el renaixement introduí en molts aspectes de l'art del moment. Així són factors de caràcter històric i social i l'evolució des de la baixa edat mitjana, des del gòtic que portà a l'eclosió en el s.XVI a la masia clàssica, amb la seva consolidació. La construcció en alçada del mas és un fenomen que es produí entre els s.XII i XIII, amb la construcció de masos amb pis i masos torre. La diferència entre el mas horitzontal i vertical no és només l'especialització constructiva sinó la divisió de funcions tant pel què fa al bestiar a la planta baixa com a la presència de cambres diferenciades al pis de residència. Cambres diferenciades al voltant de la cuina, que és sempre l'estança principal. El mas de dos cossos, propi del s.XIV segueix l'estructura i divisió del mas torre però amb mes grans dimensions i amb dos espais rectangulars separats per un mur central ampla de caràcter estructural que defineix una planta quadrada. El mas presenta una planta baixa i normalment un pis i molt sovint un segon pis o golfes. Estructura que perdurà fins ben entrat el s.XVIII. Sistema constructiu de dues tramades o crugies superposades amb la coberta de dues aigües i el carener coincident amb el mur central o be perpendicular. El que marcarà però definitivament l'evolució envers la masia clàssica és el fet de destinar un espai al menjador independent de la cuina, la sala que amb el temps adquirirà un caràcter simbòlic i que denota un canvi en la condició d'alguns pagesos. La sala adquirirà en la mas de tres cossos, la condició d'estança central. El menjador del mas de dos cossos del s.XIV i XV marca en la façana principal , sobre la porta d'entrada , la finestra o finestres i actua sovint de distribuïdor. És cabdal entendre la importància que adquirirà aquesta cambra en el mas clàssic. És probable que el mas de tres cossos no sigui una obra de nova planta com apuntava Puig i Cadafalch sinó que els masos de tres cossos amb elements de portes i finestres del s. XIV i XV són producte d'ampliacions posteriors a la seva

¹¹ MONER CODINA, JERONI; 2003

construcció per tal de deixar la sala del mas de dos cossos en el nova situació central que els pagesos més ben estants desitjaven i que es consolidà en el s.XVI. No es pot individualitzar un mas romànic, gòtic, renaixentista, barroc,. Però sí que es pot afirmar que el gòtic és l'època que, amb la recerca d'un espai representatiu, la sala, els pagesos ven pretendre reflectir l'estatus social. La sala vindria a ser la sala senyorial dels palaus i castells de l'època. Aquest espai simbòlic és tan important que és el que organitza de fet l'estructura arquitectònica de la masia clàssica de tres cossos

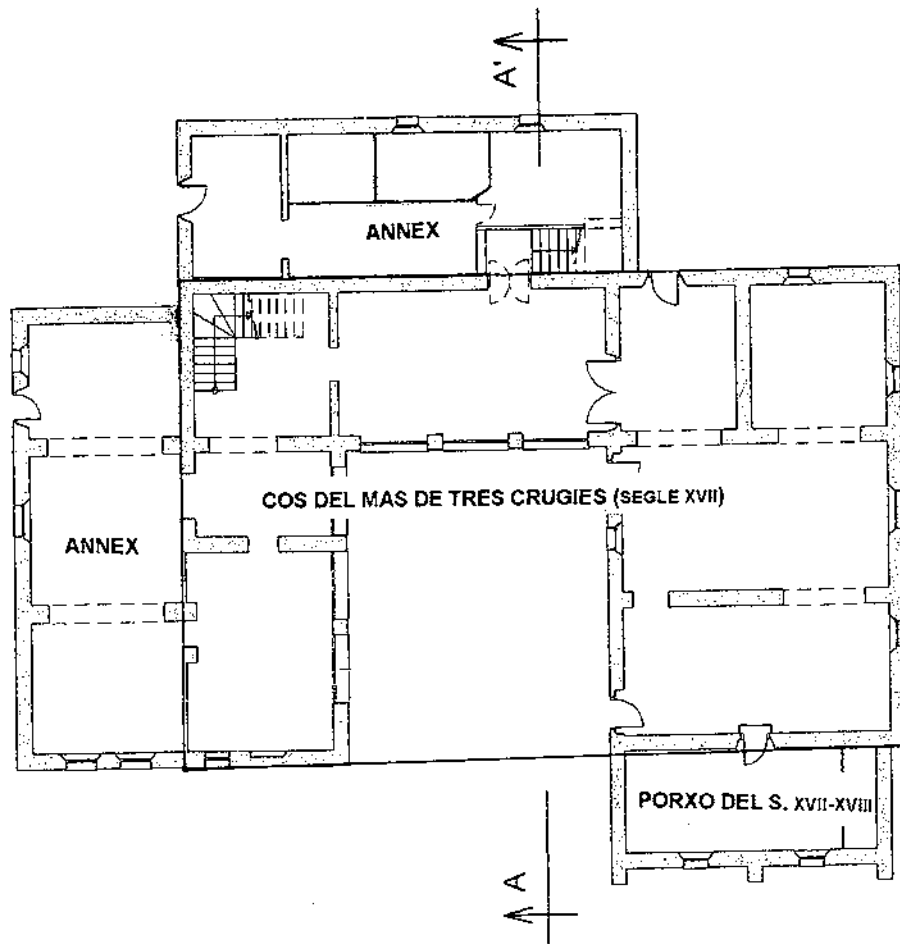
1.4. L'EDIFICI DEL MAS EL BAC DE RODA: POSSIBLE EVOLUCIÓ:

LA PLANTA ACTUAL:

La planta actual que presenta el conjunt arquitectònic del mas El Bac de Roda és en forma d'U. El conjunt sembla estar format per un primer edifici de planta rectangular de tres crugies al qual se li afegiren diferents cossos a la cara sud, nord i oest amb un pati central obert a migdia. Malgrat la possible transformació i evolució dels edificis annexes, la mateixa amplada dels murs i la regularitat dels cossos annexes construïts indica una planificació en els diferents moments de construcció que han fet del conjunt un espai regular i de bona geometria.

FAÇANA POSTERIOR

LES FAÇANES ACTUALS (ALCATS, PARAMENTS, OBERTURES).

INTERPRETACIÓ DEL MAS

El cos principal (1) i més antic del mas presenta en alçat una planta baixa i dos pisos. La planta baixa presenta espais amb arcades i sostres embigats de fusta. Correspon als espais més antics conservats que es correspondrien amb espais pel bestiar, quadres (proposem una cronologia entre els segles XIV-XVI). Amb la reforma aquest espai d'interès arquitectònic tant per la seva antiguitat

com pels valors intrínscament constructius es destinarà a sala d'acolliment de la col·lecció de vidre antic, medieval i modern. El primer pis presenta bàsicament la mateixa estructura de distribució de la planta baixa, amb tres grans espais compartimentats per embans en estances més petites on s'hi ubicaran els dormitoris i banys. Originàriament és possible que s'hi ubiqués en l'espai central, la sala i al redós la cuina i dormitori principal. Al segon pis, malgrat els pilars assenyalen l'estructura de tres grans estances, la planta funciona com una gran sala que, amb la reforma, té previst d'acollir la col·lecció de mobiliari barroc juntament a una estança del cos annex (2) situat a la cara nord/oest. És probable que en l'estructura antiga aquest segon espai correspongués a unes golfes i lloc de dormitori. El fet que el primer pis sembli en alguna estança de sostre rebaixat permet plantejar que el pis superior tingués menys alçada a l'actual, i es rebaixés el sostre del primer pis per aconseguir més alçada en el segon pis.

A la primitiva façana sud se li annexonà un cos rectangular amb una planta baixa a la qual se li obriren dues finestres quadrangulars i a sobre una porxada que havia de servir per assecar el blat de moro. Aquesta reforma de la façana sud data del s.XVII.

La façana sud del cos (1) actualment presenta, a l'alçada del primer pis, dues portes amb vidre que donen a la porxada; sembla que en el s. XVII (document fotogràfic 1) la porxada presentava una balconada de fusta i a la seva esquerra se li adossaria un cos massís que podria correspondre a una suposada torre . Actualment la barana de fusta ocupa tot l'espai de la porxada i a l'esquerra, la paret lateral presenta un parament exterior de còdols de riu on s'hi ha obert un gran finestral. A la banda dreta, el porxo està totalment obert i ofereix una gran vista vers el pati. El segon pis presenta actualment tres finestres situades de forma simètrica. Originàriament, o si més no en dates més reculades i a partir dels documents gràfics, sembla que només presentava una obertura. La façana actual presenta un acabat pintat, amb les cantonades de pedra vista amb blocs ben cairejats. Les finestres presenten ampits i brancals i estan emmarcades per pedra. No hi ha elements ornamentals escultòrics.

La façana nord del cos (1) actualment presenta un parament exterior de còdols de riu que es combinen amb alguns blocs cairejats regulars . Forma part del cos més antic del mas i presenta una planta baixa on s'hi ha obert una porta i una finestra de dimensions reduïdes, dues finestres al primer pis i una al segon. Les finestres són petites i presenten brancals, llindes i ampits de pedra. Se li adossa un cos rectangular a una part de la façana. Aquest cos annex és construït en posterioritat al cos principal, si bé desconeixem si podia formar part de la primitiva estructura del mas que en el s. XVII és embellit i ampliat. La cantonada vista de la façana és de pedra vista amb blocs ben cairejats de dalt a baix, fins a sota teulada. En el projecte presentat l'any 1981 per Camil Pallàs i encarregat per Modest Verdaguer es sol·licita una ampliació en aquesta àrea per fer una cuina. Aquest cos annex podria per tant ésser totalment contemporani. En les fotografies de principis de segle no apareix, al menys amb alçada cap cos annex al nord. En aquells moments no es demanava un estat de les parets actuals i per tant desconeixem si existia o no un cos annex en aquesta àrea. En tot cas el parament és molt semblant al de les parets est i nord del cos principal, malgrat algunes diferències permeten suposar la seva contemporaneïtat reforçada per l'alçada exterior i de circulació interior diferent al cos principal.

La façana est del cos (1) actualment presenta un parament exterior de còdols de riu que es combinen amb alguns blocs cairejats regulars . Forma part del cos més antic del mas i presenta una planta baixa on s'hi ha obert una porta i una finestra de dimensions reduïdes, dues finestres al primer pis i una al segon. Les finestres són petites i presenten brancals, llindes i ampits de pedra. Presenta a la planta baixa tres finestres de disposició simètrica de mides reduïdes. Al pis principal tres finestres grans, la central de més alçada i al segon pis tres finestres molt petites. Les finestres presenten brancals, llindes i ampits de pedra. I les cantonades de la façana són de pedra vista amb blocs ben cairejats de dalt a baix, fins a sota teulada. Aquesta façana presenta una placa commemorativa del personatge del Bac de Roda i Cada 11 de setembre se li ret homenatge *in situ*.

La cara o façana oest del cos (1) que dóna al pati és ben diferent de les façanes fins ara descrites del cos principal del mas amb el parament de pedra vista. Aquesta façana presenta actualment un acabat pintat i és probable que correspongués a la façana principal del mas a partir de l'enderroc del mas en el segle XVIII, atès que és probable que un mur de tancament en línia amb la façana sud delimités l'espai urbanitzat. En aquest mur de tanca, tal com ho mostren dibuixos i pintures, s'hi obriria l'accés al Mas a través d'un arc adovellat que et portaria a l'era o pati situat davant la façana oest i a partir del qual s'articularien altres edificis annexos pel treball agrícola avui totalment integrats dins el

conjunt edificat.

Actualment el propietari ha reformat aquesta façana i a la planta baixa hi ha situat un arc adovellat de mig punt coronat en el pis principal per una finestra coronella. Aquest arcs serà l'accés al museu des de l'exterior o pati. Aquests

elements ornamentals no són originaris del Bac. S'han mantingut algunes de les altres finestres que s'hi ubicaven abans de la reforma. A la planta baixa una de molt petita i al segon pis dues més, una substituïda per la finestra coronella i una al segon pis, que presenten brancals, llindes i ampits de pedra.

En el mas original d'època medieval i inicis d'època moderna és possible que aquesta façana no existís, ja que el mas seria molt més gran i aquesta paret definiria, interiorment, un dels cossos del mas de tres crugies, i en l'espai que ara hi ha un pati, hi existís el cos central del mas, amb la sala principal a primer pis. Amb l'enderroc del mas, probablement en l s.XVIII, ja fos per les destruccions protagonitzades per Felip V arreu del país, o bé per la pròpia decadència del mas que es veu endeutat i finalment venut a un dels creditors, sorgeix una nou edifici. L'antic cos central es veu en part substituït per un pati i només resta del central una part de la façana davantera que es converteix en una mena de tanca que conserva l'arc adovellat d'accés al recinte.

El cos (2) annex al cos principal (1) :

Aquest cos actualment presenta dos grans espais rectangular que no semblen correspondre al mateix moment cronològic de construcció i que apareixen adossats amb els cos (1). A la cara nord una estança que presenta el parament exterior integrat amb els paraments de còdols de riu i una alçada diferent a l'edifici de cos rectangular principal (1). En una part del tram presenta planta baixa i dos pisos i planta baixa i un sol pis a la resta de tram. La diferència dels forjats és de 110cm. A la planta baixa s'hi documenten dues petites finestres més aviat quadrades i un gran finestral al primer pis juntament a dues finestres quadrangulars i de mides més grans a les de la planta baixa. Les finestres presenten brancals, llindes i ampits de pedra. Les cantonades de la façana són de pedra vista amb blocs ben cairejats de dalt a baix, fins a sota teulada. El finestral presenta un arc de pedra rebaixat. Aquest és un dels espais construïts que en la reforma es proposa canviar el nivell de circulació dels sòls per tal de poder ser integrat a la resta d'edifici i salvar el desnivell dels forjats de 110cm. Aquesta integració comportarà pujar el nivell dels sostres de la planta baixa i del primer pis per tal d'aconseguir el mateix nivell de sòl del pis principal amb de la resta d'edifici i implicarà la conversió de les finestres actuals en balconades. Aquesta modificació comportarà un canvi en la volumetria i façana nord ja que es proposa aixecar la coberta de la part de PB+2 fins a igualar-la al nivell del cos principal, modificar el carener del cos de PB+1 adaptant-lo a la resta de la coberta de l'ala oest i per altra banda reformar la façana aixecant-la fins a l'alçada de la nova coberta i modificant les obertures de la planta primera de tal manera que les finestres existents passin a ser balconeres. La reforma proposa utilitzar els mateixos elements arquitectònics (brancals, ampits, llindes, recuperar els colls, cairons i teules de la coberta i afegint pedres molt semblants en la remunta).

La façana sud d'aquest cos annex al nord, que probablement no és coetània a la situada al nord presenta una planta baixa i dos pisos en el parament del quals s'hi obra una galeria de finestrals d'arc rebaixat.

Aquestes obertures tipus galeria d'arcs rebaixats semblen d'un moment constructiu probablement a partir ja del s.XVIII. És probable però que es tracti d'un annex contemporani que utilitzi aquest tipus de finestra.

El cos (3) annex a l'esquerra del cos principal (1) és totalment alineat amb el cos (1) . El cos annex té planta baixa i un primer pis que no ocupa tota la superfície de la planta ja que s'obra a una gran porxada que dóna a la façana est.

Plantegem la següent interpretació, si acceptem que el Mas el Bac, en el s.XVII era una gran masia d'un sol cos, amb un porxo adossat a la façana sud. El cos (3) correspondria a una de les crugies del mas. Un dels laterals. L'estança més a l'oest és probable que fos un cos annex o dependència agrícola. Espai on s'hi ubiquen actualment una part de les estances domèstiques.

S'interpreta que el Mas el Bac en les reformes del s.XVIII, en motiu de l'enderroc de bona part del mas, presentava un mur de tancament del complex per on s'entrava en el recinte, al pati a partir del qual s'articulava l'interior de l'espai residència i de les dependències agrícoles, i pel bestiar.... La tanca, on s'obria (a partir de dibuixos i pintures) un arc adovellat, tancaria el Mas i els espais secundaris, noves quadres, graners... . És molt probable que l'espai que ocupa avui el cos (3) correspongués a alguna d'aquestes dependències que probablement en els anys 80 és reformada i adquireix l'aspecte actual. Aquest cos (3) presenta a la façana sud una filera de quatre finestres amb brancals, ampits i llindes a la planta baixa. Aquesta planta baixa, en la reforma de la masia, serà ocupada per la cuina i menjador. En el primer pis s'hi obra un gran finestral d'arc rebaixat que dóna en el primer pis a la sales dedicades a la col·lecció de mobiliari barroc. Les cantonades de la façana són de pedra vista amb blocs ben cairejats de dalt a baix, fins a sota teulada i l'acabat de la façana és pintat blanc on destaquen especialment les obertures.

La façana oest presenta una planta baixa reformada en època contemporània on s'obren una finestra i una porta a través de la qual s'accedeix al jardí o àrea on es construirà la piscina. Al pis superior s'hi troba una gran porxada on s'hi obren grans finestral que donen llum a la sala de mobiliari barroc.

La façana est està formada per una planta baixa (parament i obertures contemporani de la darrera intervenció) i un primer pis on s'obre grans finestrals, 3 al pis superior i dos finestrals i una porta a la planta baixa per on s'accedeix a la vivenda. L'estructura de la porxada superior repeteix l'esquema de la porxada davant la façana sud del cos (1) i presenta els pilars de pedra i la barana de fusta.

LA COBERTA ACTUAL:

Actualment la coberta dels diversos cossos edificatoris es realitza a dues vessants, excepte la coberta dels porxos que és a una vessant. És de teula àrab , amb els ràfecs amb colls de fusta i cairons ceràmics. La coberta del cos (1) actualment presenta dos nivells , atès que el carener , canvia i es desplaça a l'oest a la banda nord de la façana.

El cos annex (2) al nord presenta el carener en la mateixa orientació (nord-sud) i es diferencia del cos que li és annex, situat a més baix nivell (només té dos pisos) i que està orientat est-oest. El cos (3) presenta la mateixa orientació del carener, del cos (1) , nord-sud. Els cossos 1 i 3 presenten porxos amb una coberta a una sola vessant .

Són cobertes totalment reformades en època contemporània. És molt probable que datin de l'època de la reforma de l'arquitecte Camil Pallàs. Des del s. XVIII,

el mas devia estar molt malmès i amb una bona part enderrocada, aquest presentaria molts problemes de filtracions. La reforma dels anys 80 que donaria a l'edificació l'actual planta d'U s'encarregaria de reformar totalment la teulada. És probable que s'aprofitessin les teules conservades d'època moderna.

Si acceptem la interpretació del mas modern (s.XVI-XVII) com la d'un gran mas de tres crugies, una masia clàssica en la qual la part corresponent a la sala, a la primera planta correspondria a l'espai que ocupa avui el pati, és probable que el carener de la masia estés desplaçat més a l'oest, ja fos centrat en el cos del mig corresponent a la sala o bé desplaçat, sense estar centrat. En aquest cas la coberta seguiria la mateixa orientació a l'actual, Desconeixem com serien les cobertes dels cossos annexes, cos (2) a la banda nord i una part de l'actual cos (3) a l'oest.

FASES ARQUITECTÒNIQUES

L'evolució arquitectònica es mou bàsicament en el camp de les hipòtesis si bé alguns documents gràfics i escrits, així com els propis elements arquitectònics ens permeten fer una interpretació.

Fase medieval:

Aquesta fase la tenim constatada a partir de les fonts escrites. El mas del Bac és documentat en els textos des de finals del s.XIII dins la demarcació de Sant Miquel de la Guàrdia, sufragània tradicional de Sant Pere de Roda de Ter. La masia del Bac va superar la despoblació que seguí a la Pesta negra i els seus hereus Ramon i Guillem Bac varen augmentar el patrimoni inicial entre els anys 1345 i 1388.

És molt probable que aquesta fase correspongui a un mas de dos cossos (dues crugies) És probable que es delimiti l'espai del mas i annexes amb una tanca, en la qual s'obriria l'accés al recinte.

Arqueològicament no s'ha pogut constatar aquesta fase atesa la manca d'excavacions dins del mas., si bé les arcades i pilars de la planta baixa poden correspondre a la fase baixmedieval (entre els s. XIV- inicis del s.XVI).

Desconeixem la traça urbanística del mas més antic. Actualment la part més antiga s'identifica amb el cos 1 (veure planimetria) sense la part annexes a la façana sud, o porxo per assecar el blat de moro que data del s.XVII..

En algun moment, entre els segles XV-XVI, és probable que el mas esdevingui un mas de tres crugies i en el pis principal s'hi situí la sala, cuina i dormitoris. Les quadres en la planta baixa, i en el segon pis o golfes els graners i altres dormitoris.

Fase moderna:

El mas actual va patir una reedificació el 1623 i el 1627 per Esperança Bac i pel seu fill Onofre, que va haver de vendre i endeutar algunes terres de la seva propietat.

L'edifici resultant diuen que aprofitava antics murs medievals, era un sol edifici, amb teulada a doble vessant emparat per un mur ample que deixava davant seu un pati entorn del qual es construïren les quadres i el femer (part del cos 3 actual). Mes endavant hi afegiren un porxo per assecar el blat de moro. Les habitacions eren al pis principal i als baixos s'hi ubicaven les quadres.

És probable que en aquest moment el mas es correspongués amb una masia clàssica de tres crugies.

VISTA DE LA PART MÉS ANTIGA DEL MAS CONSERVADA AMB UN COS ANNEX AL NORD PROBABLEMENT CONTEMPORANI.

Aquesta no és la única interpretació del la masia dels s.XVII. Una altra hipòtesis basada en dos documents gràfics (pintura de principis de s.XX i dibuix) mostren el mas enrunat, i en la imatge s'entreveu que aquest originàriament correspondria a un mas amb un gran cos de forma rectangular al qual, probablement, se li adossessin altres espais annexos. La masia correspondria a un típic mas de tres crugies, amb tres cossos, el central dedicat en el primer pis a la sala. Els baixos correspondrien a quadres, en el primer pis s'hi ubicaria la cuina, la sala i algun dormitori, i en el segon pis o golfes altres dependències i dormitoris...En la façana s'hi distingeixen dos nivells de finestres que podrien correspondre als dos pisos superiors. Aquestes obertures presenten brancals, ampits i llindes similars als conservats en les façanes, nord i est. A la planta baixa s'hi obre l'accés a través d'un arc adovellat. En aquesta façana sud s'hi ubicaria el rellotge de sol, del qual se'n conserva un fragment actualment.

RELOJ DE SOL ORIGINARI DEL MAS MODERN.

El porxo per assecar el blat de moro apareix molt proper a l'accés i això fa pensar que seria posterior a l'estructura original de la façana (ja dins el s.XVIII, moment àlgid del conreu del blat de moro), i aquest presenta una estructura adossada que sembla correspondre a una possible torre. Desconeixem si la torre, en aquest moment integrada dins del porxo podria ser anterior a aquest. Una finestra del porxo tapiada quan funciona la torre, permet suposar que la torre seria posterior al porxo. Sabem que la torre arribà al s.XX, atès que imatges fotogràfiques d'una visita del futur president Francesc Macià i Llussà en la inauguració de la placa commemorativa en homenatge al rodenc Francesc Macià i Ambert així ho testifiquen.

Aquesta hipòtesis de considerar el mas més gran a l' actual i format per un gran edifici amb alguns annexes i amb la façana oberta al sud, està recolzada també per l'anàlisi e les estructures murals de l'actual cos (3). L'actual cos (3) presenta un cos rectangular al que primitivament se li adossava una estructura a l'oest. El cos principal presenta unes estructures murals molt amples i a l' interior caracteritzades per un parament de pedres molt similar als paraments més antics de la masia. El cos adossat a l'oest podria correspondre a un cos annex, per als animals o les tasques agrícoles.

És probable que el mas esfondrat a principis del s. XVIII, dins l'onada de destruccions protagonitzades arreu de Catalunya per Felip V, amb més moriu en el cas del Mas del Bac, o a la mateixa crisi que coneixem a través dels documents dels hereus del mas que acabaren perdent-lo, portaria a un deteriorament i pèrdua d'espai edificat de la masia durant més de dos segles, amb la pèrdua probablement d'elements arquitectònics i canvis a la funció original com el portal adovellat que coneixem a través d'una pintura i dibuix. L'enrunament d'una part de les estructures (cos central) donaria lloc a un mas organitzat al voltant d'un pati, atesa la destrucció de bona part del cos central de la masia. El cos(1) dempeus, esdevindria el mas pròpiament dit i part de les estructures de l'antic mas del s.XVII esdevindrien espais annexes (cos 2 i 3) oberts al voltant de l'espai esfondrat del cos central que esdevé així un pati interior. El mas molt malmès arribaria al s.XX. L'antiga façana del mas, on s'obria l'accés, acabaria perdent alçada i es convertiria en una tanca per on s'accediria al pati i des d'aquí a l'edifici conservat i estructures annexes.

L'any 1738 es féu el procés de desembargament del mas el Bac de Roda, que per sentència de 10 de novembre va permetre al negociant i paraire Pau

Parramón, principal creditor, comprar-lo per la suma de 818 lliures.. El desenllaç del plet sobre el Mas el Bac era el símbol del canvi d'època. El s. XVIII neix pròpiament el poble modern de Roda, amb les masies duplicà la població del segle anterior i passa amb escreix del mil habitants, dels quals cada vegada més es dediquen a filar i teixir la llana i el cotó. Els qui controlen aquesta manufactura són els paraires, comerciants que subministren la llana a vilatans i pagesos perquè la treballin i vénen després el producte, sovint ells mateixos són també teixidors i filadors. Un dels més importants a finals del s.XVIII és Eudald Parramon , l'amo del Bac.

Desconeixem qui ocuparia el mas, probablement alguns masovers, atès que els amos viuen al mateix poble de Roda.

PINTURA DEL MAS EL BAC DE RODA DE PRINCIPIS DE S.XX

Fase contemporània:

L'any 1930, el Mas el Bac presenta l'estructura d'un mas format per un cos (1) amb porxo, un annex a la cara oest i una tanca on s'obre l'accés al mas a través d'un antic arc adovellat que porta al pati entorn del qual s'articula el mas.

En la pintura s'entreveu que amb anterioritat, l'antiga façana es manté fins als dos pisos malgrat el mal estat com a tanca .

En aquesta fase el mas i els diferent edificis quedarien integrats com un complex residencial donant lloc a un edifici en planta d'U. Desapareix la tanca o mur que donava al pati i el complex pren un caràcter senyorial. Els nous edificis prenen la fesomia dels edificis del s.XVIII amb galeries d'arcs rebaixats.

L' any1976, Modest Verdaguer presenta a l'ajuntament de Masies de Roda un projecte per tal de fer obres a les teulades esfondrades del mas que està en perill.

L'any 1981 de nou el mateix propietari presenta un projecte d'ampliació de la masia. Es tracta de l'ampliació d'un cos annex al nord on es vol construir la cuina.

Coneixem la reforma dels anys 80 que té com a objectiu l'ennobliment del complex en memòria del personatge històric del Bac de Roda. Reforma duta a terme pel propietari Modest Verdaguer que encarrega a l'arquitecte de la diputació Camil Pallàs la reforma.

També es coneix la reforma practicada a l'interior de l'edifici per convertir-lo en restaurant .Els plànols estan firmats per un enginyer tècnic Enric Aparicio Matos .

La darrera proposta de restauració contemporània, data de l'any 2004, i és la promoguda per Àngel Masmitjà amb el projecte arquitectònic de Josep Alemany que aquí presentem i que pretén de nou convertir el mas en lloc d'habitatge i una part de les dependències en museu d' exposició d'una col·lecció de vidre i de mobiliari antic.

2. GEOGRAFIA

2.1. MARC GEOGRÀFIC

En l'extrem nord-est de la Depressió Central Catalana, entre el Prepirineu i la serralada pre-litoral, hi ha una extensió de terreny més o menys plana, voltada de muntanyes i relleus importants, que ha rebut el nom de Plana de Vic. El conjunt format per la plana i l'alt territori circumdant va rebre el nom de comarca d'Ausona o Osona, als efectes de la delimitació territorial de Catalunya.

La plana està recorreguda pel riu Ter en el sector nord i per la capçalera del Congost en el sector sud, ambdós cursos fluvials formen l'eix de la comarca, a la qual van a raure els torrents i els petits afluents que es concentren en el fons de la plana.

Aquesta, és filla de l'erosió dels seus cursos d'aigua, els quals ha buidat la clotada en les margues toves del Terciari, que emplenen la Depressió Central. Pel costat de Llevant i de migdia els vessants de la conca vigatana estan limitats: pels relleus importants dels massissos del Montseny (1214m) i de les Guilleries (1200m), pertanyents a la Serralada Prelitoral, mentre que pel costat de ponent resten, al voltant dels 800-900m d'altitud, les enlairades plataformes del Lluçanès, respectades per l'erosió fluvial perquè aquí les capes terciàries superiors i més resistents a l'erosió protegeixen les margues toves infrajacentes. Els altiplans del Cabrerès, en el sector nord-est de la comarca dominen els engorjats del Ter.

Gràcies a l'erosió combinada del Ter i el Congost, la fondalada de la Plana de Vic constitueix una amplíssima canal de pas entre el Pirineus i el Vallès és a dir entre la costa barcelonesa i el Pirineus. Fet transcendental per a la comarca pel què fa a comunicacions.

A nivell geològic la Plana de Vic forma part de la Depressió Central Catalana que constitueix l'extrem oriental de la gran Depressió de l'Ebre. Aquesta és formada per relleus tabulars elevats (Cabrerès 1000m s.n.m) i per cubetes d'erosió baixes (part baixa de la Plana de Vic). El seu subsòl rocós és format per margues triàsiques marines molt propenses a l'erosió per les aigües d'escorriments que configuren un relleu determinat. L'element més important del qual són els turons testimoni, protegits de l'erosió per nivells més resistents com terrasses fluvials i sòls ben desenvolupats, etc. Els nivells de margues afloren especialment en les vessants sud dels turons degut al seu desproveïment del sòl i on l'erosió ha tingut més activitat.

2.2. EL PAISATGE NATURAL I EL TERRITORI DE MASIES:

El terme on s'ubica el mas El Bac és Masies de Roda, un municipi rural de 16, 38km², situat a l'est de la comarca d'Osona, entre la plana de Vic i una zona de relleus més importants a llevant, el Collsacabra, que s'acaba amb els cingles de Savassona i Sau, i es perllonga amb el massís de les Guilleries. El terme està envoltat pels municipis de Gurb, Les Masies i Roda de Ter a Ponent. El terme envolta pràcticament el municipi de Roda de Ter. Limita al nord amb Santa Maria de Corcó, a llevant amb Tavertet, i Vilanova de Sau, al sud amb Tavèrnoles, a ponent, a la confluència dels rius Gurri i Ter, amb Gurb i al nord-oest amb Manlleu.

A nivell orogràfic, és un terreny força planer llevat de la franja oriental del Ter, on hi ha els paratges de Salou i Casserres. Mentre que a la banda de ponent les terres són planeres i adequades per l'agricultura, exceptuant els típics turons testimoni, a llevant l'erosió del Ter ha modelat un paisatge més abrupte. El Ter ha estat el gran protagonista de la història de Masies. Ja des de l'antiguitat fou l'eix vertebrador de la realitat geogràfica i social (via de comunicació i explotació dels recursos hídrics). El Ter influí en el tipus d'agricultura, el desenvolupament industrial modern, en les creences, costums, tradicions de la societat masienca. El municipi de Masies és molt ric en fonts i aqüífers. Pel què fa a la vegetació, igual a l'orografia trobem dues bandes molt diferenciades. A ponent tenim terres planes i apropiades pel conreu, principalment de secà (cereals, farratges i patates). A llevant de la línia Roda-Casserres hi ha dos tipus de boscos, les rouredes de roure martinenc i els boixos a les zones humides i els alzinars a les zones assolellades. Fent frontera amb Tavèrnoles s'hi troben pinedes de pi roig. Els boscos de ribera presents a la riba del Ter gairebé han desaparegut per la construcció del pantà de Sau. En èpoques reculades s'ha documentat l'existència d'arbres com pollancre, verns i salzes. Les comunitats vegetals s'han vist greument afectades per l'acció de l'home. Actualment el poc interès econòmic del bosc ha comportat una degradació molt important dels boscos.

En el s.XVIII la superfície dedicada a l'agricultura de regadiu es limitava als horts de les masies que solien tenir al costat de la bassa on es cultivaven hortalisses i verdures. S'hi dedicava una petita superfície que només augmentà amb l'especialització comarcal de finals del s.XVIII. Des de finals del s.XIX fins a 1959, la superfície dedicada a les hortes disminuí notablement. La preeminència de les activitats agropecuàries i les condicions climatològiques explicarien aquesta tendència. Les terres de conreu de secà, juntament amb l'erm, eren les predominants del sòl agrícola de Masies. A partir del s.XX els conreus de secà es reduïren com a conseqüència de la introducció de nous conreus (patates i farratges). Els cultius de la vinya, l'olivera i els fruiters foren durant molts segles gairebé tant importants com els cereals. La superfície boscosa de les Masies es reduí dràsticament des del s.XVIII i fins a mitjan s.XIX com a conseqüència de les rompudes. A mitjan s.XX, el poc interès

econòmic que generen ha condicionat un progressiu abandonament de la seva explotació.

El poblament de masies ha estat del tipus dispers, caracteritzat per l'afluència de cases aïllades i la manca d'un nucli de població. És un poblament associat a zones agrícoles fèrtils i amb una explotació intensiva del territori. Una tipologia pròpia de la Catalunya Vella i desenvolupada des de l' Edat Mitjana. Aquest poblament comporta formes d'organització individualistes i orientades al sosteniment familiar . A Masies i de forma similar a la Plana de Vic, la població pagesa habitava masies o masos isolades i envoltades de terres de conreu. Des d'època medieval a les Masies de Roda es documenten més de trenta cases o masos entre els quals tronem el Mas El Bac de Roda.

2.3. DESCRIPCIÓ I SITUACIÓ EXACTE DEL MAS:

La masia es troba situada al nord del terme municipal de les Masies de Roda, Osona, en una parcel·la de 6900m², aproximadament, al peu de la carretera BV-5222 de Roda de Ter a Manlleu. La finca limita al nord i est amb el camí del Vicenç i la carretera BV-5222, al sud amb el carrer A del Pla parcial núm.1, de Roda de Ter i a l'oest amb la finca veïna. L'edifici consta d'un cos principal en forma d'U, amb diversos cossos adossats a les cares nord, sud i oest, i amb un pati central obert a la façana sud. Aquesta masia va ser reformada als anys vuitanta per a destinar-la a ús de restaurant.

Les façanes nord i est estan realitzades en la seva totalitat amb pedra, amb les cantonades amb carreus carejats i amb obertures amb brancals, llindes i ampits de finestra. Les façanes sud i oest tenen les cantonades amb carreus carejats, les obertures amb brancals, llindes i arcs de pedra i la resta de parament està arrebossat i pintat de color blanc. La coberta dels diversos cossos és a doble vessant, excepte la coberta dels porxos de les façanes sud i oest que es realitzà a un vessant. La coberta és de teula àrab, amb els ràfecs amb colls de fusta i cairons ceràmics.

3. PROJECTE INTERVENCIÓ

3.1. ANTECEDENTS I MOTIVACIÓ:

Atesa la importància de les construccions i els conjunts historicoartístics, per la seva composició arquitectònica, valor arqueològic dels seus elements, impacte en el paisatge i significació tradicional, La Direcció General del Patrimoni Cultural ha valorat el conjunt com a part del patrimoni cultural col·lectiu.

Davant el projecte de reformes presentats que comporten la rehabilitació interior de l'edifici substituint la distribució i les instal·lacions preexistents del restaurant dels anys 80 (menjadors, cuina i serveis) a nous usos com són l'ús com a habitatge familiar i seu d'una col·lecció privada de mobiliari i vidre antic.

Una de les reformes comporta també que el cos adossat a la cara nord de l'edifici on es troba un cos format per una planta baixa i dues plantes de pis amb coberta a doble vessant i una altra part amb planta baixa i un sol pis amb coberta a una vessant. La reforma proposa aixecar el nivell dels forjats d'aquest cos diferent per tal d'unificar interiorment a cada planta els nivells dels sostres i facilitar les circulacions i l'ús interior de l'edifici. Per tant s'aixecaria la coberta de PB+2 fins a igualar-la amb el cos principal, modificar el carener del cos PB+1 adaptant-lo a la resta de la coberta de l'ala oest i reformar la façana aixecant-la fins a l'alçada de la nova coberta i modificar les obertures de la planta primera per tal que les finestres passin a ser balconeres. Aquesta reforma es practicaria amb els mateixos elements arquitectònics (brancals, arcs, llindes, colls cairons i teules de la coberta i pedres similars en la remunta de parets)

La reforma comporta la construcció d'una piscina a la part posterior de la casa i un garatge semisoterrat i separat de l'edifici principal.

3.2. PROJECTE D'INTERVENCIÓ:

Àmbit d'acció i metodologia:

La proposta per a la fase d'intervenció és la següent:

Treballs mecànics i manuals:

La realització d'un seguit de rases en el tram del solar afectat per la construcció d'un garatge, amb el rebaix fins a la cota afectada per les obres d'edificació del garatge. Aquests sondeigs s'han realitzat amb mitjans mecànics i s'ha arribat als nivells geològics. La finalitat dels sondeigs ha estat la de detectar possibles nivells arqueològics atesa l'antiguitat de la masia. En el cas que els sondeigs fossin positius des del punt de vista arqueològic s'hagués procedit a l'elaboració d'un altre projecte d'actuació. Atès que els sondeigs han estat negatius es sol·licitarà el permís de construcció del garatge a partir de l'informe pertinent de l'arqueòleg.

Registre Estratigràfic:

Durant el treball de camp s'han registrat exhaustivament totes les UE identificades a partir d'un model de fitxes específiques seguint el mètode de registre de Harris-Carandini. El registre estratigràfic s'informatitzarà.

Documentació fotogràfica

S'ha realitzat una documentació fotogràfica de les unitats estratigràfiques que es documentin i de tot el procés.

Memòria històrica

Un altre dels treballs a realitzar ha estat la confecció d'una memòria històrica i arquitectònica de la masia. S'han recollit totes les dades que es tenen sobre l'edifici i s'han ordenat cronològicament totes aquelles fases arquitectòniques que es puguin entreveure en l'edifici actual. Durant el treball de camp s'han fotografiat tots aquells elements arquitectònics que s'han considerat adients i s'acompanyarà la memòria de la planimetria de l'estat de les parets en el moments d'iniciar la reforma arquitectònica, el nou projecte i evolució del mas.

3.3. EQUIP DE TREBALL I PROGRAMA D'EXECUCIÓ

Els treballs han anat a càrrec d'un tècnic-arqueòleg encarregat de la direcció dels treballs de sondeig arqueològic que ha dut a terme la Sra. Imma Mestres i Santacreu. Els treballs de sondeig s'han dut a terme durant un dia hàbil de treball (10h. diàries). En els treballs de camp s'ha comptat amb la presència d'un auxiliar en arqueologia de l'empresa ACTIUM.

S'ha emprat la màquina retroexcavadora durant 1 dia (10 hores diàries).

La memòria històrica ha anat a càrrec d'un tècnic en arqueologia que ha estat la Sra Imma Mestres.

4.RESULTATS PRELIMINARS

Durant el treball de camp s'ha procedit a la realització de cinc rases. Aquestes han afectat la totalitat de l'espai que ha d'ocupar el garatge. La longitud màxima de les rases és de 15m i ocupen aproximadament una cala de 15mX15m.

Els sondeigs han proporcionat la següent estratigrafia:

RASA 1=2, 3, 4 i 5:

U.E.01: Nivell corresponent a un paviment fet de formigó.

U.E.02: Nivell corresponent a terra de color grogós , hi ha graves i material de construcció contemporani

U.E.03: Nivell corresponent a llims i argiles de tonalitat marronosa

U.E.04: Nivell corresponent a argiles marró fosc, de textura molt depurada i molt dures

U.E.05: Roca, nivell geològic

El resultat del sondeigs ha estat negatiu pel què fa a la documentació de nivells arqueològics. Les rases realitzades amb mitjans mecànics ha proporcionat una seqüència estratigràfica en la qual els dos primers nivells (U.E.01 i 02) són d'aportació antròpica contemporània, per la presència de materials constructius clarament actuals. Els altres nivells (03, 04 i 05) són geològics. La roca marga eocènica a flora en alguns sondeigs a 50cm. del nivell de sòl actual i en altres a una profunditat màxima de 110cm.

L'àrea on s'ha de construir el garatge no presenta cap evidència de jaciment i per tant és totalment apte la realització d'un rebaix en aquesta àrea.

5.CONCLUSIONS:

En aquesta memòria científica es presenta per una banda els resultats del sondeigs arqueològics practicats a l'àrea on es té previst d'edificar el garatge. Aquests han estat totalment negatiu pel que fa a la documentació de nivells arqueològics. Tos els estrats documentats són contemporanis i aquests cobreixen als geològics. La roca marga eocènica apareix a poca profunditat. Aquests resultats permeten la construcció del garatge sense afectar a cap possible nivell arqueològic atesa la seva no existència en aquesta àrea. El projecte que es presenta de construcció del garatge és el d'una estructura semisoterrada per tal de no desvirtuar les vistes sobre el mas i per tant s'integra totalment en l'entorn ja que aquest apareixerà a nivell del sòl actual.

També presentem una memòria històrica en la qual s'han recollit totes les dades conegudes del Mas el Bac de Roda, sobre el personatge emblemàtic del Bac de Roda en el context del s. XVII.

S'ha procedit també a una aproximació a l'arquitectura rural de Catalunya, la seva possible evolució a partir dels darrers estudis en els quals l'arqueologia té un paper primordial.

Un dels altres apartats s'ha ocupat de la descripció acurada de l'actual mas (paraments, alçats, obertures, cobertes). S'ha procedit també a l'anàlisi de la planta actual i a possibles interpretacions sobre l'evolució de la masia des d'època medieval a l'actualitat.

Les interpretacions s'han realitzat a partir de les característiques arquitectòniques del mas, de les parets conservades més velles i d'un document pictòric i d'un dibuix. S'ha confrontat aquesta hipòtesis amb la interpretació que de forma reiterada s'ha anat donant fins ara del mas modern organitzat a partir d'un possible pati a partir de les suposades obres que en el s.XVII (1623/1627) esdevingueren.

Hem treballat a nivell d'hipòtesis, atès que la reforma contemporània, probablement de l'arquitecte Sr.Camil Pallàs dels anys 80, desvirtuaria l'original traçat del mas, donant lloc a una estructura organitzada en forma d'U, al voltant d'un pati, heretat, probablement, de l'esfondrament del mas en el s.XVIII, que convertiria un espai edificat originàriament, en un pati obert on passa a obrir-se el primer cos del mas i els edificis annexos. És molt probable que en els anys 80, en reconstruir les estructures murals s'obrissin grans finestrals d'arcs rebaixats que han convertit un edifici originàriament caracteritzat per la seva solidesa i poques obertures, com és habitual en els masos clàssics, en un complex arquitectònic amb moltes obertures i llum, exceptuant les façanes est i nord que conserven, possiblement, l'estructura originària d'època moderna. L'esfondrament del mas a inicis del s. XVIII, que podríem atribuir a l'onada de destruccions que protagonitzà Felip V a Catalunya, o a la mateixa crisi que coneixem a través dels documents dels hereus del mas que acabaren perdent-lo, portaria a un deteriorament i pèrdua d'espai edificat de la masia durant més de dos segles, amb la pèrdua

probablement d'elements arquitectònics com el portal adovellat que coneixem a través d'una pintura i dibuix.

En aquests moments el bon estat de conservació del conjunt i de l'entorn (actualment enjardinat) impedeixen la realització de sondeigs al seu interior, en les fonamentacions per exemple de les estructures murals, per tal de comprovar possibles datacions. El nivell de margues eocèniques que aflora pràcticament a nivell de sòl actual permeten considerar les poques possibilitats de documentació d'estratigrafia a l'entorn del mas.

La continuïtat de vida des d'època medieval fins a l'actualitat, amb totes les reformes pertinents, les pròpies característiques arquitectòniques del mas de caràcter senyorial i la història emblemàtica que li confereix el fet d'haver estat la casa d'un personatge històric com el Bac de Roda, són valors afegits a la masia. Aquests més enllà de l'interès patrimonial, desperten també l'interès nacional a partir d'uns esdeveniments històrics molt concrets a l'entorn de la història del mas.

El nou projecte arquitectònic que pretén convertir una àrea del mas en vivenda i l'altra en museu per acollir una col·lecció de vidre antic i de mobiliari medieval i modern, contempla uns nous usos pel mas, que garantiran la seva conservació així com reforçaran el caràcter d'interès patrimonial i històric, atenent que la visita a la col·lecció particular del museu portarà un públic interessat en temes històrics, i artístics, i motivarà a mantenir en bon estat la masia i les col·leccions.

El projecte arquitectònic de reforma del qual presentem aquí també diversos plànols compren el següent conjunt d'obres¹²:

Redistribució interior de l'edifici:

A partir del programa de necessitats plantejat per la propietat, prèvia orientació tècnica, es proposa rehabilitar interiorment l'edifici substituint la distribució i les instal·lacions de menjadors, cuina i serveis del restaurant existent des dels anys 80, per unes noves distribucions i instal·lacions adequades als nous usos de l'edifici.

Així es proposa:

Distribuir a la planta baixa les següents peces:

Al cos (3):

-Peces destinades a habitatge: una sala d'estar, un menjador, una cuina, un lavabo, un safareig i el rebedor amb l'escala en relació a la primera planta.

Al cos (1 i 2)

-Peces destinades a exposició: recepció-despatx, sis sales destinades a l'exposició de la col·lecció privada de vidre antic dels s. XVI al XIX.

Distribuir a la planta primera les següents peces:

¹² Alemany, J; 2004

Al cos (1 i part del 2):

-Peces destinades a habitatge: una habitació de matrimoni amb vestidor i bany incorporats, dues habitacions dobles, un bany senzill, dues peces distribuïdor i una escala interior d'accés a la planta segona.

Al cos (3 i part del 2)

-Peces destinades a exposició: dues sales de mobiliari gòtic, dues sales de mobiliari barroc.

Distribuir a la planta segona les següents peces:

Als cossos (1 i part 2)

-Peces destinades a habitatge: una habitació amb bany incorporat

-Peces destinades a exposició: una sala destinada a mobiliari barroc.

Aquestes reformes no afecten cap aspecte arquitectònic del mas original, només canvien la distribució contemporània dels anys 80 d'ús com a restaurant, a vivenda i museu actualment (veure plànols).

Reforma de l'ala nord de l'edifici:

L'ala nord de l'edifici és un cos adossat a l'edifici principal , està composada una part de planta baixa i dues plantes pis amb coberta a dues vessants i una altra part de planta baixa i un pis amb coberta a una vessant. Interiorment els forjats d'aquest cos adossat es troben desnivellats 1,10m. Respecte el nivell interior de la resta de forjats de l'edifici. En el Pla Especial es proposa aixecar el nivell del forjat de la planta baixa i de la planta primera de l'ala nord , per tal d'unificar interiorment a cada planta els nivells dels sostres i així facilitar les circulacions i l'ús interior de l'edifici.

Aquesta modificació dels nivells dels forjats comporta una modificació en la volumetria i façana de l'ala nord, de tal manera que es proposa en el Pla Especial, per una banda aixecar la coberta de la part de PB+2 fins a igualar-la al nivell del cos principal, modificar el carener del cos de PB+1 adaptant-lo a la resta de la coberta de l'ala oest i per altra banda reformar la façana aixecant-la fins a l'alçada de la nova coberta i modificant les obertures de la primera planta de tal manera que les finestres existents passin a ser balconeres.

La reforma de la façana i coberta es realitzarà utilitzant els materials de l'edifici existent, col·locant els mateixos brancals, arcs i llindes, recuperant els colls, cairons i teules de la coberta i utilitzant en la remunta pedres d'iguals característiques que la de la façana existent.

Aquesta reforma afecta bàsicament un dels annex del mas (cos 2) situat al nord. Desconeixem com era aquest cos originàriament. Actualment s'aprecien dos trams construïts diferenciats atès que un presenta planta baixa i dos pisos, i l'altre només planta baixa i un pis. En el parament mural s'aprecien algunes diferències que fan pensar en dues fases de construcció. La reforma afectarà l'alçada del segon tram, així com les finestres actuals que passaran a ser balconades . Interiorment això suposa una modificació de les alçades i nivells de sol per tal de tenir el mateix nivell de circulació a tots els edificis.

La Documentació a l'ajuntament de Masies del la sol.licitud de permís d'obres per a la realització de reformes al mas el Bac l'any 1981, deixa clara la intenció de construir un annex al nord per a la cuina del restaurant. Aquesta documentació ens porta a considerar que al menys un dels trams d'aquest cos nord que ara es planteja reformar a nivell de façana i sòls interiors datí d'època contemporània.

La construcció d'un garatge semisoterrat:

Per tal que la planta baixa de l'edifici tingui l'ús de museu s'ha projectat u garatge annex. En el Pla de Reforma es proposa la seva construcció separat de l'edifici principal amb accés del carrer A del Pla Parcial, núm. 1. Per tal de minimitzar el volum, integrar-lo en el conjunt es realitzaria una edificació semisoterrada amb els paraments exteriors aplacats amb pedra i amb la coberta enjardinada. Es realitzaria amb formigó gunitat, revestit amb gressite i amb un coronament de pedra calcària, amb color de tons similars al de la pedra de la masia.

En aquesta àrea hem realitzat els sondeigs i aquests han estat totalment negatius pel què fa a la documentació de nivells arqueològics. Per tant i atenent que en el projecte arquitectònic es contemplà que aquesta construcció no desvirtuï el conjunt arquitectònic del mas, els resultats negatius en aquesta àrea d'existència de nivells arqueològics permeten afirmar la idoneïtat del lloc per construir el garatge .

6. Bibliografia

AA.DD. (1984): *Història d'Osona*. L'entorn, Eumo Editorial

AA.DD. (1988): *Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic*. Plaza Janés Editores.

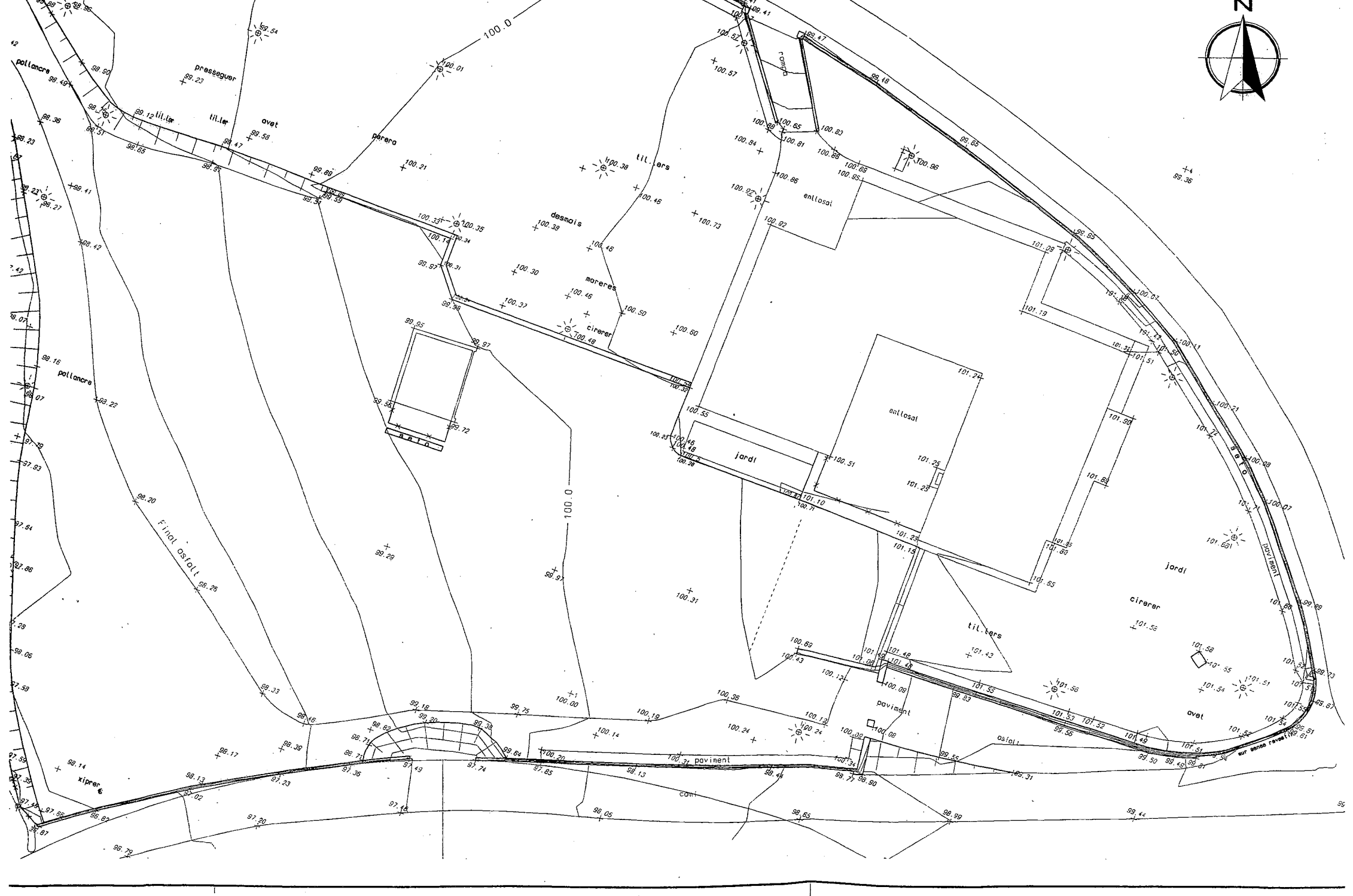
AA.DD. (2003): *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels palaus a les masies. Arquitectura rural: Introducció*. Eduard Riu-Barrera (p.p.236-238). *La Gènesi i l'evolució de la casa pagesa o mas*. Eduard Riu-Barrera (p.p.239-241). *L'arqueologia dels masos*. Josep M. Vila i Carabasa (p.p. 242-245). *L'origen de la masia clàssica*. Jeroni Moner Codina (p.p. 246-248). Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

OLLICH, I; (1984) *Poblat de l'Esquerda, les Masies de Roda*. A Catalunya Romànica, vol II: Osona I, Barcelona.

OLLICH, I; OCAÑA, M; RAMISA, M; ROCAFIGUERA, M; (1995): *a Banda i banda del Ter*. Barcelona

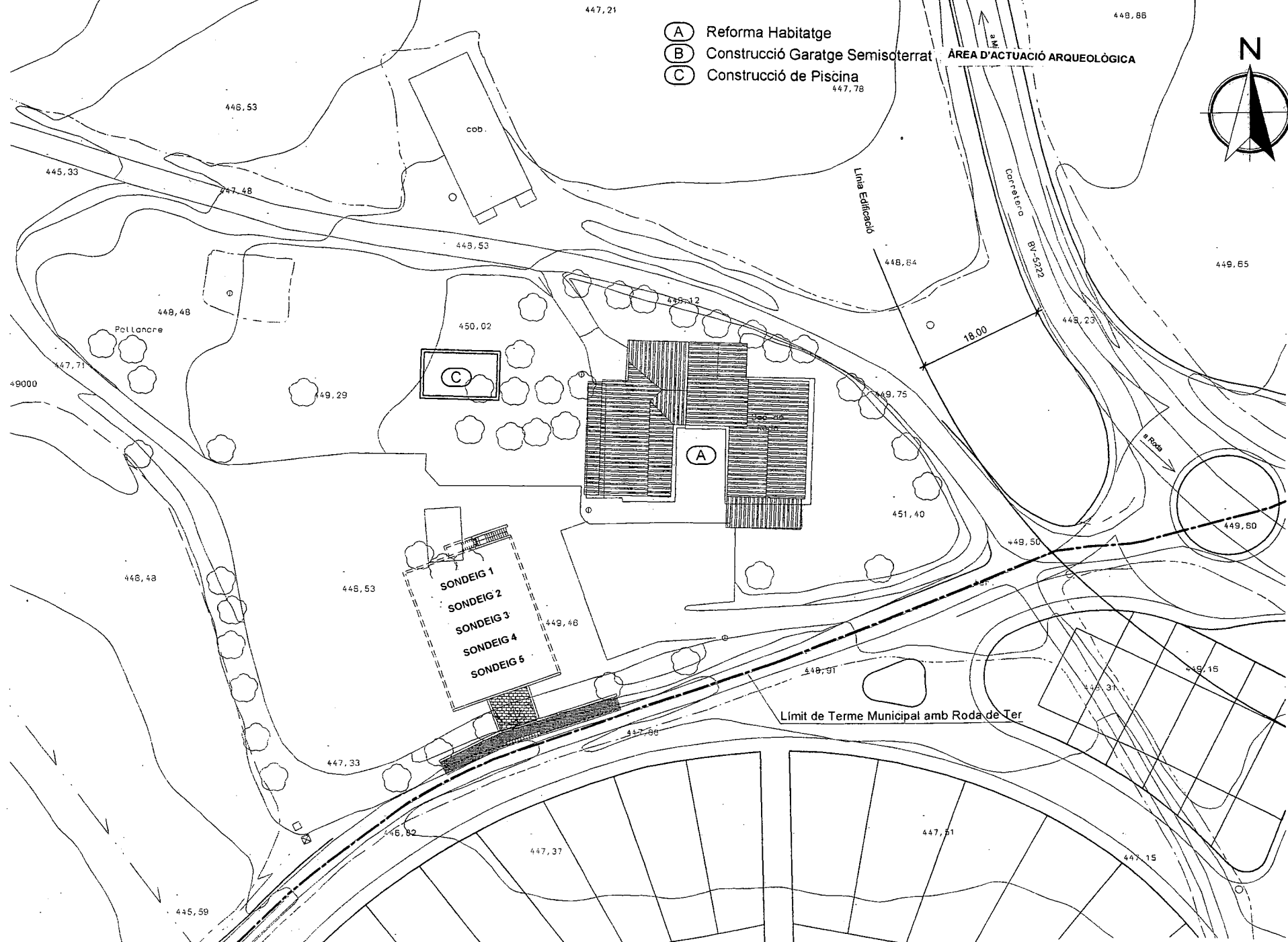
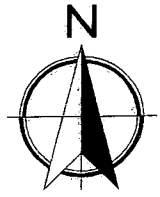
ROVIRA, J.M; 2005: *Les Masies de Roda, història del nostre poble*. Barcelona

7.PLANIMETRIA

- (A) Reforma Habitatge
- (B) Construcció Garatge Semisoterrat
- (C) Construcció de Piscina

ÀREA D'ACTUACIÓ ARQUEOLÒGICA

Anxel Masmitjà - BEC de Roda 06-03-15 TRP/rs.

EMPLAÇAMENT
Escala: 1/500

Límit de Terme Municipal amb Roda de Ter

8. ANNEXES:

8.1.LLISTAT D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES:

U.E.01:

Localització: Rasa 1, 2, 3, 4 i 5

Descripció: : Paviment format per graves i quitrà

Seqüència física:

Cobreix a: U.E.02

Cota màxima: -150,

Cota mínima: -250

Material arqueològic i cronologia: es recullen materials de construcció contemporanis.

Interpretació: Es tracta d'un nivell pavimentat en època contemporània situat en una àrea exterior, probablement per poder-hi accedir amb cotxes.

U.E.02:

Localització: Rasa 1, 2, 3, 4 i 5

Descripció: : Nivell de tonalitat grogosa, textura poc compacta i alterat antròpicament

Seqüència física:

Cobreix a: U.E.03

Cota màxima: -160,

Cota mínima: -280

Material arqueològic i cronologia: es recullen materials de construcció contemporanis.

Interpretació: Es tracta probablement de la preparació d'un nivell pavimentat en època contemporània situat en una àrea exterior, probablement per poder-hi accedir amb cotxes.

U.E.03:

Localització: Rasa 1, 2, 3, 4 i 5

Descripció: : Nivell format per llims i argiles de tonalitat marró clar

Seqüència física:

Cobreix a: U.E.04

Cota màxima: -200.

Cota mínima: -300

Material arqueològic i cronologia: No es recullen materials antròpics. Sembla un nivell geològic.

Interpretació: Nivell de llims geològic.

U.E.04:

Localització: Rasa 1, 2, 3, 4 i 5

Descripció: : Nivell format per llims i argiles de tonalitat marró fosc

Seqüència física:

Cobreix a: U.E.05

Cota màxima: -210.

Cota mínima: -360

Material arqueològic i cronologia: No es recullen materials antròpics. Sembla un nivell geològic.

Interpretació: Nivell de llims geològic.

U.E.05:

Localització: Rasa 1, 2, 3, 4 i 5

Descripció: : Roca marga de tonalitat grisa

Seqüència física:

Cobert per: U.E.04

Cota màxima: -210.

Cota mínima: -370

Material arqueològic i cronologia: Nivell geològic

Interpretació: Roca marga eocènica.

8.2.FOTOGRAFIA

ELS SONDEIGS ARQUEOLÒGICS:

ÀREA DELS SONDEIGS ON ES CONSTRUIRÀ EL GARATGE

SONDEIG 1

SONDEIG 2

SONDEIG 3

SONDEIG 4

VISTA DELS SONDEIGS

TREBALLS DE REBAIX. LA ROCA AFLORA A POCA PROFUNDITAT

ÀREA DEL SONDEIGS UN COP PRACTICAT EL REBAIX

FOTOGRAFIES DE L'EDIFICI ACTUAL:

VISTA D'UNA DE LES FAÇANES DEL COS EN U. FAÇANA SUD, COS (3)

VISTA DEL PATI O ENTRADA A PARTIR DEL QUAL S'ARTICULA L'EDIFICI ACTUAL EN FORMA D'U.

VISTA DE LA FAÇANA SUD AMB PORXO DEL COS (1).

DETALL DE LA BALCONADA DE FUSTA

DETALL DEL COS ANNEX O PORXO ADOSSAT
A LA FAÇANA SUD DEL COS MÉS ANTIC DEL MAS (1)

PARAMENT DE LA CARA EST , COS (1) CONSTRUÏT AMB CÒDOLS DE RIU.

VISTA DE TOTA LA CARA EST, COS (1). DETALL DE LES TRES PLANTES AMB FINESTRES SIMPLS.

COS PORXAT ADOSSAT EN EL S.XVII-XVIII A LA CASA MÉS ANTIGA.

DETALL D'UN POSSIBLE ARC DE DESCÀRREGA EN L'ESTRUCTURA MURAL

DETALL D'UNA GÀRGOLA EN EL PARAMENT. FAÇANA EST COS (1)

DETALL DE LES FINESTRES SUPERIORS AMB ELS BRANCALS I AMPITS

DETALL D'UNA FINESTRA EN EL PRIMER PIS ON ESTÀ SITUADA LA PLACA D' HOMENATGE AL PERSONATGE HISTÒRIC DEL BAC DE RODA

DETALL D'UNA FINESTRA A LA PLANTA BAIXA. EN EL PARAMENT S'APRECIA UNA REFORMA PROBABLEMENT PRACTICADA EN OBRIR-LA.

VISTA D'UN DELS COSSOS ANNEXES A L'EDIFICI MÉS ANTIC

VISTA DE LA CARA NORD. COS (2)

INTERIOR DE LA CASA. COS (1)

VISTA DE LA FAÇANA OBERTA A L'OEST DEL COS (3)

DETALL DELS DOS COSSOS (1 i 3)

ANNEX AL NORD . COS (2)

VISTA DE LA CARA NORD DEL COS (2). ÀREA A REFORMAR

VISTA DE LA FAÇANA PORXADA DEL COS (1)

VISTA DE LA FAÇANA EST DEL POSSIBLE MAS MÉS ANTIC DE TRES CRUGIES.

VISTA DEL MAS DES DEL NORDEST

CARA NORD AMB EL COS ANNEX (2)

VISTA DE LA PLANTA BAIXA DEL COS (1). ARCADES MEDIEVALS (XIV-XV)

DETALL DE LES SALES D'EXPOSICIÓ DE LA COL·LECCIÓ DE VIDRE SITUADES A LES ANTIGUES QUADRES DE LA PLANTA BAIXA. COS (1)

VISTA DE LA PLANTA BAIXA AMB LES COL·LECCIONS

DETALL DE LES ARCADES DE MIG PUNT.

VISTES DE LES SALES I COL·LECCIÓ DE VIDRE.

FAÇANA OEST DEL COS (1). ELEMENTS
MEDIJEVALS NO PROCEDENTS DEL BAC
(FINESTRA CORONELLA I ARC ADOVELLAT)
INTEGRATS RECENTMENT

DETALL D'UNA FONT INTEGRADA EN UNA DE LES PORTES TAPIADES. FAÇANA OEST, COS (1)

Memòria històrica i científica de la intervenció arqueològica a la Masia el Bac de Roda (Masies de Roda de Ter). 2006

VISTA DEL PATI ACTUAL ON S'UBICARÀ UN SORTIDOR D'AIGUA

DETALL DE LA FAÇANA SUD DEL COS (2). A LA PLANTA BAIXA VESTÍBUL. AL PRIMER I SEGON PIS S'HI UBICA LA COL·LECCIÓ DE MOBLES.

FAÇANA EST DEL COS (3). GALERIA D'ARCS REBAIXATS

VISTA FRONTAL ACTUAL DEL MAS

VISTA FRONTAL DEL MAS I ENTORN ENJARDINAT

DETALL DE LA PLACA COMMEMORATIVA AL BAC DE RODA

DETALL DEL COS ANNEX AL NORD ,
ADOSSAT A L'ANTIC PARAMENT DEL COS (1)

DETALL DEL COS ANNEX AL NORD I DETALL DE L'ARESTA DEL LÍMIT POSSIBLE DEL MAS PRIMITIU.

VISTA DEL COS ANNEX AL NORD. PROBABLEMENT MOLT REFET EN ÈPOCA CONTEMPORÀNIA
I OBJECTE DE MODIFICACIÓ EN EL NOU PROJECTE

DETALL DE LA GALERIA DEL PRIMER PIS ,
COS (3). DETALL DEL COS DAVANTER
PROBABLEMENT UN ANNEX EN ÈPOCA MODERNA.

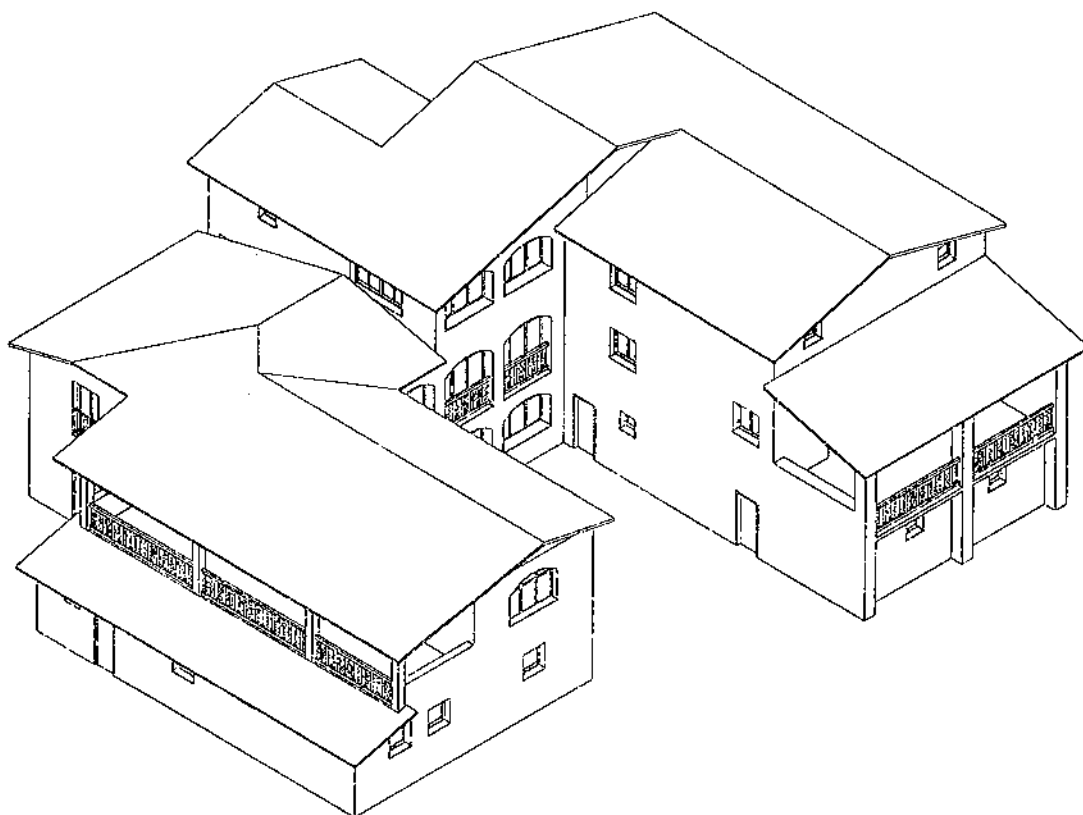

DETALL DEL PIS SUPERIOR DEL COS (3)

VISTA DEL MAS I DE L'ENTORN A L'ACTUALITAT

9. PROJECTE DE REFORMA ARQUITECTÒNICA DE JOSEP ALEMANY I YLLA

TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLAÇAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2006
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla		Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat núm. 23.566-0 N.I.F. : 77.294.229 S
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322		C/ de la Ramada, 5 - 08500 VIC Tel. 93 889 44 60 - Fax. 93 883 20 93 ✉ e-mail: jralam@coac.es ✉

ESTUDI D'ARQUITECTURA JOSEP ALEMANY YLLA S.L.
C/ RAMADA 5 2n.
VIC
TI. 938894460

ÍNDEX GENERAL.

I. MEMÒRIA

1. Generalitats.

- 1.1. Objecte del Pla Especial.
- 1.2. Emplaçament.
- 1.3. Equip Tècnic.

2. Descripció del Projecte.

- 2.1. Preexistències.
- 2.2. Condicions Urbanístiques.
- 2.3. Proposta de Reforma.
- 2.4. Quadre General de superfícies construïdes i útils.

II. PLÀNOLS.

- 01 / 01. Situació i Emplaçament.
- 01 / 02. Topogràfic
- 01 / 03. Planta General Proposta
- 02 / 01. Planta Baixa. Estat Actual i Reforma
- 02 / 02. Planta Primera. Estat Actual i Reforma
- 02 / 03. Planta Segona. Estat Actual i Reforma
- 02 / 04. Coberta. Estat Actual i Reforma
- 03 / 01. Façana i Secció A-A'. Estat Actual i Reforma
- 03 / 02. Volumetria. Estat Actual i Reforma
- 04 / 01. Garatge. Planta i Seccions
- 05 / 01. Piscina. Planta i Secció

III. FOTOGRAFIES.

I. MEMÒRIA.

TEXT REFÓS

Projecte: Pla Especial de Reforma de la Masia Bac de Roda.
Situació: Masia Bac de Roda
Municipi: Masies de Roda
Promotor: Rehabil-art S.L.
Arquitecte: Josep Alemany i Ylla

MEMÒRIA DESCRIPTIVA

1. GENERALITATS.

1.1. Objecte del Pla Especial.

El present Pla Especial de Reforma es redacta per tal de determinar el conjunt d'obres a realitzar a la Masia Bac de Roda, per adequar-la a l'ús d'Habitatge Unifamiliar i a Seu d'una Col·lecció Privada de mobiliari i vidre antic.

Es realitza per encàrrec de l'empresa Rehabil-Art S.L. resident al municipi de Manlleu, al carrer Traslomur núm. 26 amb NIF B60705290 en representació de la qual actua el Sr. Àngel Masmitjà i Colomer amb NIF 77278039-V.

1.2. Emplaçament.

L'Edifici objecte del Pla Especial és la Masia Bac de Roda, situada al municipi de Masies de Roda a la Comarca d'Osona.

1.3. Equip Tècnic.

El present Pla Especial de Reforma ha estat realitzat per l'Arquitecte Josep Alemany i Ylla col·legiat núm. 23566-0, amb despatx professional al carrer de la Ramada núm. 5 2n. del municipi de Vic.

2. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE.

2.1. Preexistències.

La masia anomenada Bac de Roda està situada en una parcel·la d'aproximadament 6.900,00 m² al peu de la carretera BV-5222 de Roda de Ter a Manlleu. La finca limita al nord i est amb el camí del Vicenç, al sud amb el carrer A del Pla Parcial núm. 1 de Roda de Ter i a l'oest amb la finca veïna.

L'edifici està format per un cos principal en forma de U, amb diversos cossos adossats a les cares nord, sud i oest i amb un pati central obert per la façana sud.

Les façanes nord i est estan realitzades en la seva totalitat amb pedra amb les cantonades amb carreus carejats i amb obertures amb brancals, llindes i ampits de pedra. Les façanes sud i oest tenen les cantonades amb carreus carejats, les obertures amb brancals, llindes i arcs de pedra i la resta del parament està arrebossat i pintat de color blanc.

La coberta dels diversos cossos edificatoris es realitza a dues vessants, excepte la coberta dels porxos de les façanes sud i oest que es realitza a una vessant. És de teula àrab, amb els ràfecs amb colls de fusta i cairons ceràmics.

La Masia Bac de Roda, als anys vuitanta, va ser totalment reformada per l'antic propietari, per a destinar-lo a ús de restaurant, amb projecte i direcció d'obres de l'arquitecte Sr. Camil Pallàs.

2.2. Condicions Urbanístiques.

Les condicions urbanístiques que segons les Normes Subsidiàries de Planejament del municipi de Masies de Roda regeixen en la zona on està situat l'edifici objecte del present Pla Especial de Reforma són

Sòl No Urbanitzable

Zona de Protecció de Construccions i Conjunts Arquitectònics.

2.3. Proposta de Reforma.

La Proposta d'adequació de la Masia Bac de Roda per a l'ús d'Habitatge Unifamiliar i Seu d'una Col·lecció Privada de mobiliari i vidre antic comprèn el següent conjunt d'obres:

2.3.1. Redistribució interior de l'edifici.

A partir del programa de necessitats plantejat per la propietat, prèvia orientació tècnica, es proposa rehabilitar interiorment l'edifici substituint la distribució i les instal·lacions de menjadors, cuina i serveis del restaurant existent, per unes noves distribucions i instal·lacions adequades als nous usos a què anirà destinat l'edifici.

Així es proposa:

Distribuir a la planta baixa les següents peces:

- peces destinades a habitatge: una sala d'estar, un menjador, una cuina, un lavabo, un safareig i el rebedor amb l'escala de relació amb la planta primera.
- peces destinades a exposició: recepció-despatx, sis sales destinades a l'exposició de la col·lecció privada de vidre antic dels segles XVI al XIX.

Distribuir a la planta primera les següents peces:

- peces destinades a habitatge: una habitació de matrimoni amb vestidor i bany incorporats, dues habitacions dobles, un bany senzill, dues peces distribuïdor i una escala interior per accedir a la planta segona.
- peces destinades a exposició: dues sales destinades al mobiliari gòtic, dues sales destinades al mobiliari barroc.

Distribuir a la planta segona les següents peces:

- peces destinades a habitatge: una habitació doble amb bany incorporat.
- peces destinades a exposició: una sala destinada al mobiliari barroc.

2.3.2. Reforma de l'ala nord de l'edifici.

L'ala nord de l'edifici és un cos adossat a l'edifici principal, està composta una part de planta baixa i dues plantes pis amb coberta a dues vessants i una altra part de planta baixa i un pis amb coberta a una vessant. Interiorment els forjats d'aquest cos adossat es troben desnivellats 1,10m. respecte el nivell interior de la resta dels forjats de l'edifici.

En el Pla Especial es proposa aixecar el nivell del forjat de la planta baixa i de la planta primera de l'ala nord, per tal d'unificar interiorment a cada planta el nivell dels sostres i així facilitar les circulacions i l'ús interior de l'edifici.

Aquesta modificació dels nivells dels forjats comporta una modificació en la volumetria i façana de l'ala nord, de tal manera que es proposa en el Pla Especial, per una banda aixecar la coberta de la part de PB+2 fins a igualar-la al nivell del cos principal, modificar el carener del cos de PB+1 adaptant-lo a la resta de la coberta de l'ala oest i per altra banda reformar la façana aixecant-la fins a l'alçada de la nova coberta i modificant les obertures de la planta primera de tal manera que les finestres existents passin a ser balconeres.

La reforma de la façana i coberta es realitzarà utilitzant els materials de l'edifici existent col·locant els mateixos brancals, arcs i llindes, recuperant els colls, cairons i teules de la coberta i utilitzant en la remunta pedra d'iguals característiques que la de la façana existent.

2.3.3.Construcció d'un garatge semisoterrat:

Per tal d'aconseguir que l'habitatge pugui disposar de garatge i donat que la planta baixa de la Masia Bac de Roda es destina a ús d'Habitatge i a Exposició d'una Col·lecció Privada de mobiliari i vidre antic, es planteja la necessitat d'una construcció annexa per a l'ús de garatge, en concret es proposa la construcció d'un garatge semisoterrat separat de l'edifici principal amb accés des de la Ronda Lluís Companys.

La Direcció General d'Arquitectura i Paisatge va emetre l'informe RN:PTGE-09/2005 en el que es realitzaven les següents consideracions sobre la proposta d'edifici annex destinat a garatge.

"Es considera convenient intentar enterrar més aquest nou cos, per tal que per la banda oest la diferència de cota respecte la topografia existent sigui menor i la presència de la nova construcció passi veritablement desapercibuda. Ja sigui accentuant el pendent de la rampa, ja sigui reduint les dimensions del cos, seria recomanable que la reducció de la diferència de cota fes innecessària la col·locació afegida d'una barana"

En el present Text Refós, per tal d'aconseguir minimitzar el volum i integrar el cos edificatori al jardí de la parcel·la tal com es demana en l'informe esmentat es proposa:

a/ l'edifici tindrà únicament una façana aparent, la de l'accés des de la Ronda Lluís Companys que es revestirà amb un aplacat de pedra.

b/ la resta de l'edifici quedarà totalment oculta, sota d'una coberta ajardinada i per un talús de terres amb pendent 3 a 1 a la façana Oest. (veure plànol 04/01). En el projecte inicial l'edifici per el cantó Oest sobresortia del terreny natural i amb la col·locació d'una barana en resultava una façana d'una alçada de 1,80 m. En la present proposta de Text Refós es redueix l'alçada de l'edifici a la part Oest canviant el pendent del forjat de coberta i per mitjà del moviment de terres del jardí es realitza un talús que oculta totalment la façana Oest i es fa innecessària la col·locació d'una barana. Així l'edifici del garatge queda totalment ocult sota d'una coberta ajardinada i s'integra a l'entorn del jardí de la parcel·la passant veritablement desapercbut.

2.3.4. Construcció d'una piscina.

En el Pla de Reforma de la masia Bac de Roda es proposa realitzar una piscina com a element de lleure dels propietaris de l'habitatge. Es preveu situar-la en una zona reservada, a la part posterior de la parcel·la allunyada de l'accés principal. Tindrà unes dimensions de 10 x 6 m. Es realitzarà amb formigó gunitat, revestit amb gressite i amb un coronament de pedra calcària, amb color de tons similars als de la pedra de la masia.

2.4. Quadre General de superfícies construïdes i útils.

HABITATGE:

HABITATGE		Superfícies Útils
Planta Baixa		109.09 m ²
Planta Primera	H	110.42 m ²
Planta Segona		26.78 m ²
SUPERFÍCIE ÚTIL TOTAL		246.29 m²

HABITATGE		Superfícies Construïdes
Superficie Construïda	PB	139.44 m ²
Superficie Construïda	P1	149.43 m ²
Porxo 1 (50%)		20.00 m ²
Superficie Construïda	P2	37.18 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL		346.05 m²

EXPOSICIÓ:

EXPOSICIÓ		Superfícies Útils
Planta Baixa		263.76 m ²
Planta Primera	EX	162.69 m ²
Planta Segona		148.18 m ²
SUPERFÍCIE ÚTIL TOTAL		574.63 m²

EXPOSICIÓ		Superfícies Construïdes
Superficie Construïda	PB	340.54 m ²
Superficie Construïda	P1	213.06 m ²
Porxo 2 (50%)		25.90 m ²
Superficie Construïda	P2	182.31 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL		761.81 m²

GARATGE:

GARATGE	Superfície	Volum	Perímetre
Garatge	299.27 m ²	833.48 m ³	72.14 m
SUPERFÍCIE ÚTIL			299.27 m ²
Superfície Construïda			335.09 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL			335.09 m ²

Vic, 20 de març de 2006.

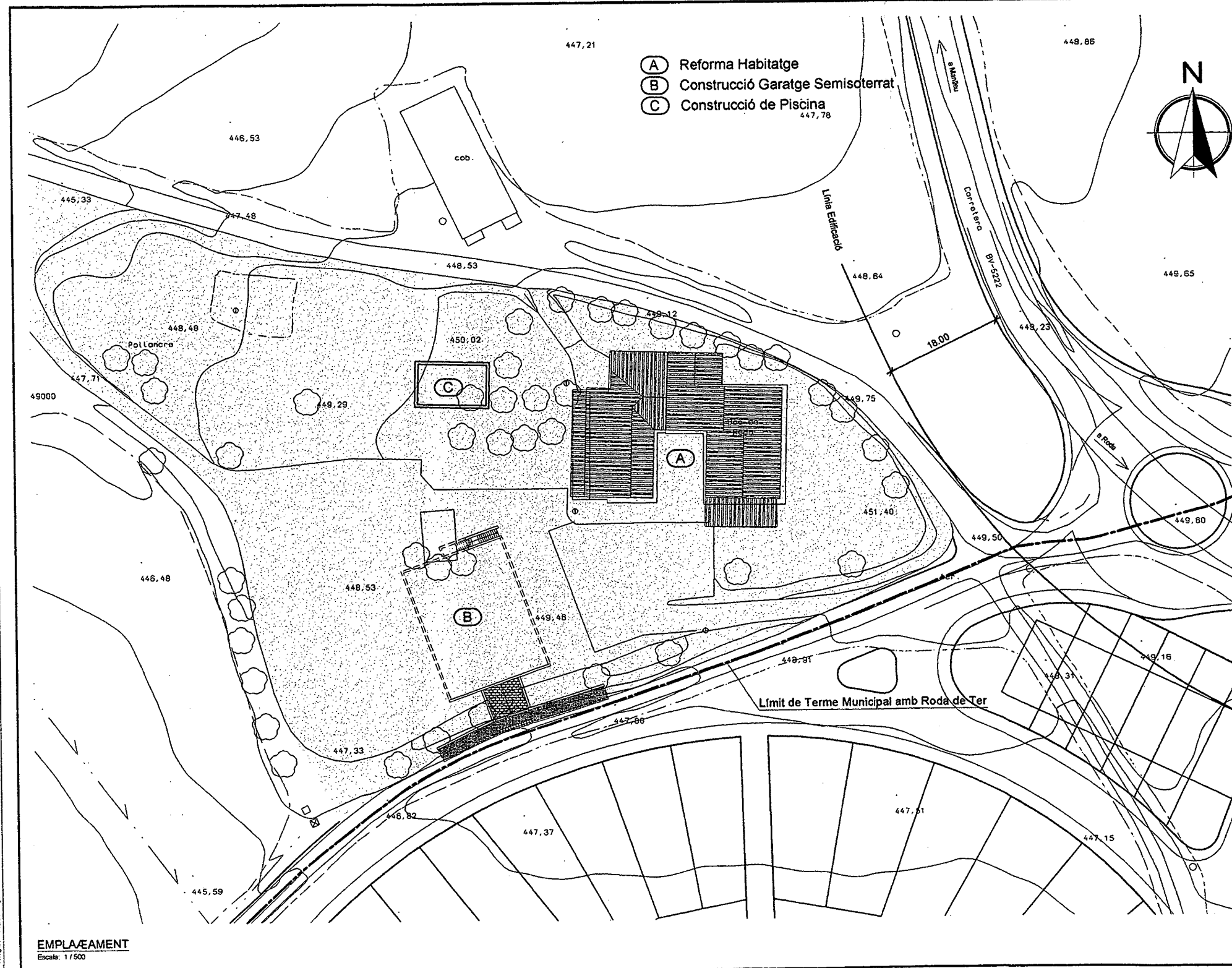
La Propietat:

L'Arquitecte:

Rehabilitació. S.L.
Àngel Masmitjà i Colomer

Josep Alemany i Ylla

II. PLÀNOLS.

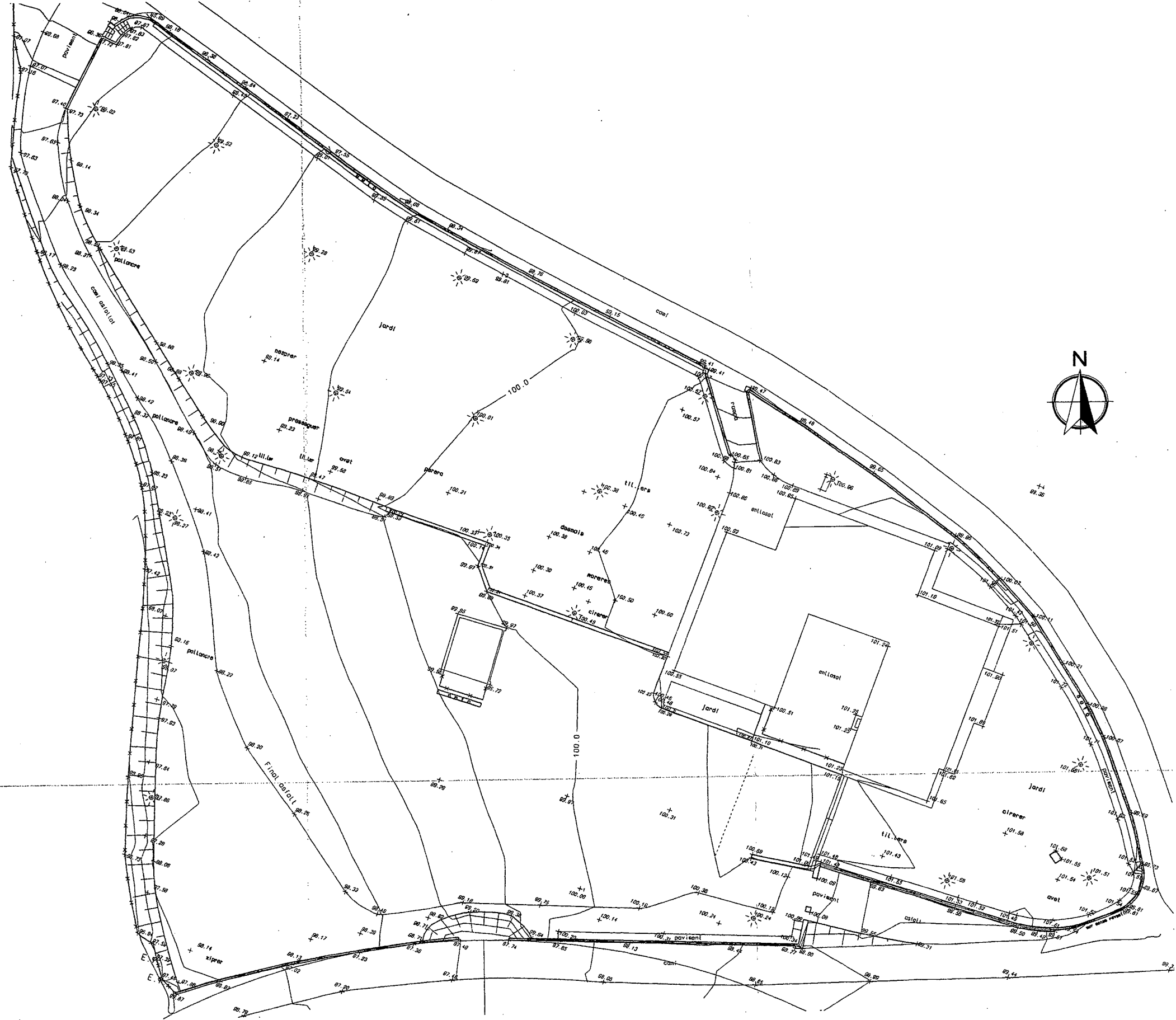

TEXT REFÓS

SITUACIÓ
Escala: 1/5000

**PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA
BAC DE RODA**

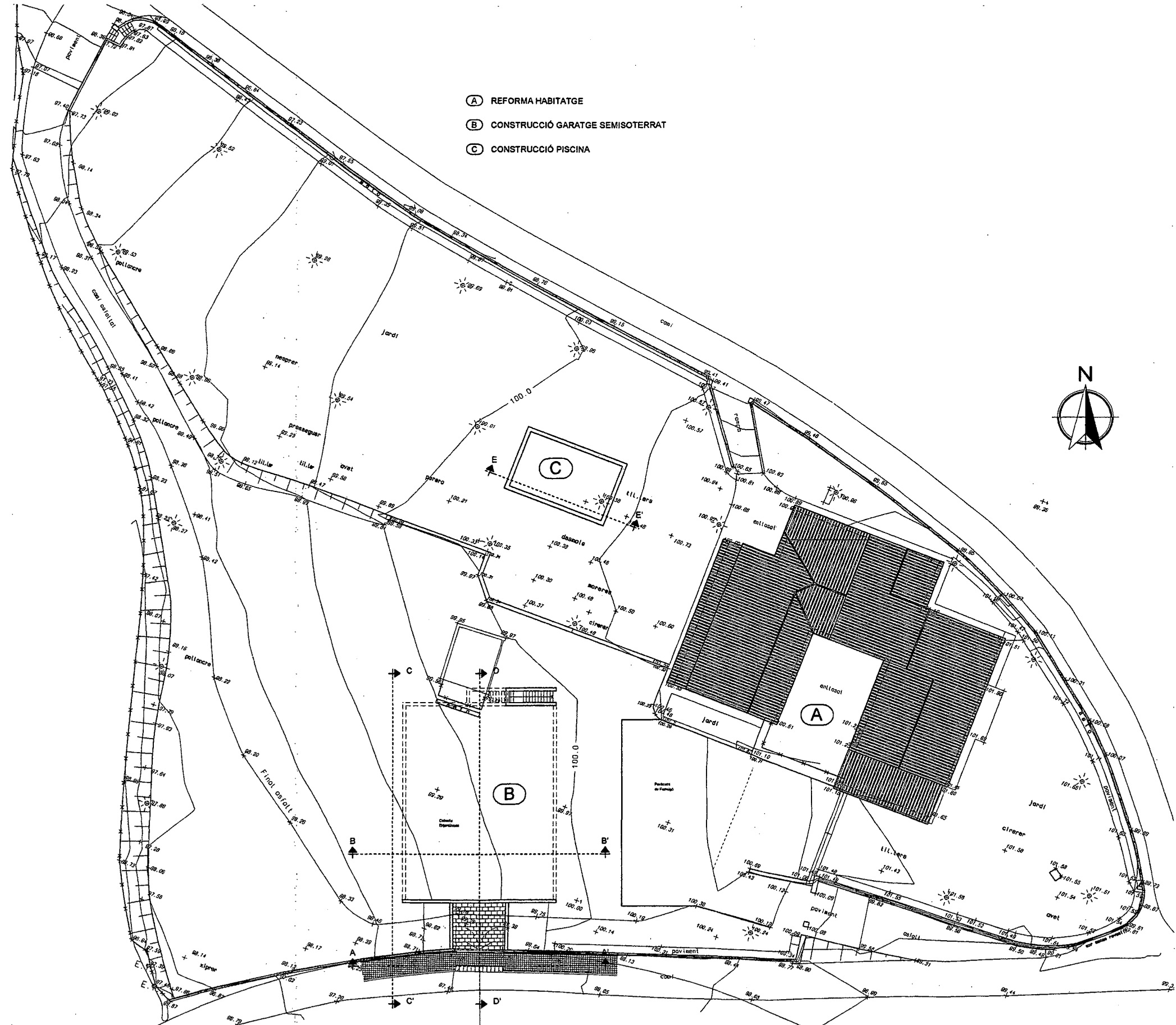
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLAÇAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2006
PLÀNOL SITUACIÓ EMPLAÇAMENT		ESCALA 1 / 5000 1 / 500
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	ADHESIU	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat núm. 23.566-0 N.I.F. : 77.294.229 S
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322 / 01 / 01	C/ de la Ramada, 5 - 08500 VIC Tel. 93 889 44 60 Fax. 93 883 20 93 e-mail: jiralem@coac.es	

TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		DATA Març del 2006
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLACAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	ESCALA 1 / 250
PLÀNOL TOPOGRÀFIC		
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	ADHESIU	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat n.ºm. 23.566-0 N.I.F.: 97.294.729 8
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322 / 01 / 02		
		C/ de la Ramada, 5 - 08500 VIC Tel. 93 889 44 60 Fax. 93 883 20 93 e-mail: jir@caia.com

322 Angel Masip i J. - Bac de Roda 06-03-15 12x45

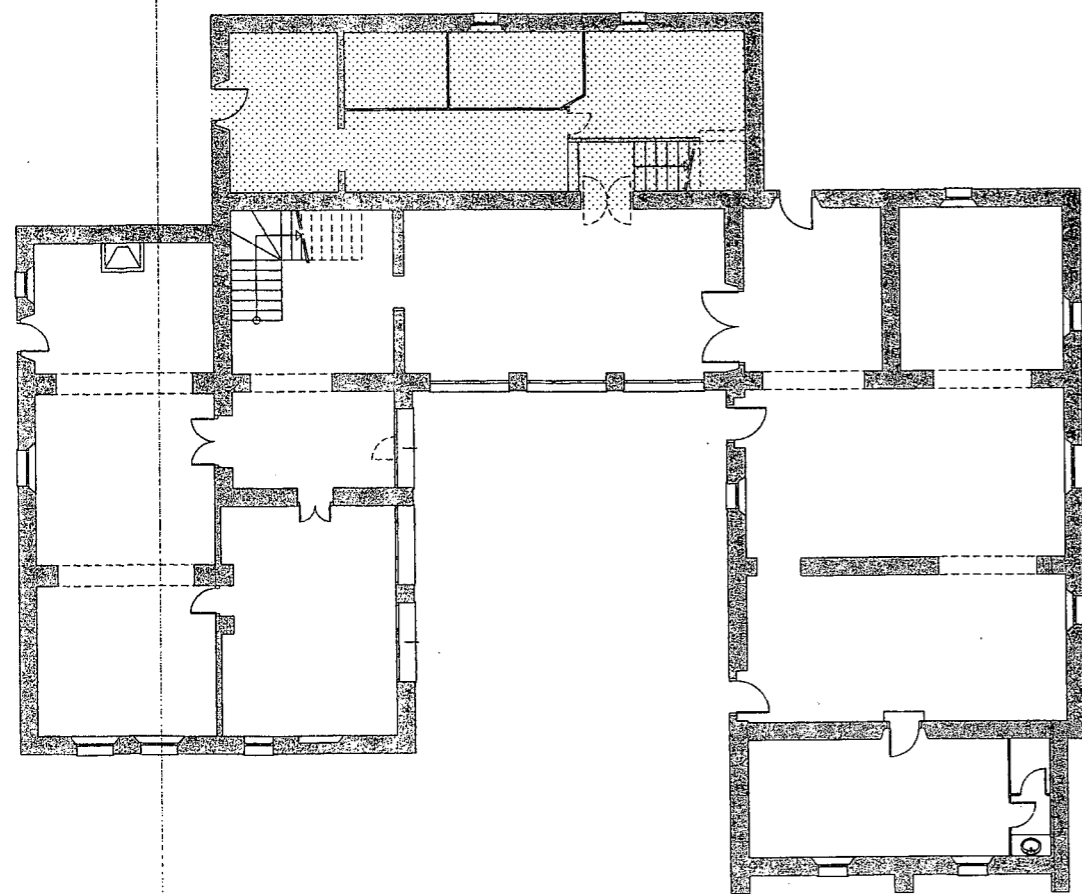
- (A) REFORMA HABITATGE
- (B) CONSTRUCCIÓ GARATGE SEMISOTERRAT
- (C) CONSTRUCCIÓ PISCINA

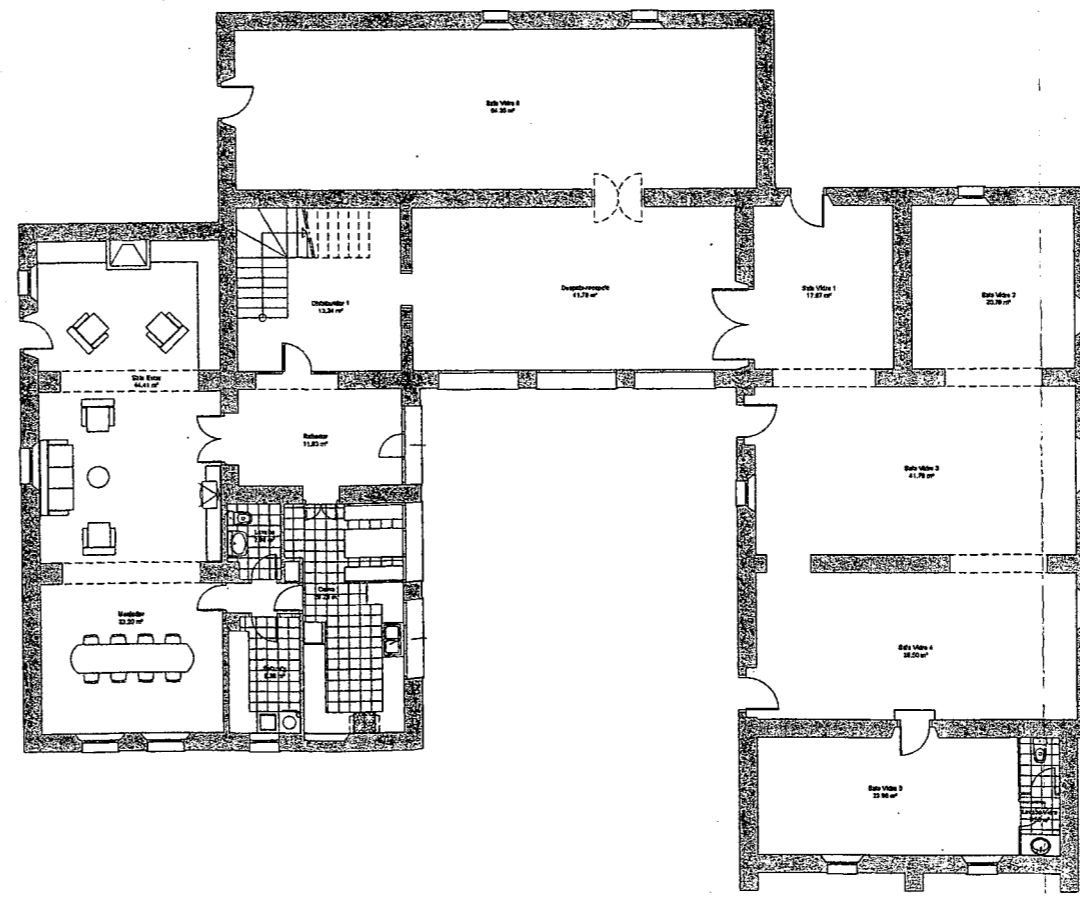
TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		DATA Març del 2006
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLAÇAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	ESCALA 1 / 250
PLÀNOL PLANTA GENERAL PROPOSTA		
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	ADHESIU	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat núm. 23.565-0 N.I.F. : 97.294.229 5
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322 / 01 / 03		
		C/ de la Ramada, 3 - 08500 VIC Tel. 93 889 44 60 Fax. 93 883 20 93 e-mail: jllstem@coac.es

B22 Ansel Muzamilla - BOC de RODA 04-03-15 Ferrera

PLANTA BAIXA - Estal Actual
Escala: 1/100

PLANTA BAIXA - Reforma
Escala: 1/100

P. BAIXA HABITATGE	Superfície	Volum	Perímetre
Rebedor	11,83 m²	34,30 m³	15,41 m
Cuina	20,29 m²	58,85 m³	25,98 m
Safareig	8,38 m²	18,80 m³	10,52 m
Menjador	23,20 m²	66,73 m³	19,56 m
Sala Estar	44,41 m²	127,67 m³	30,45 m
Lavabo	2,98 m²	8,65 m³	7,20 m

SUPERFÍCIE ÚTIL	109,09 m²
Superfície Construïda	139,44 m²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL	139,44 m²

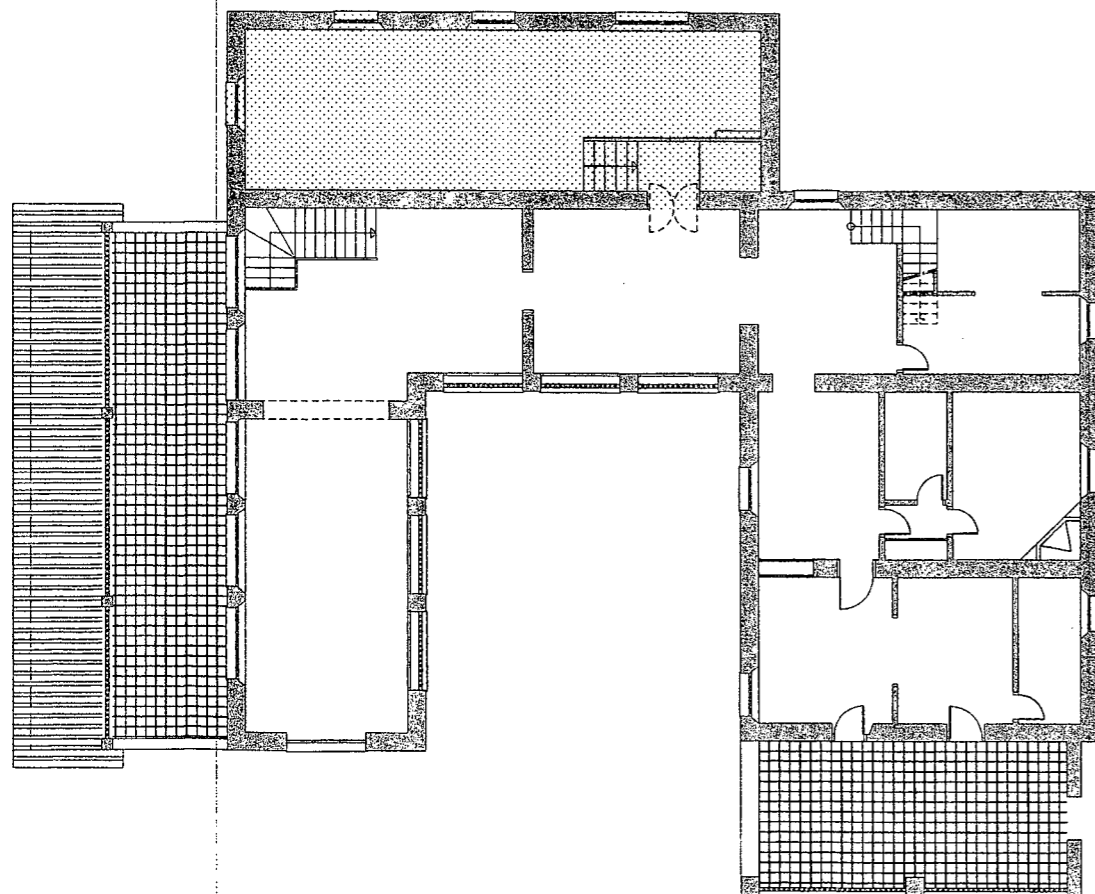
P. BAIXA EXPOSICIÓ	Superfície	Volum	Perímetre
Despatx-recepció	41,78 m²	121,16 m³	27,83 m
Sala Vidre 1	17,67 m²	51,81 m³	17,17 m
Sala Vidre 2	20,70 m²	60,03 m³	18,20 m
Sala Vidre 3	41,78 m²	121,16 m³	27,80 m
Sala Vidre 4	38,50 m²	105,85 m³	26,40 m
Sala Vidre 5	23,86 m²	69,47 m³	21,33 m
Sala Vidre 6	64,35 m²	209,14 m³	37,60 m
Distribuidor 1	13,24 m²	38,39 m³	18,31 m
Lavabo Vidre	3,58 m²	10,37 m³	10,90 m

SUPERFÍCIE ÚTIL	263,76 m²
Superfície Construïda	340,54 m²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL	340,54 m²

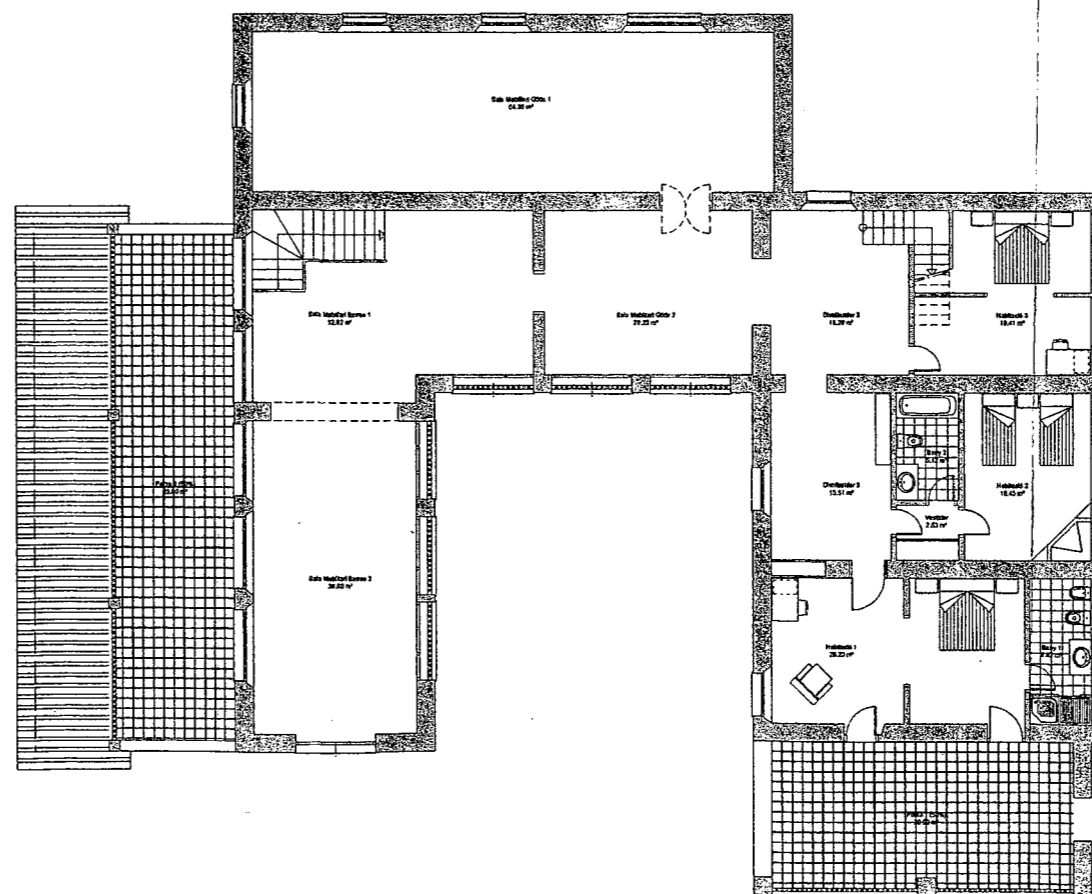
TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROEctor REHABIL-ART	EMPLACAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2008
PLA PLANTA BAIXA ESTAT ACTUAL I REFORMA		ESCALA 1 / 100
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla		ARQUITECTES Josep Alemany i Ylla ARQUITECTES Cof. Reg. núm. 33.566-9 N.I.F. : 77.234.229-9
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet	ADRESSI	
REFERÈNCIA 322 / 02 / 01		

C/ de la Berrada, 3 - 08300 VÍLC
Tel. 93 829 44 60 Fax 93 821 20 93
e-mail: jaylla@rehab-art.com

PLANTA PRIMERA - ESTAT ACTUAL
Escala: 1/100

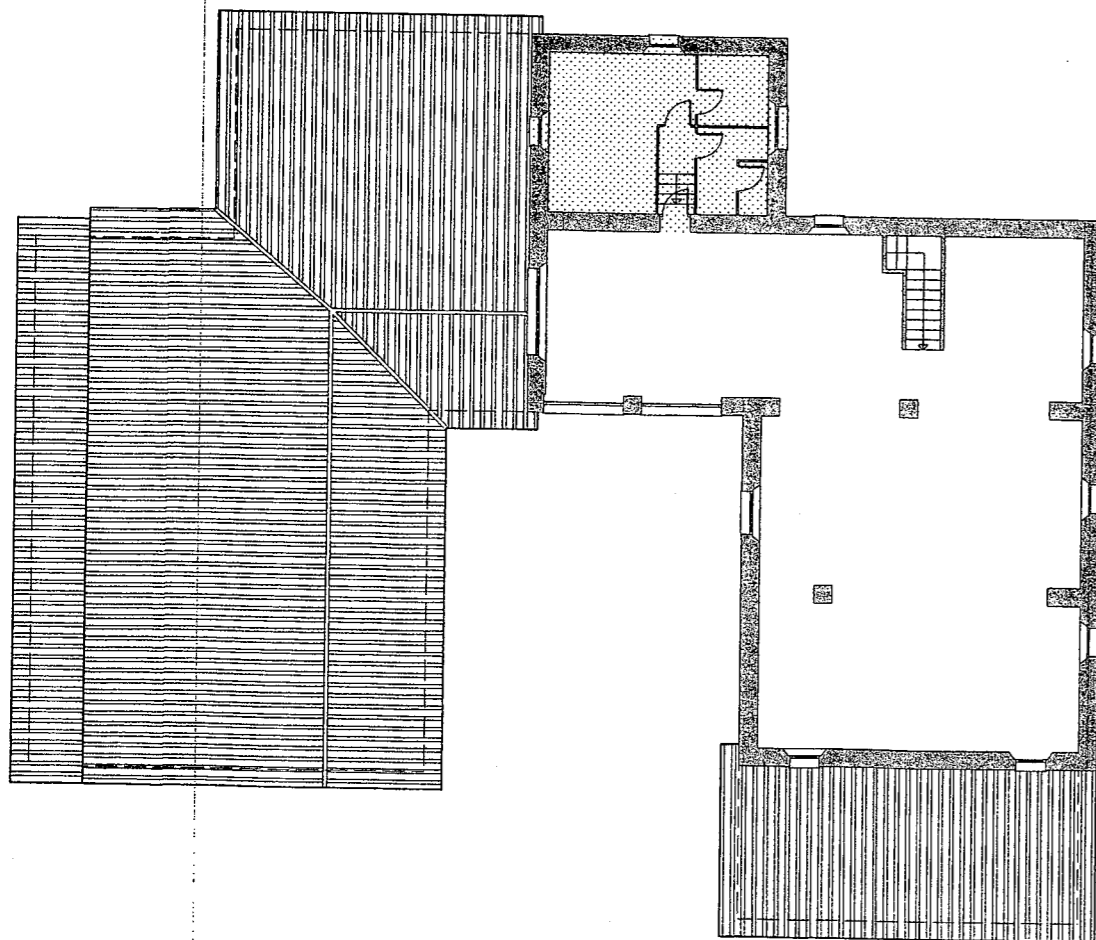
PLANTA PRIMERA - REFORMA
Escala: 1/100

P. PRIMERA HABITATGE	Superfície	Volum	Perímetre
Distribuidor 2	16.28 m²	48.83 m³	16.91 m
Distribuidor 3	15.51 m²	48.53 m³	16.00 m
Habitació 1	28.20 m²	84.60 m³	30.52 m
Habitació 2	16.45 m²	49.35 m³	16.40 m
Habitació 3	19.41 m²	58.23 m³	26.30 m
Vestídor	2.53 m²	7.60 m³	9.78 m
Bany 1	6.92 m²	20.75 m³	13.80 m
Bany 2	5.12 m²	15.35 m³	9.42 m
SUPERFÍCIE ÚTIL	110.42 m²		
Pòrco 1 (50%)	20.00 m²		
Superfície Construïda	149.43 m²		
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL	169.43 m²		

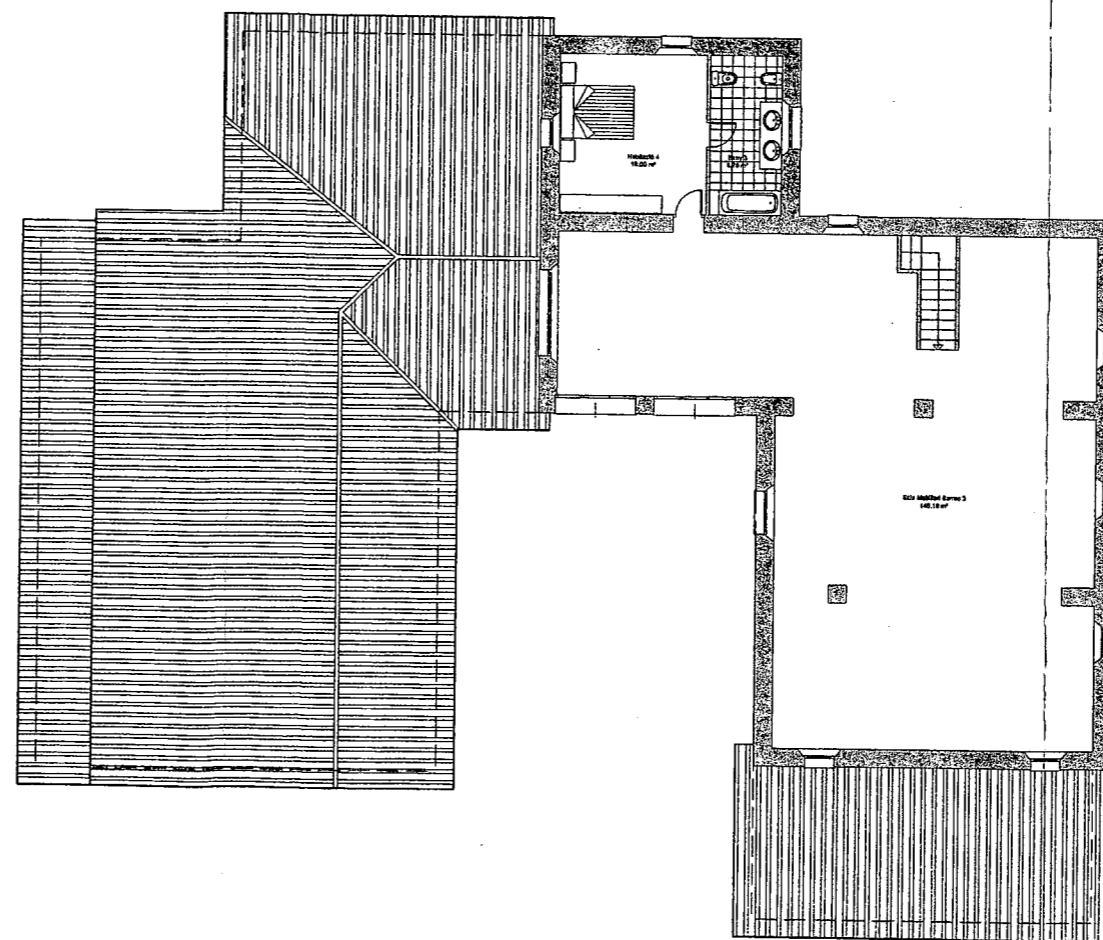
P. PRIMERA EXPOSICÓ	Superfície	Volum	Perímetre
Sala Mobiliari Barroc 1	32.52 m²	97.56 m³	26.30 m
Sala Mobiliari Barroc 2	39.60 m²	118.80 m³	26.80 m
Sala Mobiliari Gòtic 1	64.35 m²	191.75 m³	37.80 m
Sala Mobiliari Gòtic 2	28.22 m²	78.66 m³	20.80 m
SUPERFÍCIE ÚTIL	162.69 m²		
Pòrco 2 (50%)	25.90 m²		
Superfície Construïda	213.08 m²		
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL	238.96 m²		

TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLACAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2008
PLANTA PRIMERA ESTAT ACTUAL I REFORMA		ESCALA 1 / 100
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	COL·LABORADOR Joan Bas i Portet	ADREÇA Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE C/da Regim. 23, 360-9 N.I.F. - 77.241.729-8
REFERÈNCIA 322 / 02 / 02	<small> C/da la Ramada, 3 - 08300 VIL·LAVIEJA (BARCELONA) Tel: 93 289 44 60 Fax: 93 801 30 93 e-mail: jaylla@rehab-art.com </small>	

PLANTA SEGONA - ESTAT ACTUAL
Escala: 1 / 100

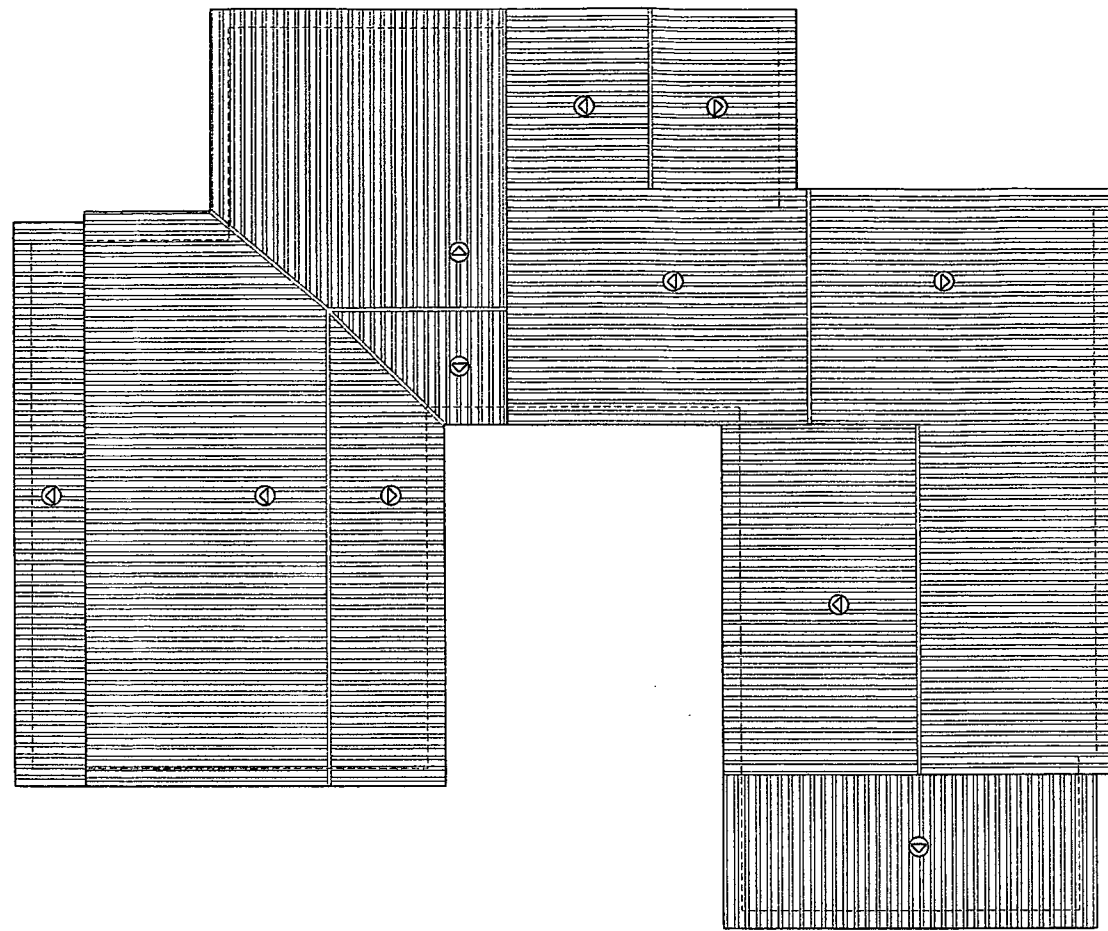
PLANTA SEGONA - REFORMA
Escala: 1 / 100

P. SEGONA HABITATGE	Superfície	Volum	Perímetre
Habitació 4	18.00 m ²	54.62 m ³	17.00 m
Bany 3	8.78 m ²	24.78 m ³	12.80 m
SUPERFÍCIE ÚTIL			26.78 m²
Superfície Construïda			37.18 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL			37.18 m²

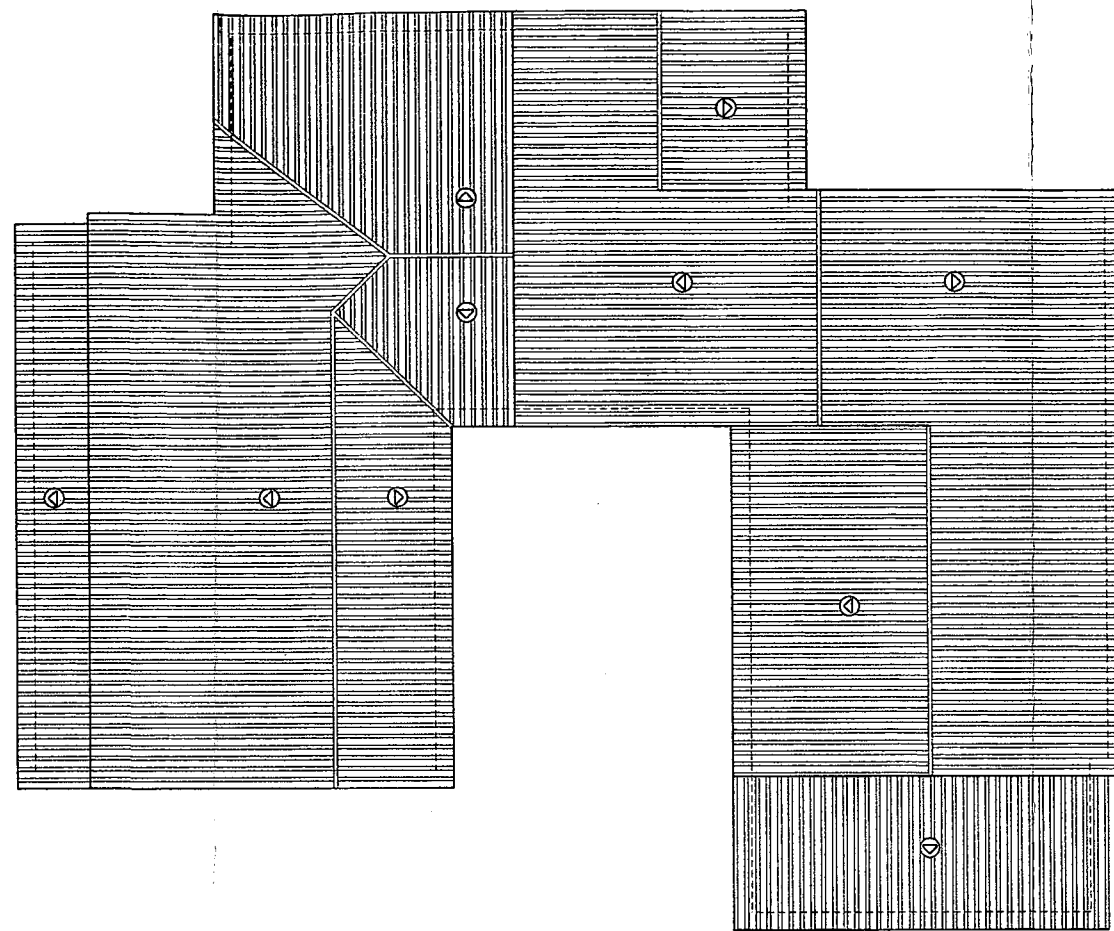
P. SEGONA EXPOSICIÓ	Superfície	Volum	Perímetre
Sala Mobiliari Barroc 3	148.18 m ²	494.15 m ³	73.28 m
SUPERFÍCIE ÚTIL			148.18 m²
Superfície Construïda			182.31 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL			182.31 m²

TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLACAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2008
PLANTA PLANTA SEGONA ESTAT ACTUAL I REFORMA		ESCALA 1 / 100
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	ACBESU	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE C/ Majorana, 23 046-0 N.I.F.: 37.284.229 8
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322 / 02 / 03	C/ de la Ramada, 5 - 08500 VILC Tel: 93 897 44 00 Fax: 93 881 29 83 www.3bnet.com	

COBERTA - ESTAT ACTUAL
Escala: 1/100

COBERTA - REFORMA
Escala: 1/100

HABITATGE		Superfícies Útils
Planta Baixa		109,05 m ²
Planta Primera	H	110,42 m ²
Planta Segona		28,78 m ²
SUPERFÍCIE ÚTIL TOTAL		248,23 m²

HABITATGE		Superfícies Construïdes
Superfície Construïda	PB	139,44 m ²
Superfície Construïda	P1	145,43 m ²
Pozo 1 (50%)		20,00 m ²
Superfície Construïda	P2	37,18 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL		346,05 m²

EXPOSICIÓ		Superfícies Útils
Planta Baixa		263,76 m ²
Planta Primera	EX	162,60 m ²
Planta Segona		148,18 m ²
SUPERFÍCIE ÚTIL TOTAL		574,53 m²

EXPOSICIÓ		Superfícies Construïdes
Superfície Construïda	PB	340,54 m ²
Superfície Construïda	P1	213,06 m ²
Pozo 2 (50%)		25,90 m ²
Superfície Construïda	P2	182,31 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL		761,81 m²

HABITATGE		Superfícies Útils
Planta Baixa		109,05 m ²
Planta Primera	H	110,42 m ²
Planta Segona		28,78 m ²
SUPERFÍCIE ÚTIL TOTAL		248,23 m²

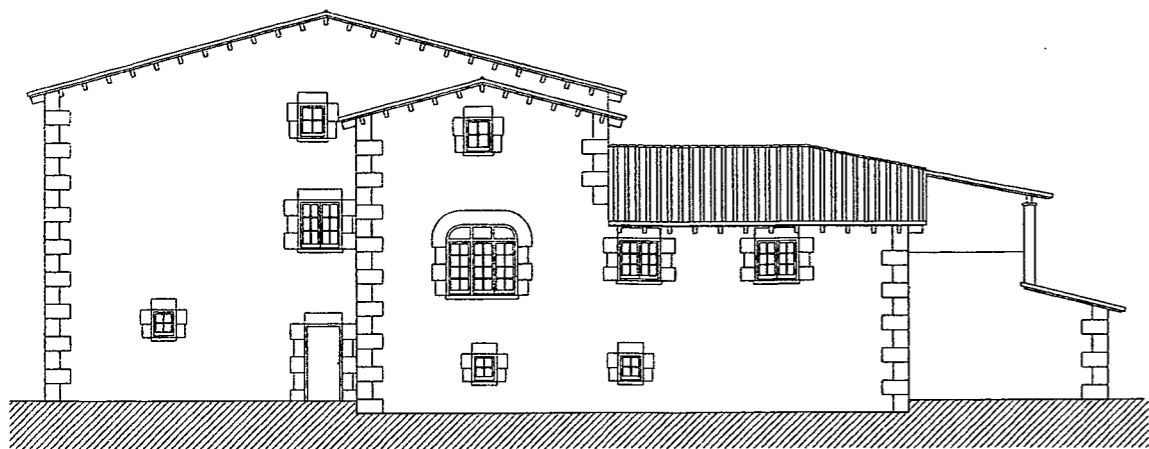
EXPOSICIÓ		Superfícies Útils
Planta Baixa		263,76 m ²
Planta Primera	EX	162,60 m ²
Planta Segona		148,18 m ²
SUPERFÍCIE ÚTIL TOTAL		574,53 m²

HABITATGE		Superfícies Construïdes
Superfície Construïda	PB	139,44 m ²
Superfície Construïda	P1	149,43 m ²
Pozo 1 (50%)		20,00 m ²
Superfície Construïda	P2	37,18 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL		346,05 m²

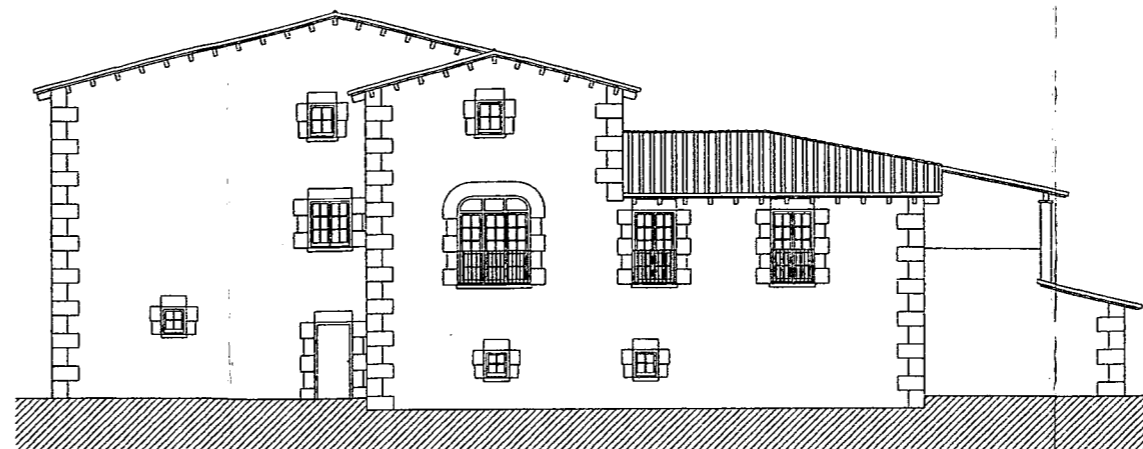
EXPOSICIÓ		Superfícies Construïdes
Superfície Construïda	PB	340,54 m ²
Superfície Construïda	P1	213,06 m ²
Pozo 2 (50%)		25,90 m ²
Superfície Construïda	P2	182,31 m ²
SUPERFÍCIE CONSTRUÏDA TOTAL		761,81 m²

TEXT REFÓS

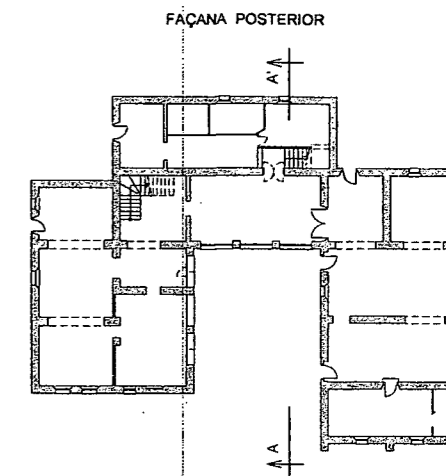
PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLACAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2006
PLANOL COBERTA ESTAT ACTUAL I REFORMA		ESCALA 1 / 100
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	COL·LABORADOR Joan Bas i Portet	ADREÇA Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat nº 13.346-6 N.I.F.: 77.394.329 9
REFERÈNCIA 322 / 02 / 04		C/ de la Ramada, 3 - 08500 VIC Tel. 93 857 41 60 Fax. 93 853 70 93 ✉ e-mail: jaylla@reha.com

FAÇANA POSTERIOR - Estat Actual
Escala: 1/100

FAÇANA POSTERIOR - Reforma
Escala: 1/100

TEXT REFÒS

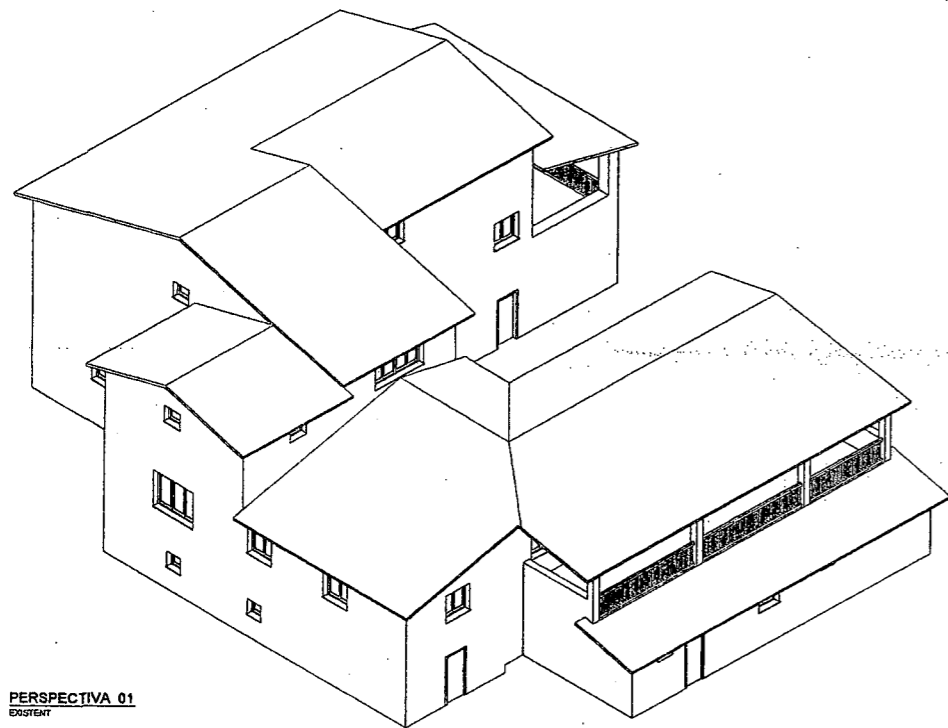

SECCIÓ A - A' - Estat Actual
Escala: 1/100

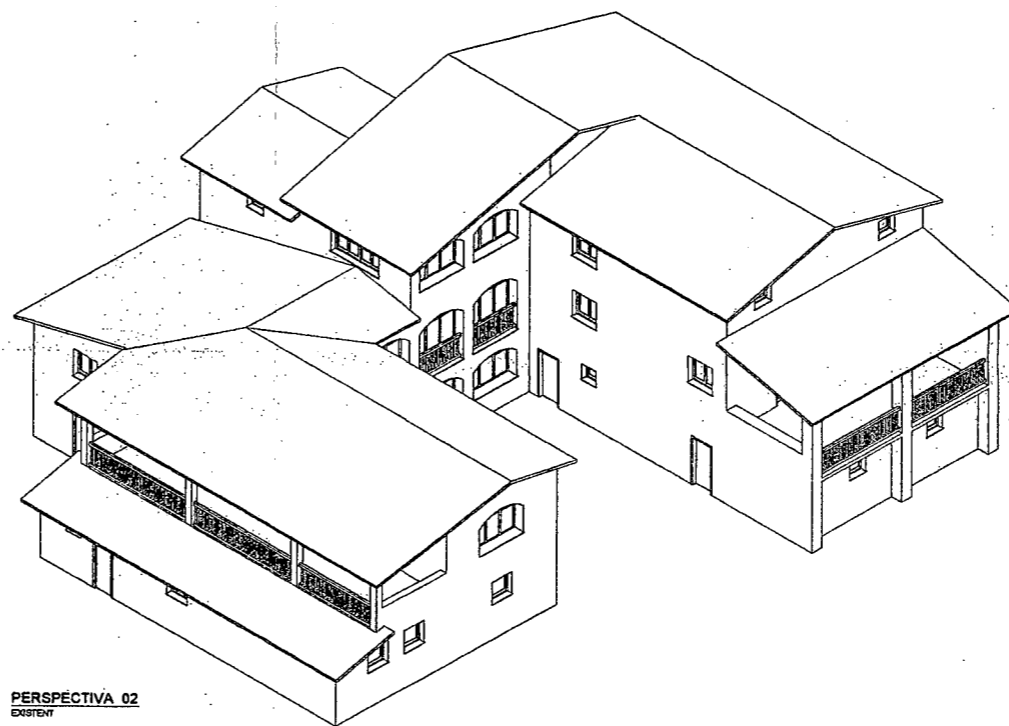

SECCIÓ A - A' - Reforma
Escala: 1/100

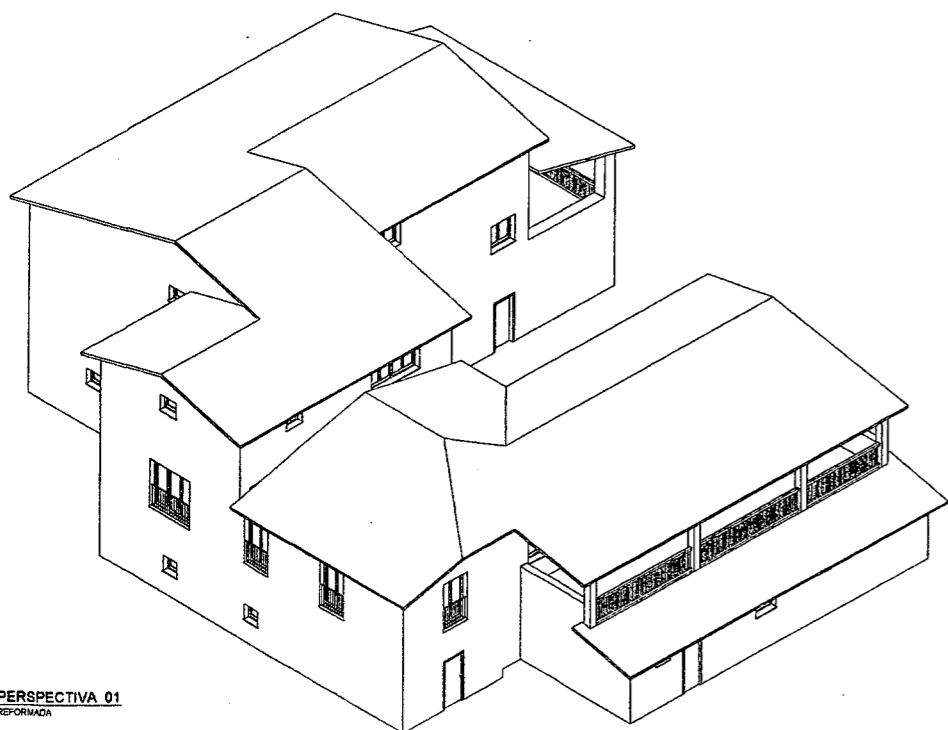
PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLACAMENT Esp de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2008
PLANO FAÇANA i SECCIÓ A - A' ESTAT ACTUAL i REFORMA		ESCALA 1 / 100
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	COL·LABORADOR Joan Bas i Portet	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat núm. 23.366-0 N.I.F.: 17.294.229-9
REFERÈNCIA 322 / 03 / 01		
C/ de la Riera, 5 - 08100 VIC Tel. 93 897 44 60 Fax 93 893 70 93 www.joaquim.com		

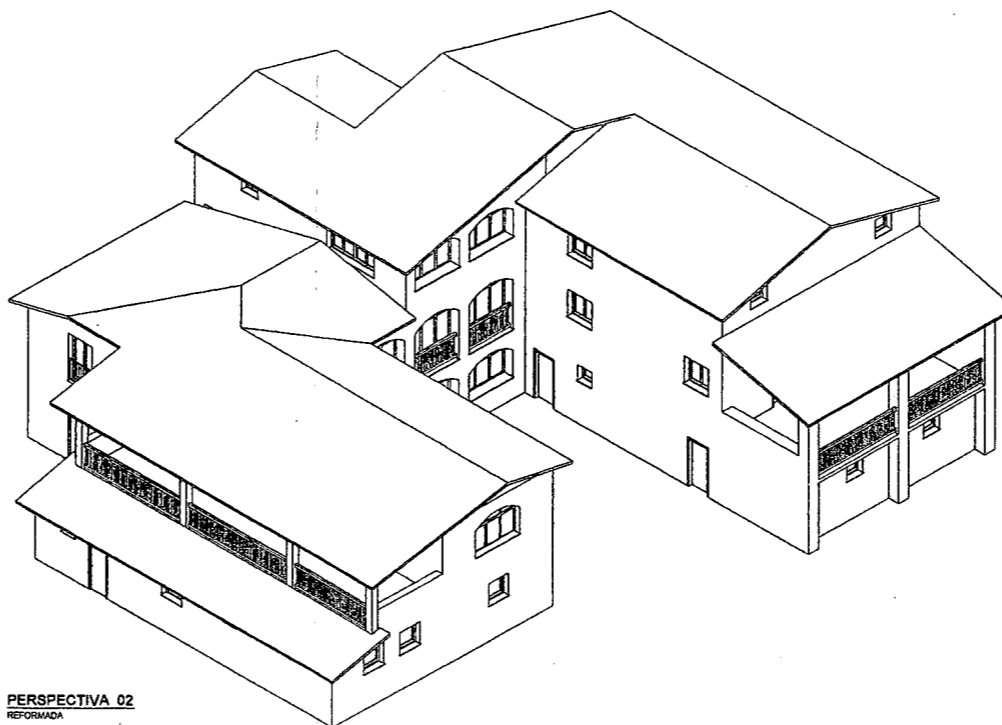
PERSPECTIVA 01
EXISTENT

PERSPECTIVA 02
EXISTENT

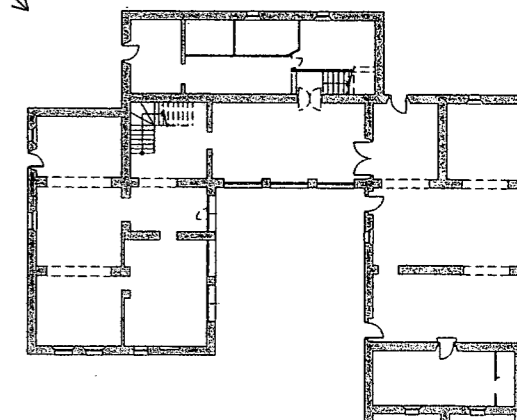
PERSPECTIVA 01
REFORMADA

PERSPECTIVA 02
REFORMADA

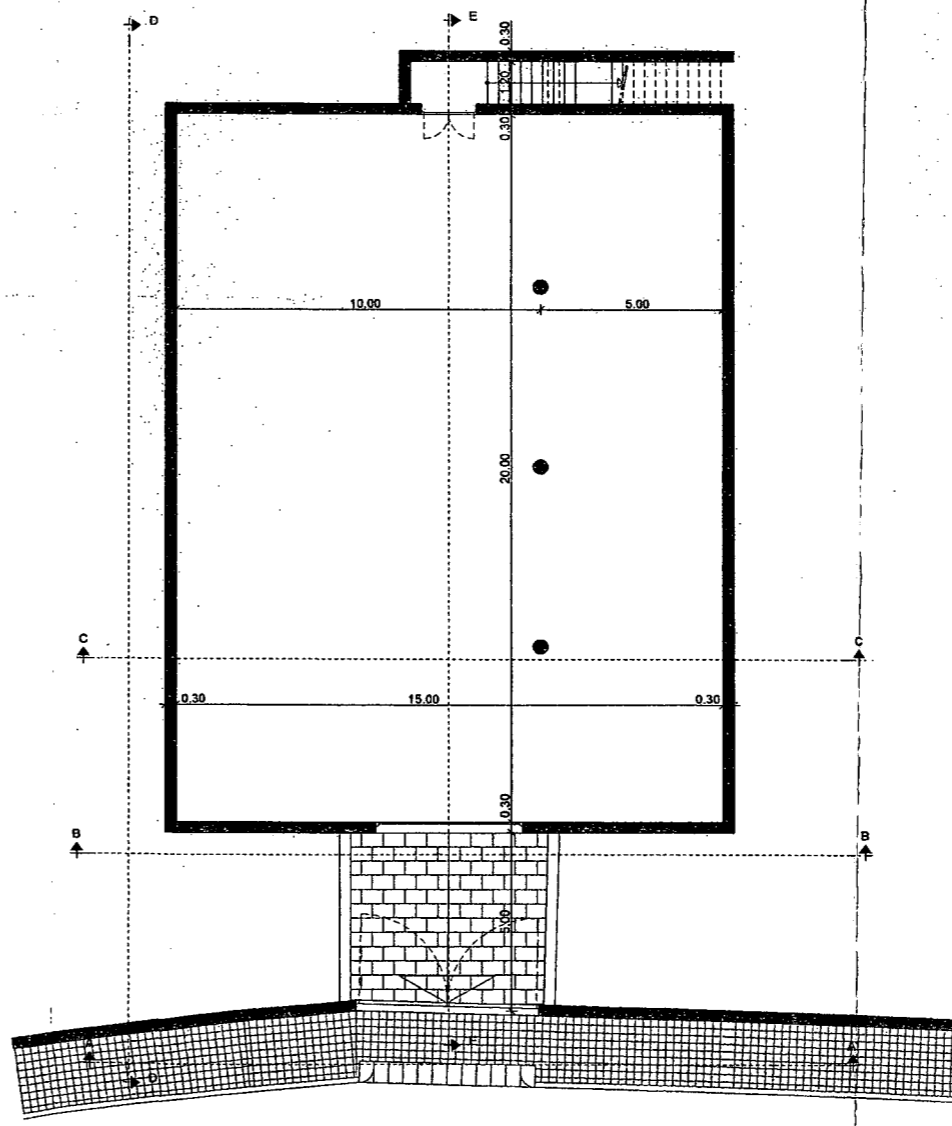
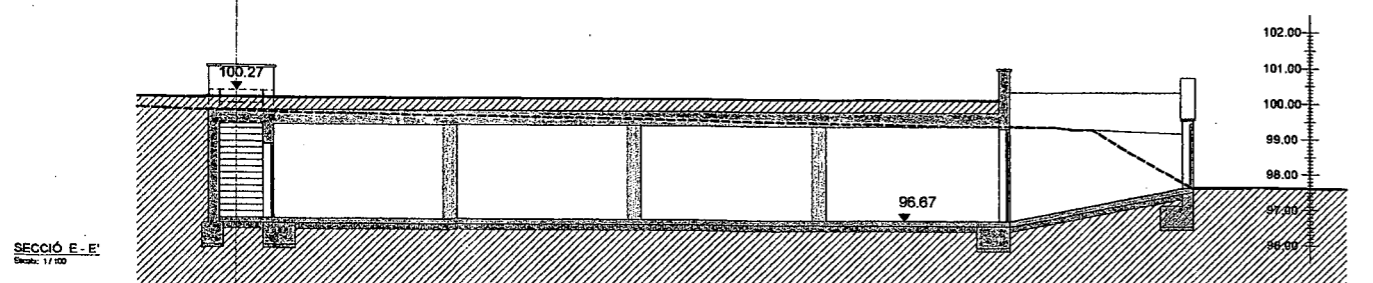
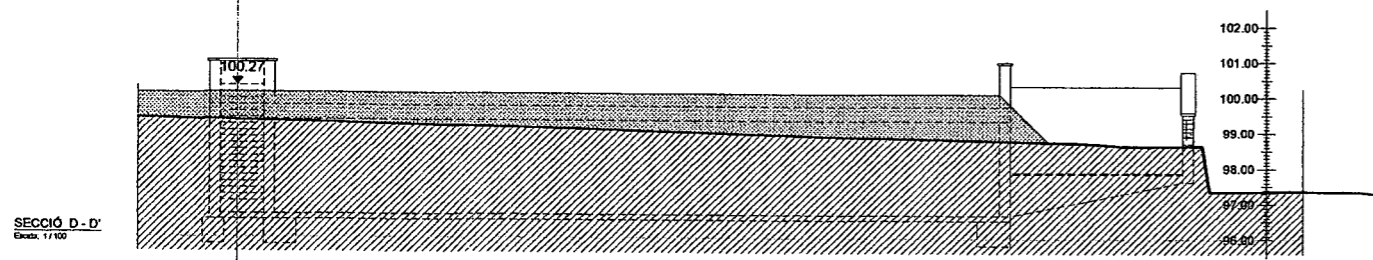
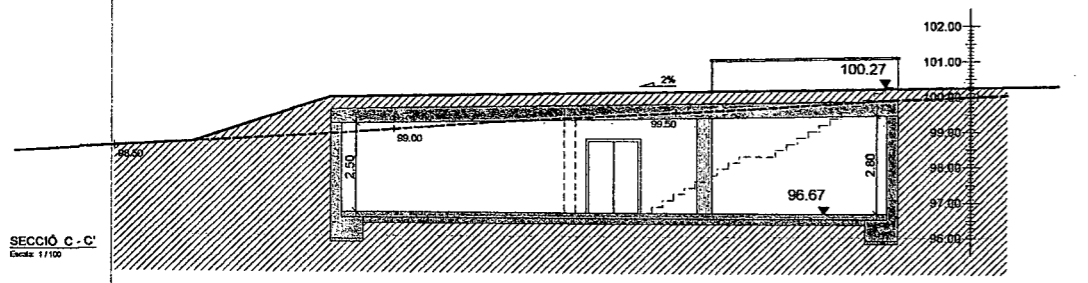
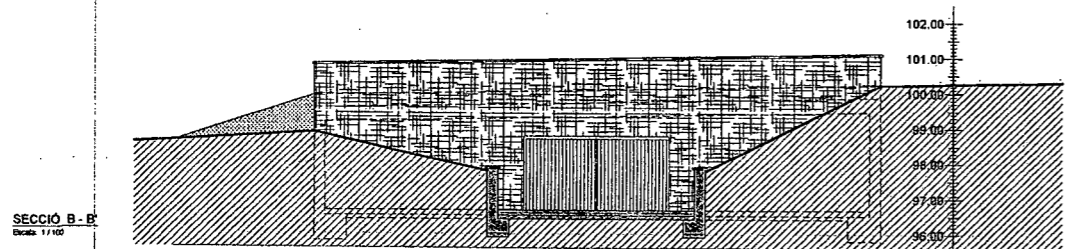
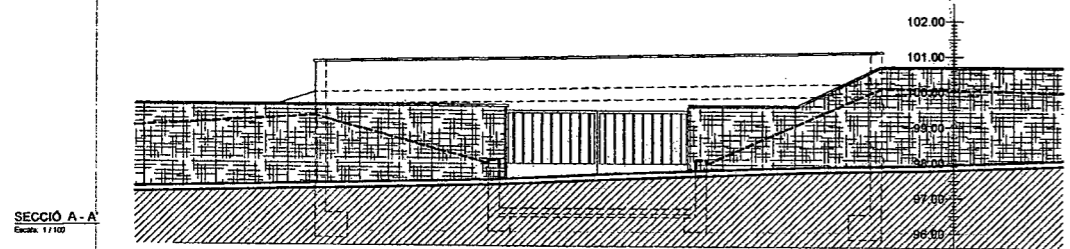
PERSPECTIVA 01

PERSPECTIVA 02

TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLACAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2006
PLÀNIX VOLUMETRIA ESTAT ACTUAL I REFORMA		ESCALA 1 / 150
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	ADHESIU	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat núm. 23.566-6 N.I.F. : 77.394.229 8
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322 / 03 / 02		C/ de la Ramada, 5 - 08300 VIC Tel: 93 894 44 60 Fax: 93 883 20 93 e-mail: jhaleny@reha.es

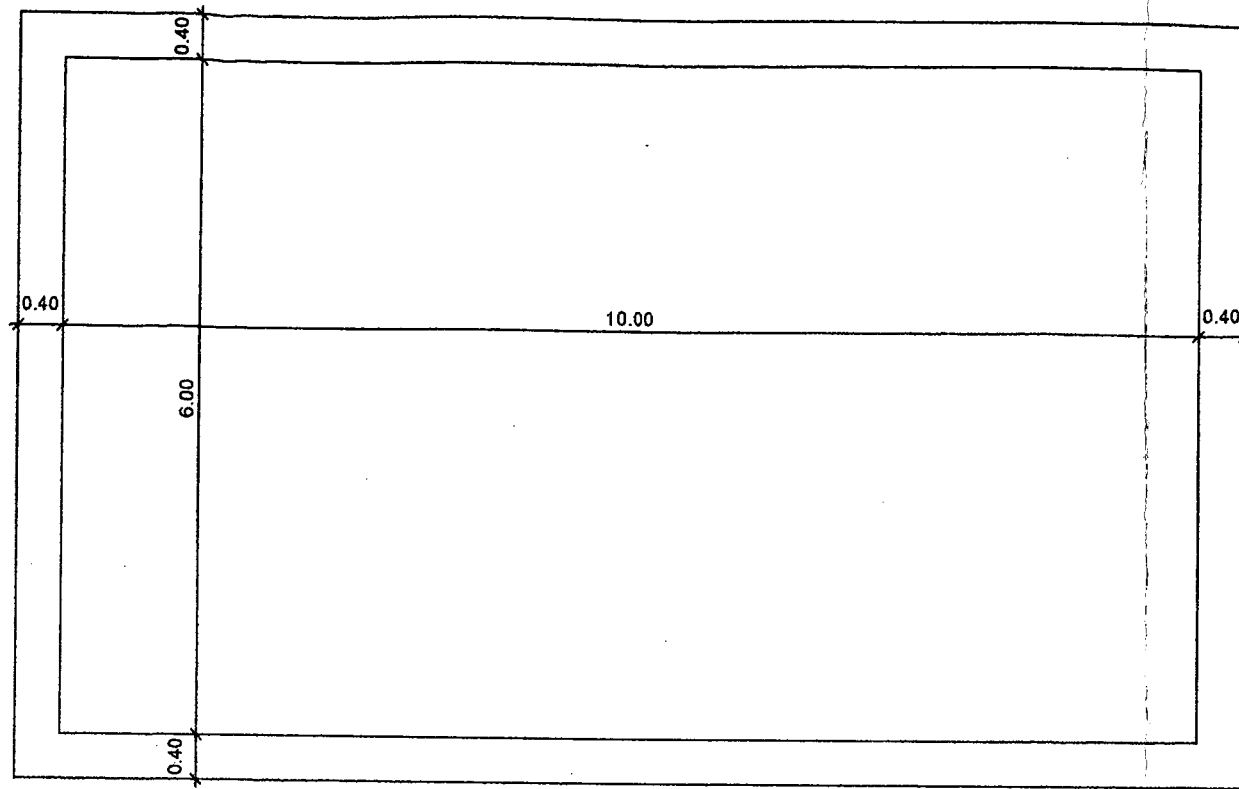

PLANTA GARATGE
Escala: 1/100

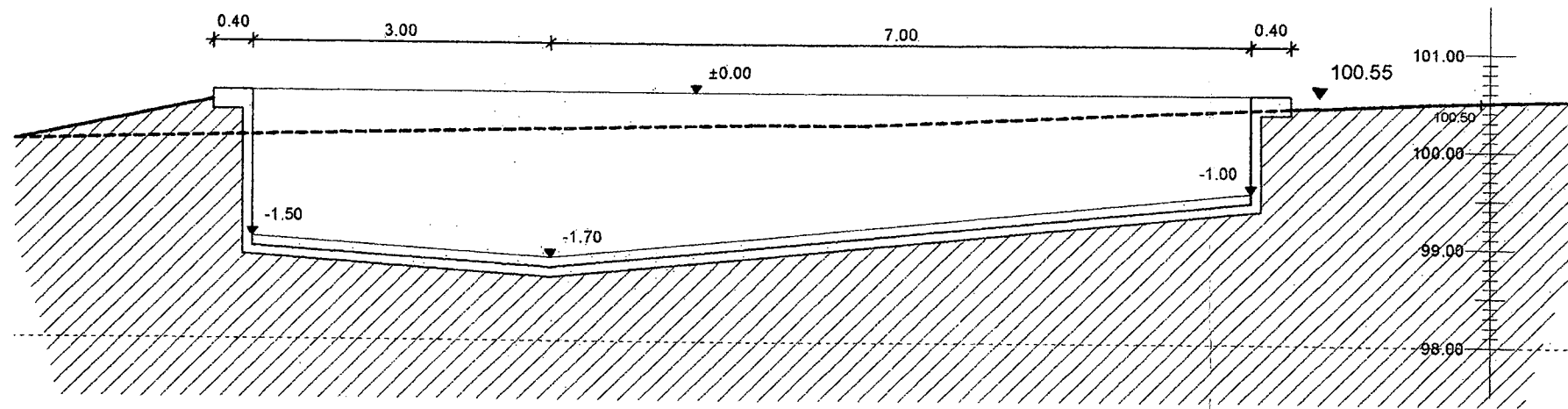
GARATGE	Superficie	Volum	Perímetre
Garatge	299.27 m ²	833.48 m ³	72.14 m
SUPERFICIE ÚTIL		299.27 m ²	
Superfície Construïda		335.09 m ²	
SUPERFICIE CONSTRUÏDA TOTAL		335.09 m ²	

TEXT REFÓS

PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLAÇAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2006
PLANTA PLANTA i SECCIONS GARATGE		ESCALA 1 / 100
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	COL·LABORADOR Joan Bas i Portet	ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE C/da Major s/n. 33.006-0 N.I.F.: 77.294.229.8
REFERÈNCIA 322 / 04 / 01	C/da de la Ramada, 3 - 08500 VIC Tel: 93 882 41 60 Fax: 93 881 29 81 E-mail: jaleman@casas.es	

PLANTA
Escala: 1/50

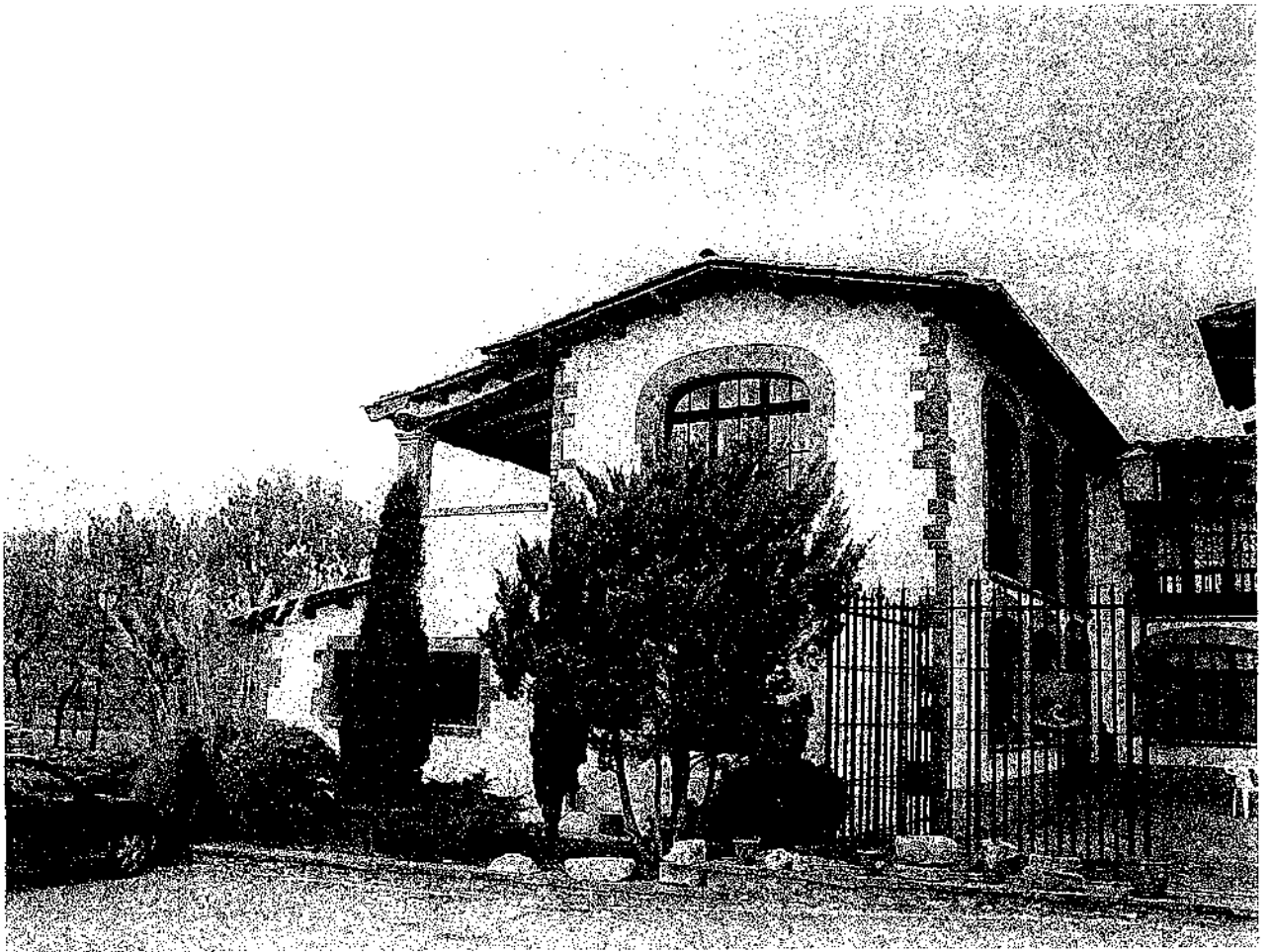
SECCIÓ E - E'
Escala: 1/50

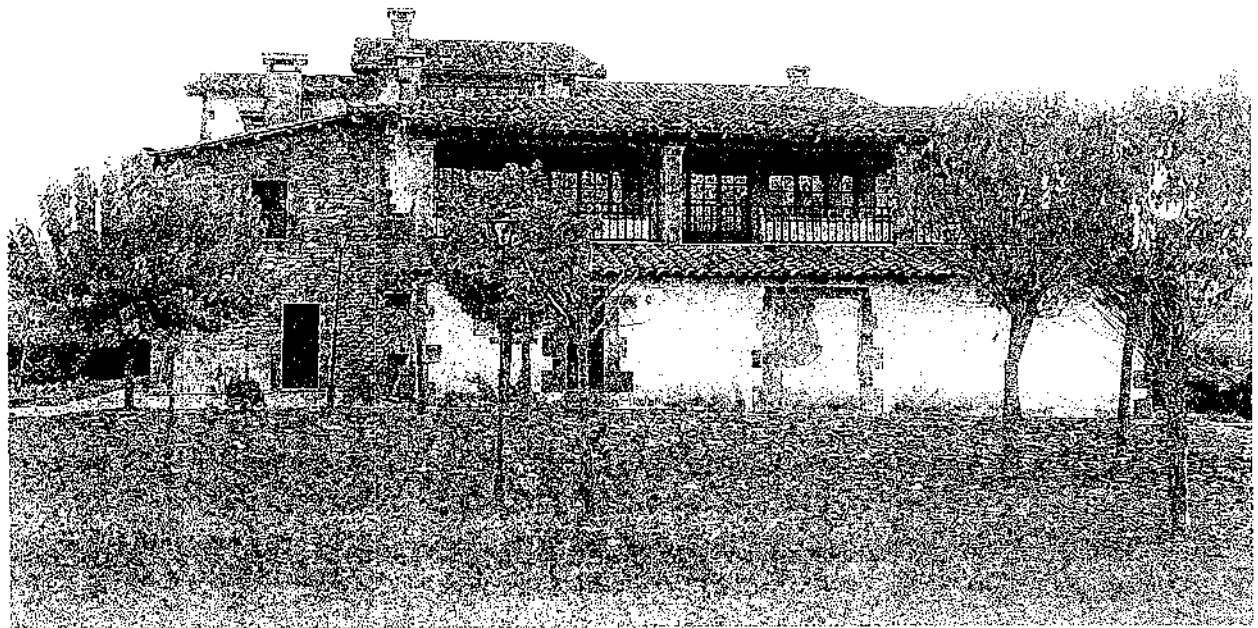
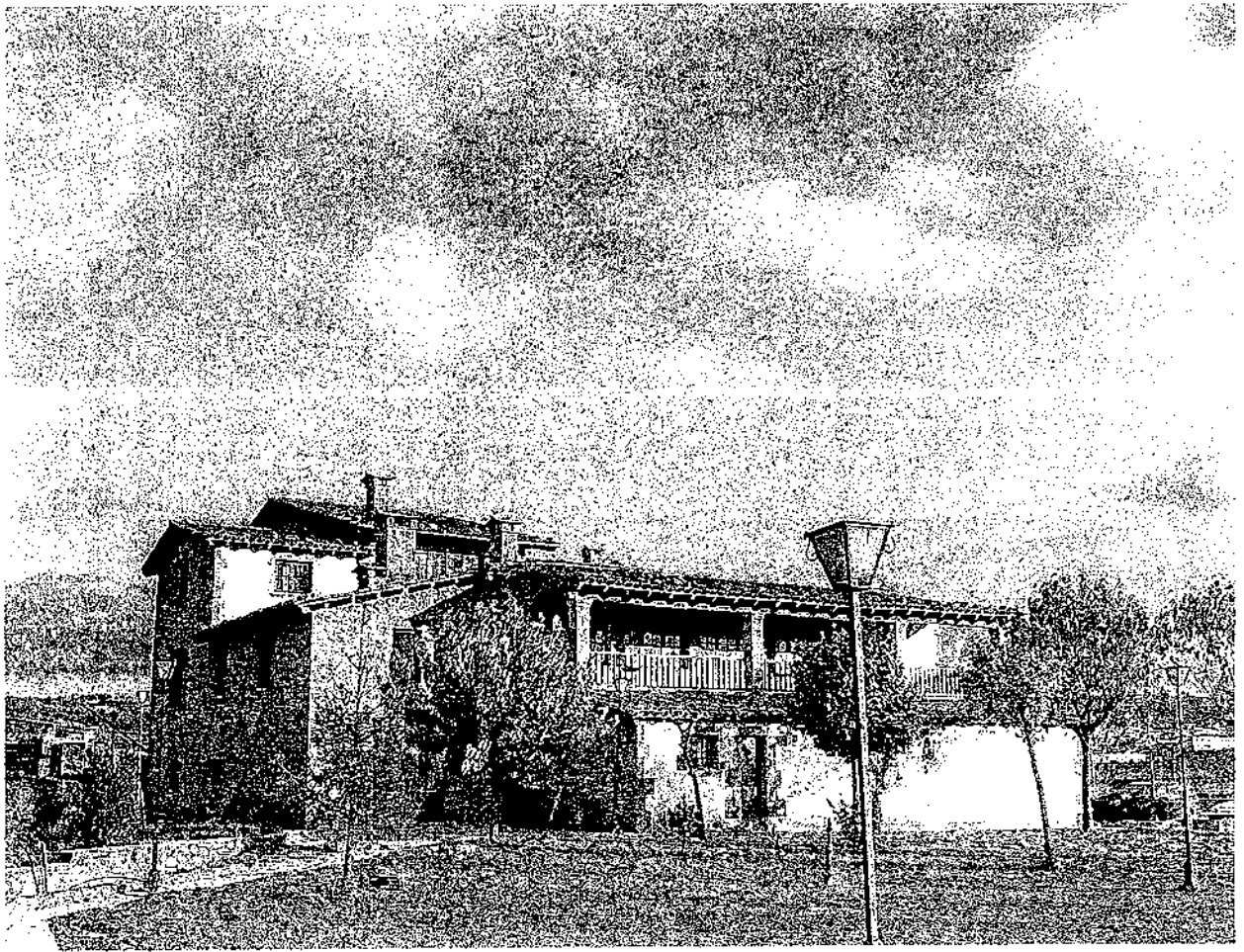
TEXT REFÓS

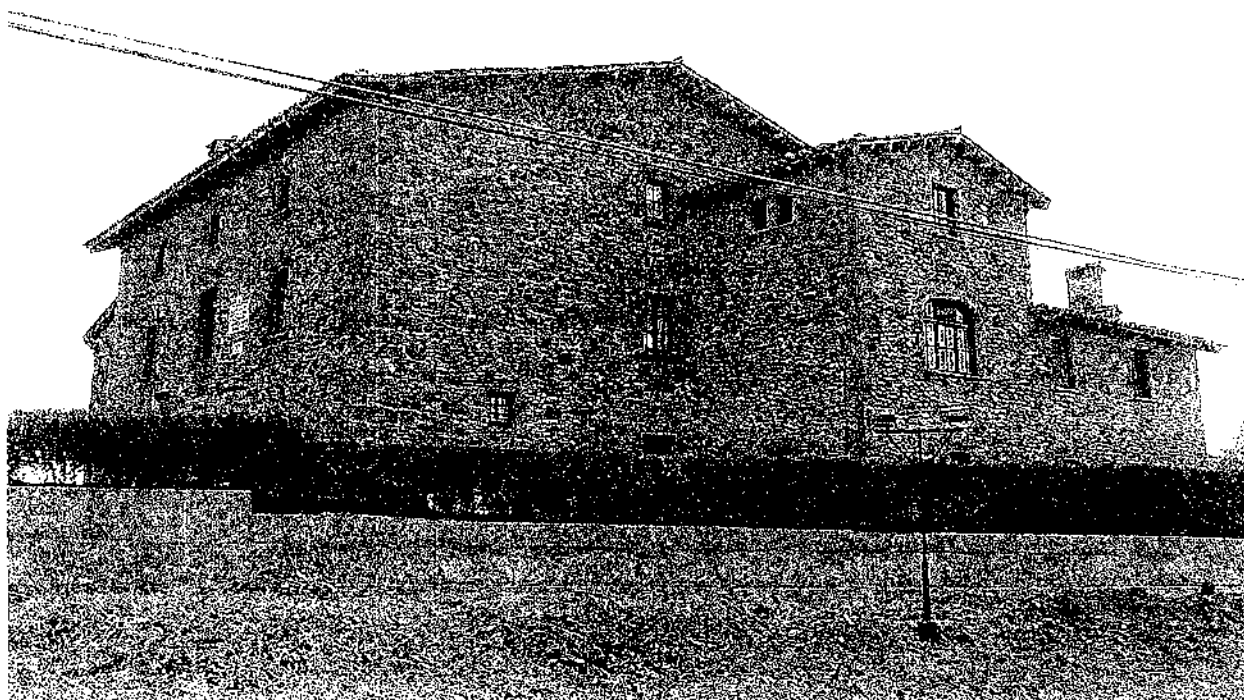
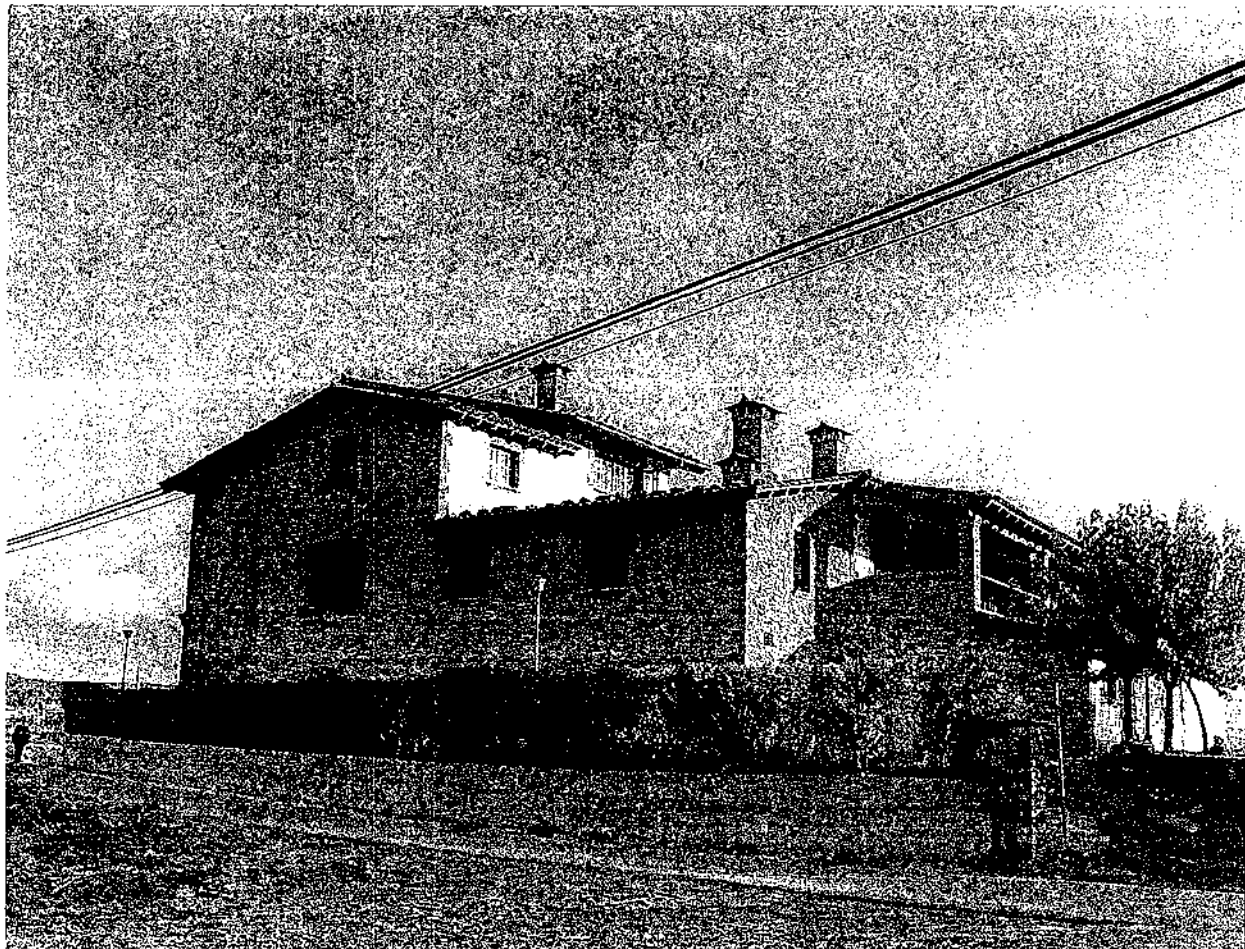
PLA ESPECIAL DE REFORMA DE LA MASIA BAC DE RODA		
PROMOTOR REHABIL-ART	EMPLAÇAMENT Bac de Roda MASIES DE RODA	DATA Març del 2006
PLÀNOL PISCINA PLANTA I SECCIÓ		ESCALA 1 / 50
ARQUITECTE Josep Alemany i Ylla	ADHESIU	Josep Alemany i Ylla ARQUITECTE Col·legiat núm. 23.566-0 N.I.F.: 77.294.229 S
COL·LABORADOR Joan Bas i Portet		
REFERÈNCIA 322 / 05 / 01	C/ de la Ramada, 5 - 08500 VIC Tel. 93 889 44 60 Fax. 93 883 20 93 ☒ e-mail: jiralem@coac.es	

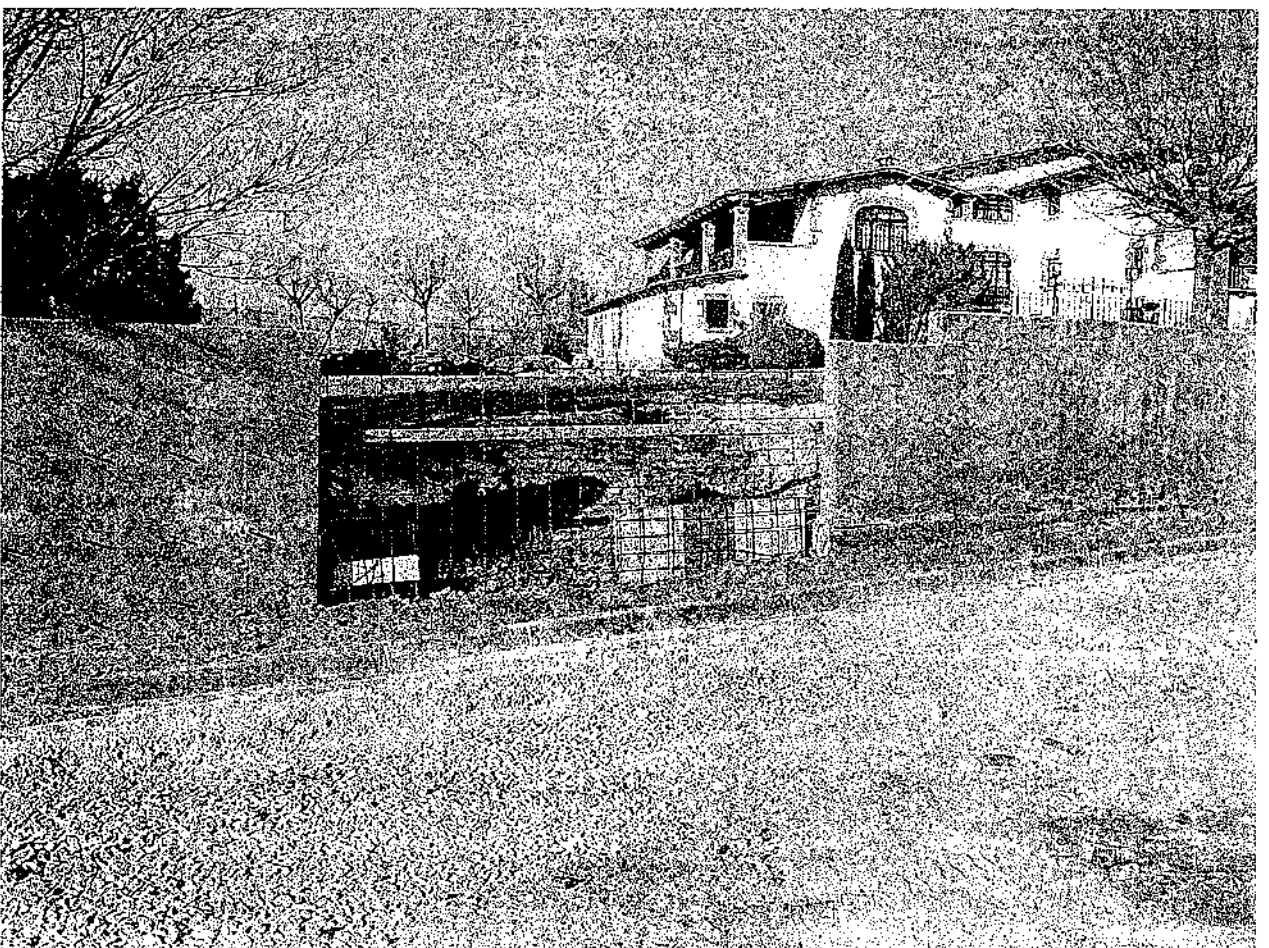
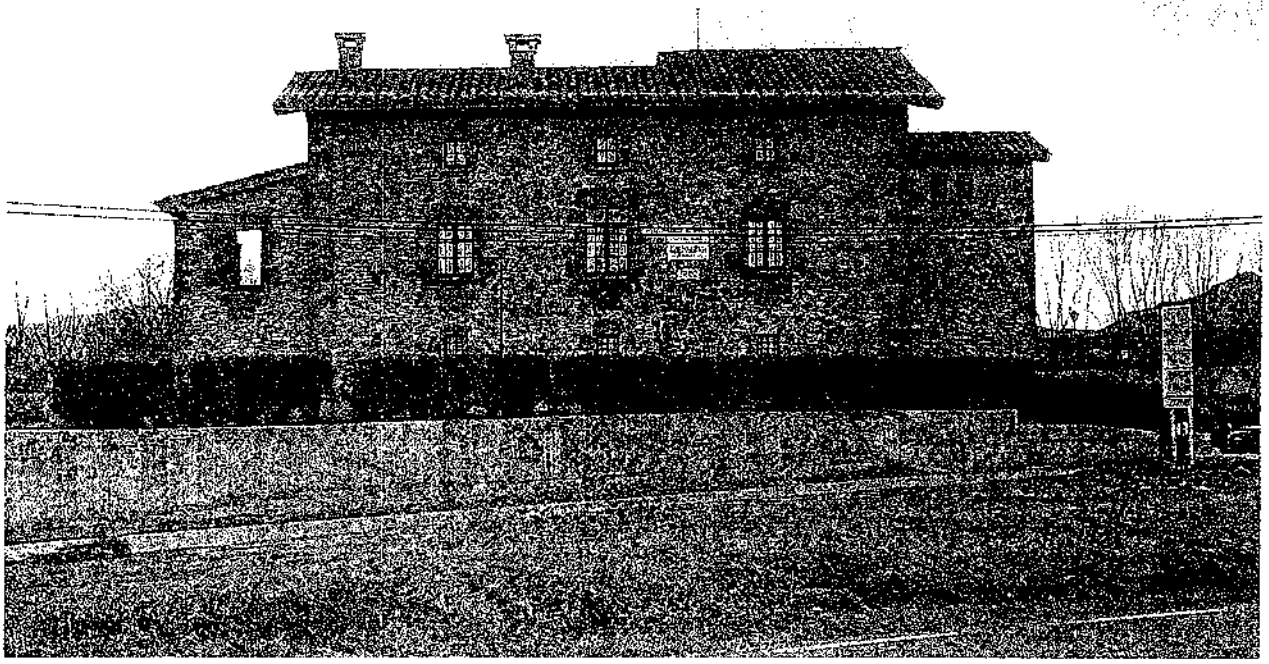
III. FOTOGRAFIES.

10.DOCUMENTACIÓ

A l'Ateneu del Sr. Angel Masmitjà
(Arbabit-ar)

H O S T A E " B A C D E R O D A "

I. - MEMORIA HISTORICA

LA MASIA.

El mas del Bac és documentat des de finals del segle XIII dintre la demarcació de Sant Miquel de la Guàrdia, sufragània tradicional de Sant Pere de Rode de Ter, antiga població, algun temps ciutat militar, a l'època baix romana, de la que queden importants ruïnes a l'indret de l'Esquerça.

La masia Bac va superar el despoblament que seguí a la pesta negra i els seus hereus Ramon i Guillem Bac varen augmentar el patrimoni inicial entre els anys 1345 i 1388.

El mas actual fou reedificat entre el 1623 i el 1627 per Esperança Bac i pel seu fill Onofre, que per això vengueren i empenyaren algunes terres de la seva propietat. L'edifici resultant, en el que s'aprofitaren murs del mas anterior, fou un edifici d'un sol cos, amb teulada a doble vessant, emperat per un gros mur o lliça que deixava davant seu un pati entorn del qual es construïen les quadres i el ferrer. Més tard encara se li afegí una galeria o porxo per a assecar el blat de moro. Les habitacions eren al pis principal mentre als baixos del mas hi havia les quadres.

Es tradició que els fills d'en Francesc Macià, després de la mort del seu pare, feren aparellar les finestres del mas que donaven vers la ciutat de Vic, per tal de no veure els indrets on fou penjat aquest gran patriota català i osonenc.

- - - - -

EL PERSONATGE.

Francesc Macià i Arbert va néixer a Roda de Ter el 28 de maig de 1658. Fou l'hereu d'una fillada de vuit germans que tingué el matrimoni format per Onofre Macià i Escolàstica Arbert.

Molt jove encara es casà amb Marianna Bac el 21 d'agost de 1672 i passà a viure al mas Bac. De la seva esposa Marianna, que morí el 1699, per tant sense veure la tragèdia del seu marit, va tenir set fills, tres noies i quatre nois.

El 1684 s'enrolà com a voluntari de les lleues que es feren per deturar els francesos que havien envaït part de Catalunya, en la guerra entre Espanya i França pel domini dels Països Baixos. Arribà a capità de fusellers.

Quan esclatà la guerra contra Felip V milità sempre i heroicament en el partit austriacista dins la facció coneguda amb el nom dels vigatans, per ésser d'Osona - els principals components.

Lluità aferrissadament contra les tropes borbòniques fins el 1713 en què el general Bracamonte conquerí el Berguedà, la Plana de Vic i bona part del Vallès, aïllant així una bona part dels combatents del nucli de Barcelona, on continuà la resistència fins l'11 de setembre de 1714.

En Bac de Roda restà a la Plana de Vic i de moment s'amagà pels masos Torrents i Colom fins que fou detingut per denúncia del botifler Riera de Vallfogona.

Fou dut presoner a Vic on Bracamonte el féu penjar sense judici el 2 de novembre de 1713 en les Forques de les Daval·ledes, prop de l'indret on una làpida recorda el fet. El traïdor morí després en una lluita el 16 d'Abril de 1716 i el seu cos ja enterrat fou manat desenterrar i ésser penjat pel coronel Ermengol Amill que menava les forces adictes a la Generalitat.

PROJECCIO EN EL PAIS I SIMBOL DE LA NOSTRA
ENTITAT CATALANA.

Des de temps immemorial i especialment quan el nostre poble ha gaudit de llibertat, disortadament en poques i escadusseres ocasions, l'habitaclle d'en Bac de Roda ha estat lloc de peregrinatge dels catalans per tal de retrer-li homenatge d'admiració i agraïment.

La cançó popular recorda la seva gesta i també una placa posada el 1919, en un gran aplec patriòtic celebrat a la Masia del Bac, presidit pel Diputat a Corts, - Francesc Macià i Llusà, primer President, que fou de la Generalitat reconquerida l'any 1932. Dita placa diu: "En aquesta casa visqué en Francesc Macià y Amert BACH DE RODA mar tyr de les llibertats de Catalunya".

Des de la recuperació de l'autonomia cada any se celebra al Bac de Roda, la diada de l'onze de setembre, una festa homenatge a l'heroi osonenc, que el 1981 fou presidida pel Molt Honorable Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya, el qual acompanyat d'alguns consellers i diputats l'ha visitat en altres ocasions.

Els pobles necessiten de símbols concrets per a mantenir viva la memòria col·lectiva respecte als fets històrics que són el fonament de la seva permanència i de la seva identitat.

Els símbols, doncs, tenen una ànima que es perpetua a través del temps i de les adversitats i formen part essencial de les arrels de la nació catalana la qual ha contribuït positivament a la civilització i a la cultura del món occidental, el tret principal del qual es l'amor a la Llibertat.

La llar d'en Bac de Roda unida indissolublement a ell, constitueix un símbol del que suara parlavem, el qual s'ha salvat del seu total anorreament gràcies a l'amor, el sacrifici i la constància. Justament s'ha de considerar com un MONUMENT HISTORIC, patrimoni de Catalunya.

- - - - -

III. - L'HOSPITAL "BAC DE RODA"

LA MASIA RESTAURADA I EL SEU ENTORN.

La seva restauració s'ha fet utilitzant fusta noble o de pi de primera, pedra natural i ferro forjat.

Deixant de banda les taules i cadires dels menjadors i bar, la resta del mobiliari es antic i autèntic, així com els gravats i objectes de decoració. Els quadres són tots ells de firmes reconegudes, Albert Muñoz avui un dels millors pintors especialistes en artístic de natura morta de gran gust, fages-petit, etc.

Les instal·lacions de llum, aigua, rec per aspersió, de propà, calefacció, etc., són de gran qualitat i el seu cost ha estat important. S'ha de tenir en compte, per exemple, que pel suministre d'aigua s'ha tingut d'anar a empalmar a la canonada general a més de 500 metres i per tal d'assegurar el rec d'aspersió s'ha buscat l'aigua a 200 metres de l'edifici.

L'enllumenat exterior contempla dos focus, un il·lumina la façana Est que enmarca la placa de marbre en memòria de l'heroi i màrtir "Bac de Roda" i, un altre que il·lumina la façana Nord. A ponent s'extent un gran espai verd destinat a festes populars i on s'hi ha muntat el parc infantil.

Trenta una faroles il·luminen els dos aparcaments per a turismes i autocars, l'espai verd i els voltans de l'edifici.

La reina d'entrada, amb la presència es de -
històric i arquitectònic que es el "BAC DE RODA" restaurat.

Pel que fa a la superfície edificada, se fa -
aproximada de 12.000 metres².

L'entorn amb l'edifici té una superfície -
aproximada de 12.000 metres².

III.- MEMORIA TURISTICA

Es evident que les nostres contrades interiors, les de més caràcter puix elles són el nucli i el bressol de la nostra patria, en definitiva la Catalunya Vella, romanen ignorades o gairabé pels autòctens i totalment pel turisme. Si bé es cert que els turistes es decideixen, majorment a venir a casa nostre atrets pel sol i les platges, no es menys cert que l'oferta que els donem es redueix a aquests atractius. Es tracte doncs d'una visió parcial i incompleta. No hi ha promoció a nivell institucional per atreurel's a l'interior on les contrades muntanyenques i les nostres valls a més de llurs atractius naturals ofereixen als qui poden interessar-se, coneixer el país que visiten: cultura, història i monuments que són l'essència i símbol de la nostre personalitat. I no hi ha dubte que promocionar-les tot interessant als visitants vers les terres de l'interior significaria socialment i política una innegable font de coneixement i comprensió vers la realitat d'un poble, que malgrat totes les disorts s'ha resistit aferrissadament a desaparèixer i es manté viu com a comunitat diferenciada i com a nació.

Per altre banda el turisme serviria per apal·liar la forta crisi econòmica que pateix una zona (Osona-Ripolles-Llusanès) molt industrialitzada.

Per a la consecució de tals fins suggereix

no:

a).- Respecte el turisme que a través de les nostres fronteres per Puigcerdà, la Jonquera o Port-Bou, es dirigeix directament a Barcelona o a la resta de l'Estat espanyol, assessorar-lo a través de fullets, cartells i explicacions en el lloc d'origen mitjançant les oficines de Turisme de la Generalitat, tot posant de relleu l'interès turístic, històric, artístic i monumental amb centres tan importants com són Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Vic, etc., i pel que fa a l'especte paisatgístic Clot, els Santuaris de la Mare de Déu de la Salut i del Far, Rupit, els congles de Collsacabra, Les Guilleries, els embassaments de Sau i Susqueda, etc., etc.

I com a lloc gastronòmic, situat en el centre d'aquesta visió turística, l'Hostal "Bac de Roda" on la cuina catalana-francesa, a més de la tradicional, pot satisfereix els paladars més exigents ultra el marc històric i monumental que els acollirà.

b).- Pel que fa al turisme estable que s'exten per la nostra costa, des de Calera a Calella, despertar-li l'interès pels indrets i contrades de l'interior a través dels esmentats mitjans i de les Agències de Viatges, tot organitzant amb cura, excursions facultatives.

Creiem que aquests i altres recursos a l'abast de la Conselleria de Turisme poden eficaçment impulsar la promoció turística de les zones referides amb la qual cosa es crearà una font important de divises i es millorarà el nivell de vida dels seus habitants.

RESTAURANTE "BAC DE RODA"

Els antecedents històrics, la personalitat de l'home que ha donat nom a la casa, la restauració, antigüetat, història tec. etc. venen detallats en les notes que s'adjunten.

En la actualitat l'edifici consta de tres plantes més una entremig de la primera i segona, destinada tota ella a cuina que serveix el menjador de les plantes primera i segona.

El bar esta a peu pla del menjador de la primera planta la qual a més a més compta amb un habitatge per les persones que tinguin cura del negoci.

Per tal de simplificar l'explicació es dona la superfície de la primera planta tot i adjuntant-hi la cuina, el bar, els serveis el menjador, sala de calefacció i vivenda.

Superfícies :

Primera Planta :	355 m2	185. 540
Planta Segona :	270,8 m2	
Planta Tercera :	176,3 m2	
Terrazas :	<u>70,0 m2</u>	
	872,0 m2	

Patio interior davant l'entrada principal, de pedra natural encerclat per una reixa de ferro forjat: 105 m2.-

Superfície de l'entorn de l'edifici : Aparcaments (dos un per autocars i l'altre per turismes) parc infantil i terra on hi ha instal·lat el magatzem i que forma part integral de la masia : 12.000 m2.8

S'adjunta fotocopia planol on figura senyalitzada amb color vermell la masia i l'entorn.

PLÀNOL DE FINCA EL BAC

T.M. RODA Y MASIES DE RODA

PROPIETARI:

Modest Verdaguer Nicolau

SUPERFÍCIE:

SECTORS	HREES.	AREES	CRIES.	QUARTERES
A	①	3500	08	0,967
	2	37	04	1,021
	Erm	36 <i>part</i>	98	1,020
Total A	1	09	10	3,008
B	3	61	53	4,453
	③	6700	60	1,864
	Erm	37 <i>part</i>	03	1,021
Total B	2	66	16	7,338
C	4	17	60	0,485
	Erm	1	93	0,053
Total C		19	53	0,538
D	5	35	75	0,986
	6	5	16	0,142
	Erm	8	22	0,227
Total D		49	13	1,355
E	7	64	90	1,789
	8	2	85	5,868
	9	48	00	1,324
	Erm	77	61	2,140
Total E	4	03	36	11,121
F	F ₁	95	19	2,625
	F ₂	55	58	1,532
Total F	1	50	77	4,157
TOTAL	9	98	05	27,517

ESCALA 1:1.000

VIC, 31 DE GENER 1989
EL PÈRIT AGRÍCOLA

4453
1'021
5'474

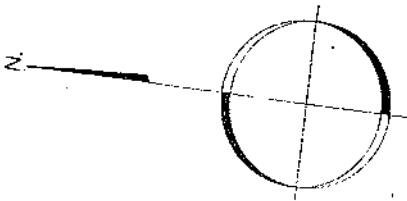
Ramon Verdaguer Soler
PÈRIT AGRÍCOLA

C/ de NÚRIA

T. M. MASIES DE RODA

T. M. RODA

ELVIRA PUIGDOU

RODIN S.A.

A MANLLEU

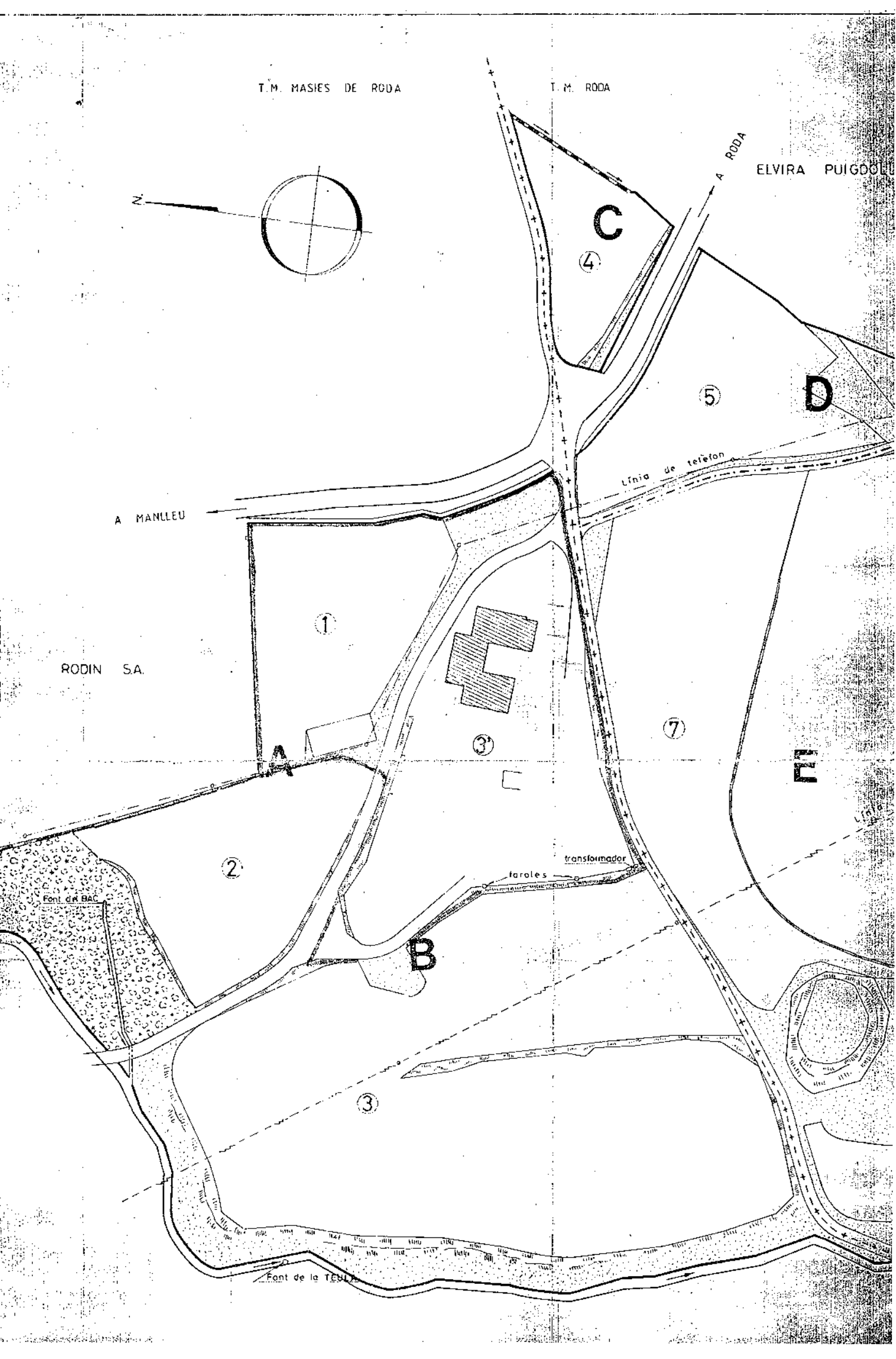
A RODA

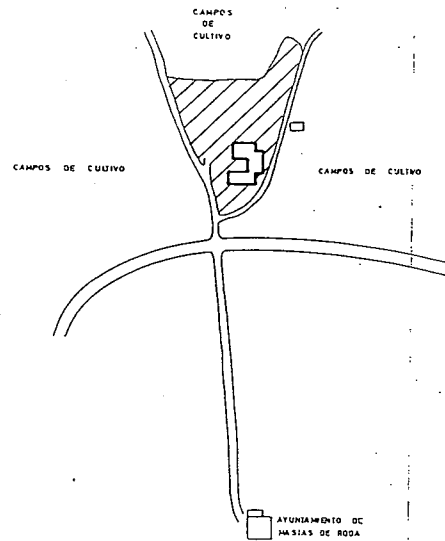
Línia de telefon

transformador
faroles

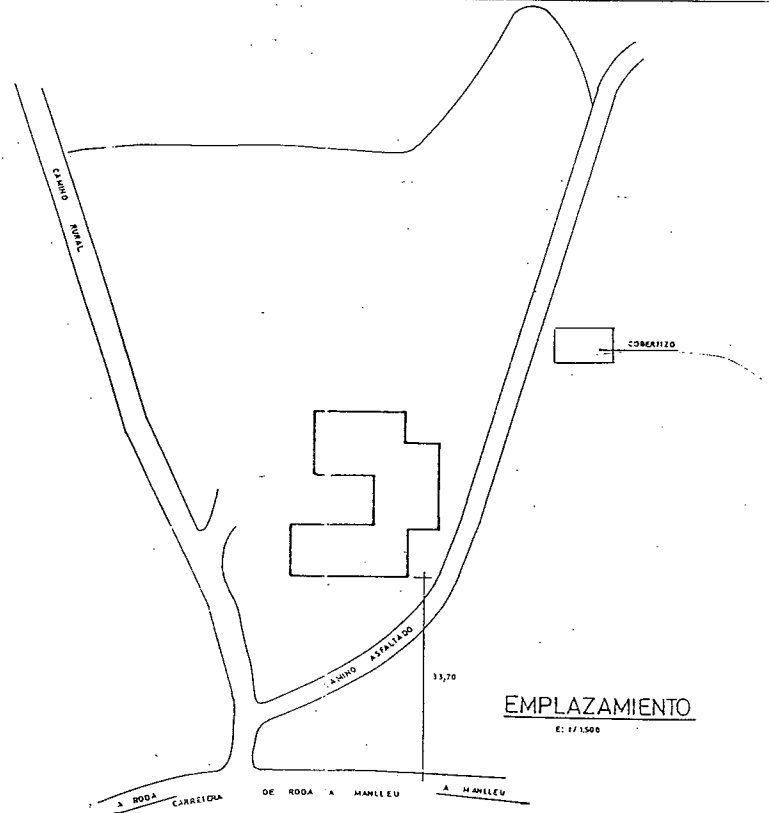
Font de la BAC

Font de la TEBLA

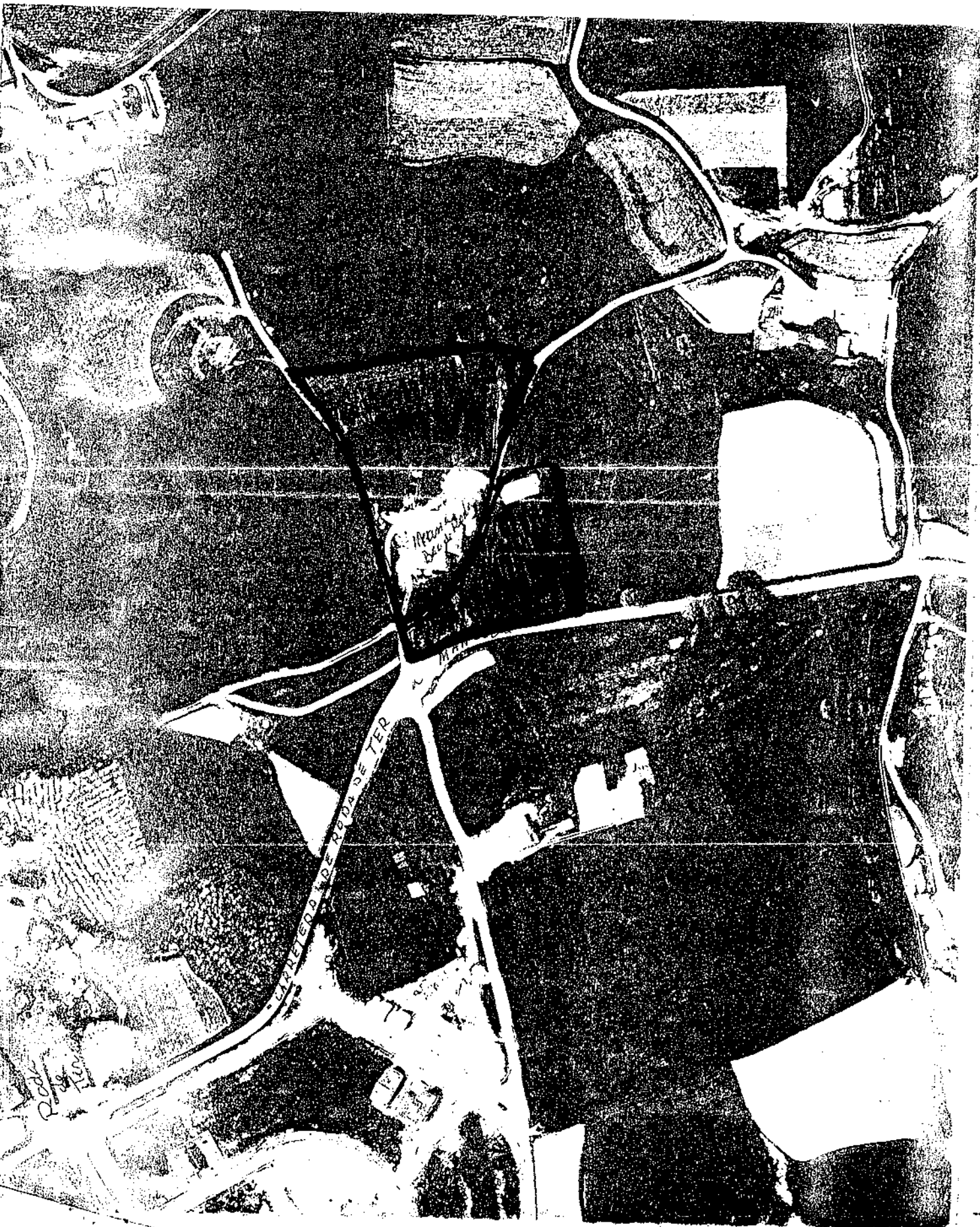

SITUACION
E: 1:2.000

EMPLAZAMIENTO
E: 1:1.500

ENRIC APARICIO MATOS
N.º 17.347-1944
Ingenyer (Arq. Ind. i Part. Ind.) (Cat. 1988)
Punt. Tecnol. d'Assagornes
C/ Cap. de S. M. de ... Diputació de ...
01. 01111111. 10
T. 900 00 30 00 - 900 00 00 00
9000 V 1 C (Barcelona)

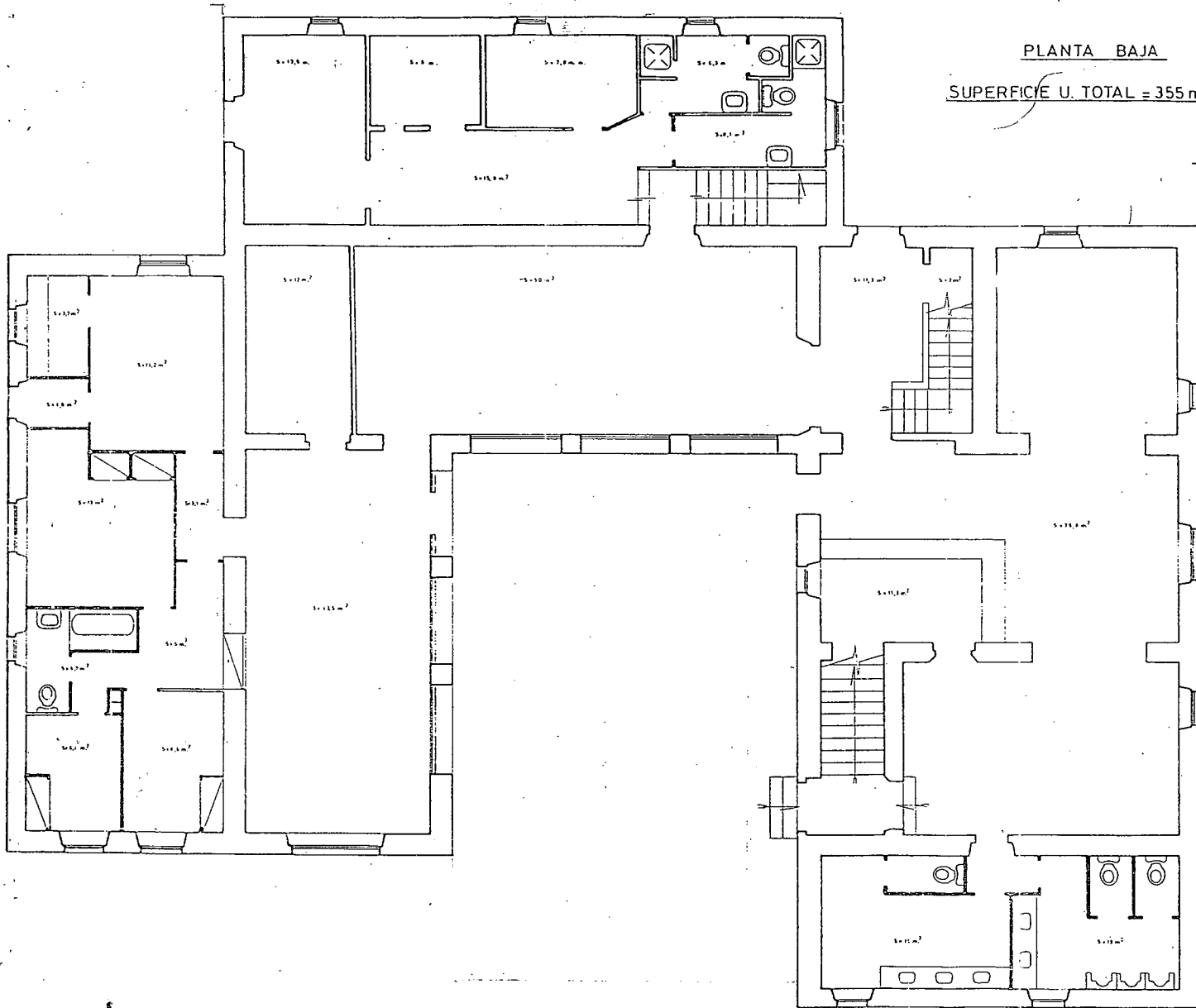
de H. de M.
de H. de M.

CARRETERA DE RODE DE TER

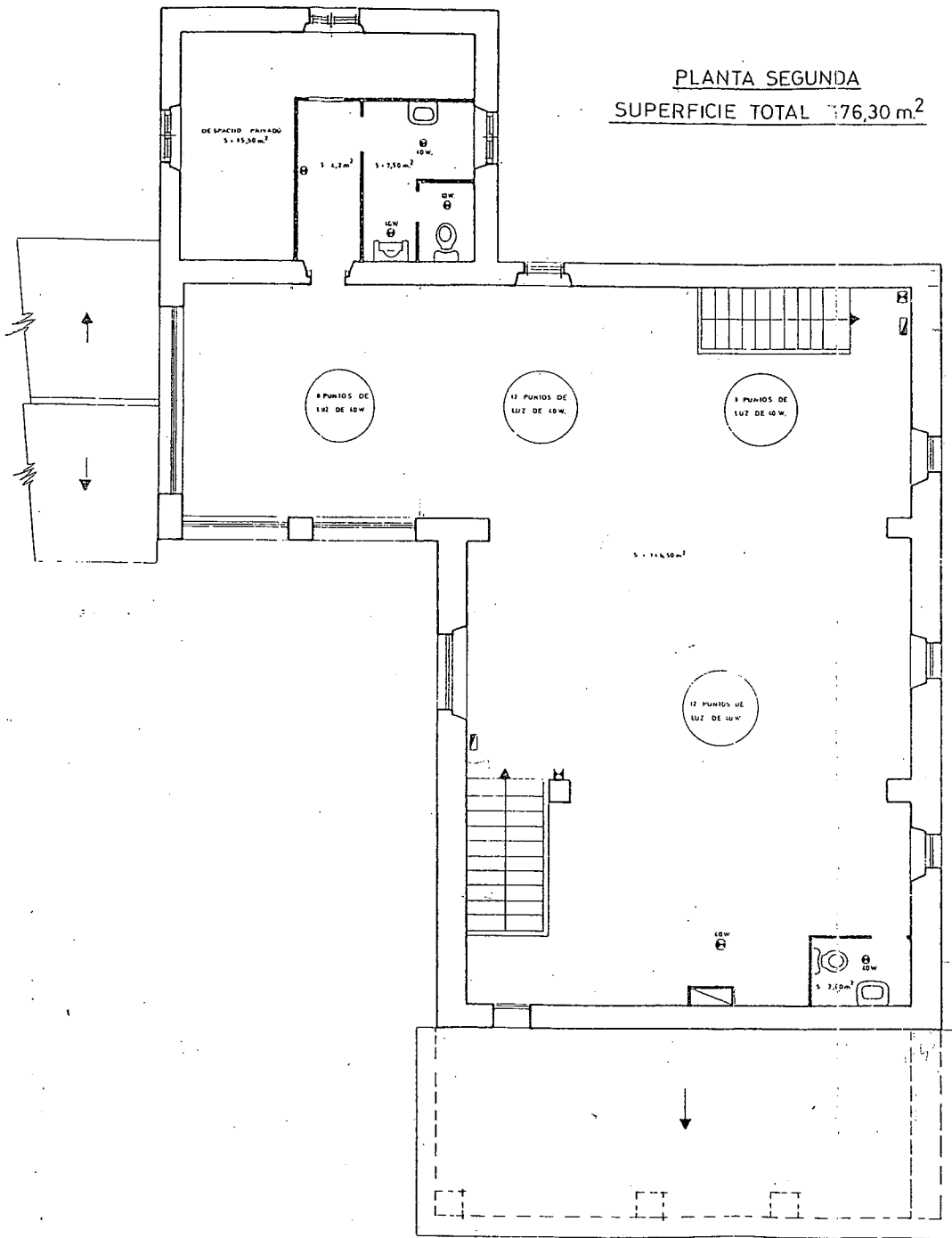
R. de H. de M.

exten
ter-li
eves
of

PLANTA BAJA
SUPERFICIE U. TOTAL = 355 m²

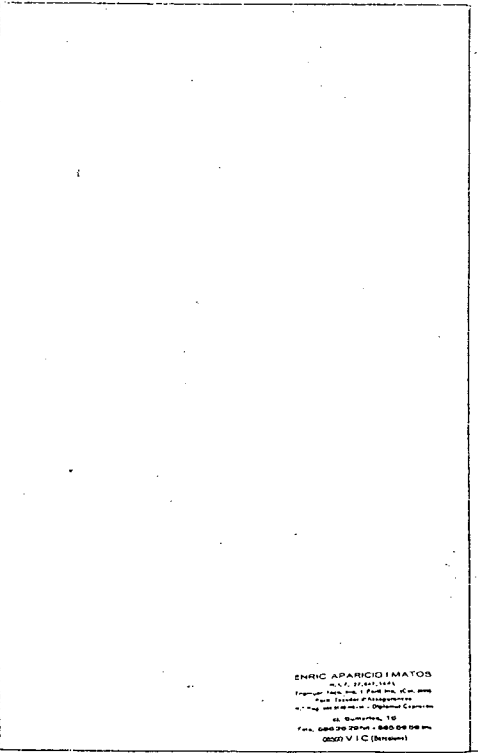
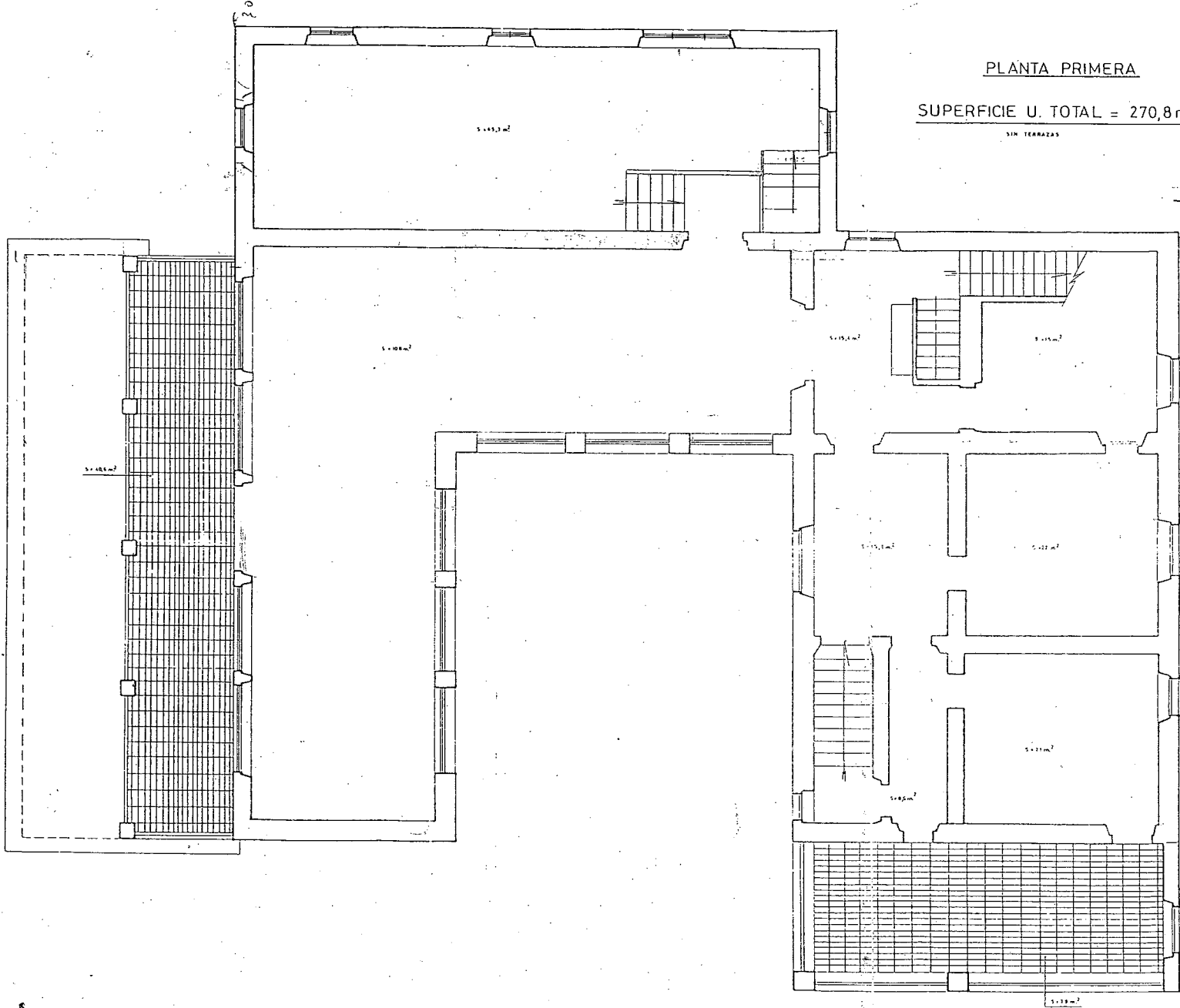
PLANTA SEGUNDA
SUPERFICIE TOTAL 176,30 m²

PLANTA PRIMERA

SUPERFICIE U. TOTAL = 270,8 m²

SIN TERRAZAS

amb data del dia 17-2-81, respectivament us EXHIBIM

Que té el propòsit de fer les obres descrites a continuació:

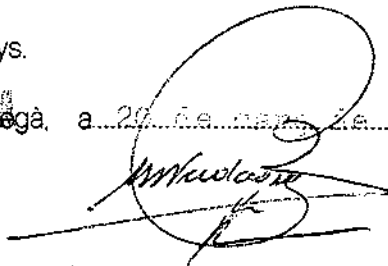
- a) Classe d'obra Construcció d'un edifici a la Masia del Bac de Roda, adosat per cuina del restaurant
- b) Situació Masia del Bac de Roda
- c) Destí de l'edifici restaurant
- d) Superfície m.2: de façana
- e) Propietari Modest Verdagner Nicolau
- f) * Arquitecte Casimiro Gallás Arisa
- g) * Aparellador
- h) Contractista Juan Serrano de la Penella
- i) Alta de llicència Fiscal a Sant Hipòlit de Voltregà
- j) Document de Qualificació Empresarial
- k) Pressupost de l'obra 1.000.000
- l) Altres documents

I com que és necessària la corresponent llicència de la Corporació Municipal.

SUPlico: Que un cop fets els tràmits i els informes pertinents, es digni concedir la llicència sol·licitada per tal de poder dur a terme l'esmentada obra.

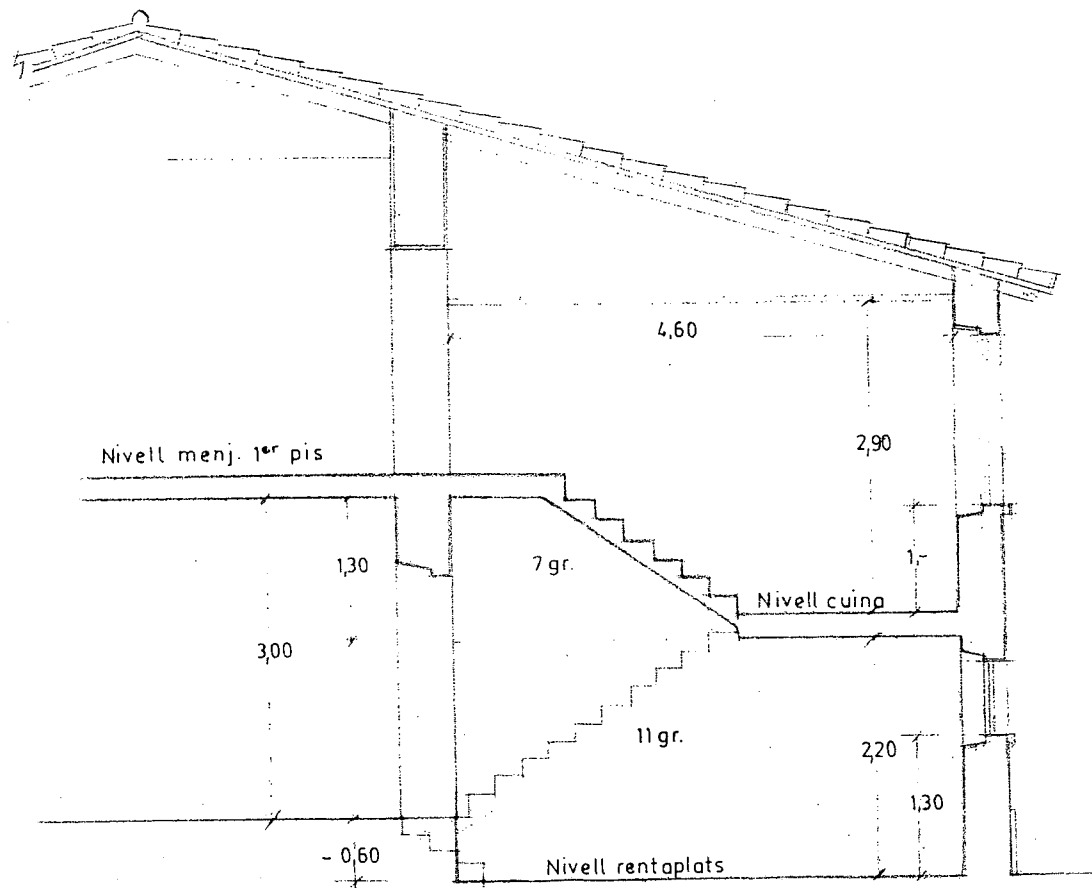
Que visqueu molts anys.

Sant Hipòlit de Voltregà, a 20 de març de 1981

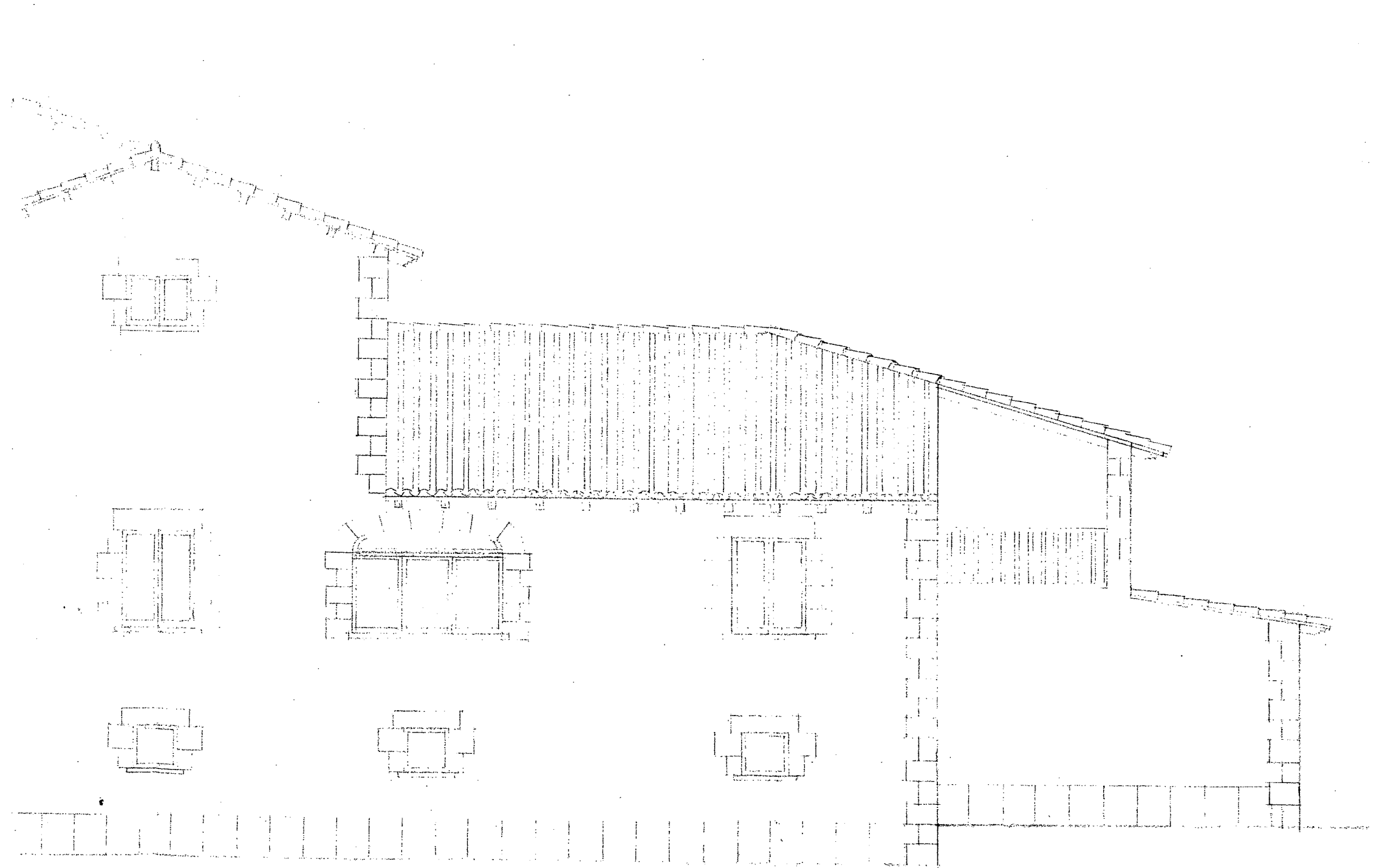
SR. ALCALDE - PRESIDENT DE L'AJUNTAMENT DE SANT HIPOLIT DE VOLTREGÀ

* En cas d'obra menor, no és necessari.

AMPLIACIÓ E.1/50
BAC DE RODA

Secció E.1/50

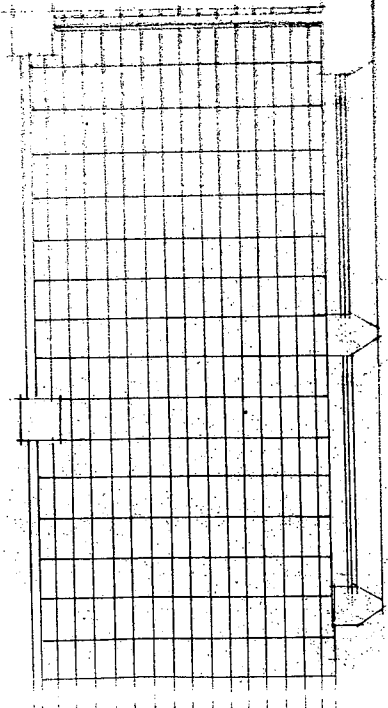
15,25

A FRIGO

4,60

1,40

1,40

COMEDOR

